

Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim

Wydział Nadzoru Pedagogicznego

RAPORT

z realizacji Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty

***„WSPOMAGANIE DYREKTORÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE SPRAWOWANIA NADZORU PEDAGOGICZNEGO
NAD PROCESEM KSZTAŁCENIA”***

w roku szkolnym 2021/2022

PODSUMOWANIE CZTEROLETNIEJ EDYCJI

Opracowanie:

Zespół LKO ds. Programu dla szkół podstawowych

Gorzów Wielkopolski, wrzesień 2022 r.

Spis treści:

Wstęp	3
1. PROGRAM LKO W LATACH 2018/2019 – 2021/2022	4
1.1 Ogólny opis realizacji programu	4
1.2 Dostępność programu	5
1.3 Uczestnicy programu i realizacja ich zadań	5
1.3.1 Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim	5
1.3.2 Placówki doskonalenia nauczycieli	6
1.3.3 Szkoły podstawowe województwa lubuskiego	8
2. REALIZACJA STAŁYCH ZADAŃ PROGRAMOWYCH	10
2.1 Analiza szkolnych planów działań	10
2.1.1 Wyniki analizy planów szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2021/2022	11
2.2 Konferencje dla dyrektorów szkół podstawowych	14
2.3 Ankiety informacyjno-wspomagające	15
2.3.1 Ankieta „Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022”	16
2.4 Monitorowanie/badanie i kontrole wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektorów szkół w latach 2018-2022	26
2.4.1 Kontrole w trybie działań doraźnych w obszarze sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2021/2022	27
3. EWALUACJA PROGRAMU	38
3.1 Ewaluacja programu w szkole	38
3.2 Ewaluacja programu prowadzona przez kuratorium oświaty	38
3.2.1 Ankiety ewaluacyjne dla szkół realizujących program LKO w latach 2018-2022	38
3.2.2 Ankieta ewaluacyjna przeprowadzona w roku szkolnym 2021/2022	39
4. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM	47
4.1 Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty	47
4.2 Egzamin ósmoklasisty w roku 2022	48
4.2.1 Informacje ogólne o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2021/2022	48
4.2.2 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie lubuskim w roku szkolnym 2021/2022 w układzie wojewódzkim	49
4.2.3 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2021/2022 w układzie powiatowym województwa lubuskiego	51
4.3 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku 2022 w szkołach podstawowych objętych planem działań naprawczych na rok szkolny 2021/2022	53
4.4 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie lubuskim w latach 2019-2022	58
4.4.1 Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego na poziomie wojewódzkim i powiatowym w latach 2019-2022	58
4.4.2 Wyniki egzaminu ósmoklasisty z matematyki na poziomie wojewódzkim i powiatowym w latach 2019-2022	60
4.4.3 Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego na poziomie wojewódzkim i powiatowym w latach 2019-2022	62
4.4.4 Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka niemieckiego na poziomie wojewódzkim i powiatowym w latach 2019-2022	64
4.4.5 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2019-2022, podsumowanie	65
4.5 Wyniki szkół z niskimi staninami w latach 2019-2022	68
5. WNIOSKI I REKOMENDACJE	69

Wstęp

Rok szkolny 2021/2022 był ostatnim rokiem, w którym realizowano czteroletni Program Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*”, zwany dalej „programem LKO”. Inicjatywa realizowania od roku szkolnego 2018/2019 wojewódzkiego programu wspomagającego pracę dyrektorów szkół podstawowych podległych nadzorowi zewnętrznemu Lubuskiego Kuratora Oświaty, wynikała ze zrozumienia trudności organizacyjnych związanych z wprowadzeniem w szkołach reformy strukturalnej i programowej, a także z troski o efekty kształcenia mierzone wynikami nowego egzaminu zewnętrznego - egzaminu ósmoklasisty. W ocenie Lubuskiego Kuratora Oświaty niskie wyniki wcześniejszych egzaminów zewnętrznych uzyskiwane przez szkoły województwa lubuskiego w odniesieniu do wyników innych województw obligowały szkoły podstawowe oraz całe środowisko oświatowe do podejmowania aktywnych działań na rzecz poprawy efektów kształcenia w szkołach województwa lubuskiego.

Program prowadzony przez Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim z udziałem wojewódzkich placówek doskonalenia nauczycieli początkowo skierowany był do wszystkich szkół podstawowych województwa lubuskiego, a w ostatnich dwóch latach w szczególności do szkół, których uczniowie uzyskiwali niskie wyniki na egzaminie ósmoklasisty.

Głównym celem programu było rozwijanie kompetencji i wspomaganie dyrektorów szkół w zakresie efektywnego sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, w tym wykorzystywania wniosków z nadzoru do planowania i organizowania procesu edukacyjnego sprzyjającego rozwojowi uczniów i dobrze przygotowującego ich do egzaminu ósmoklasisty. Program miał motywować dyrektorów do podejmowania działań na rzecz podnoszenia jakości kształcenia oraz wspomagać ich w inspirowaniu nauczycieli do aktywności w realizacji zadań edukacyjnych sprzyjających efektywnemu nauczaniu. Wspierał dyrektorów w celowym planowaniu udziału nauczycieli w wewnętrznych i zewnętrznych formach doskonalenia zawodowego, proponowanych w ramach programu LKO przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wielkopolskim i Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze. Czteroletnia realizacja programu miała na celu badanie i analizę wpływu prowadzonych działań na efekty kształcenia w szkołach województwa lubuskiego, pomimo obiektywnych warunków, jak czasowe ograniczenie funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, utrudniających realizację programu w roku szkolnym 2019/2020 i 2020/2021.

Niniejszy raport, w każdym rozdziale i podrozdziale, zawiera informacje ogólne stanowiące podsumowanie czteroletniej edycji programu oraz informacje szczegółowe dotyczące realizacji programu w roku szkolnym 2021/2022, a także wnioski i rekomendacje.

1. PROGRAM LKO W LATACH 2018/2019 – 2021/2022

1.1 Ogólny opis realizacji programu

Struktura programu określała cele, założenia, zadania uczestników programu oraz harmonogram działań na dany rok szkolny. Program w każdym roku był modyfikowany i prezentowany jego uczestnikom. Modyfikacji nieznacznie ulegały cele szczegółowe, założenia oraz rodzaje działań wraz z terminami ich realizacji. O każdej zmianie dyrektorzy szkół byli informowani na bieżąco. Niezmiennym pozostawał główny cel programu, którym było rozwijanie kompetencji oraz wspomaganie dyrektorów szkół w sprawowaniu wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, ukierunkowanego na podnoszenie jakości pracy szkoły, w tym efektywności kształcenia oraz opisane w programie ogólne zadania Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim, placówek doskonalenia nauczycieli oraz zadania szkół. Treść programu obowiązującą w roku szkolnym 2021/2022 stanowi załącznik nr 1 do niniejszego raportu.

Założenia precyzyjniej ustalające zasady realizacji programu, zostały wprowadzone od roku szkolnego 2019/2020, po ewaluacji programu realizowanego rok wcześniej. Od roku szkolnego 2020/2021, z inicjatywy Lubuskiego Kuratora Oświaty, do założeń programu wprowadzono zmianę polegającą na ukierunkowaniu działań programowych na szkoły osiągające niskie wyniki egzaminu ósmoklasisty, plasujące je w staninach od 1 do 3. Ustalono, że: 1) każda szkoła, która z jednego lub kilku przedmiotów egzaminacyjnych uzyskała **niski stanin – ma obowiązek** uczestniczenia w Programie, opracowując i realizując działania wg *Planu szkolnych działań naprawczych na rok szkolny ...*, 2) każda szkoła podstawowa naszego województwa, której uczniowie osiągnęli ze wszystkich egzaminów **stanin powyżej** niskiego oraz szkoły specjalne – **mają możliwość** uczestniczenia w programie, opracowując i realizując pod nadzorem dyrektora szkoły *Plan działań szkoły na rok szkolny ...* oraz uczestnicząc w działaniach programowych, skierowanych do wszystkich szkół zgodnie z harmonogramem programu, 3) *Plany szkolnych działań naprawczych* i ich realizacja podlegają konsultacji z wizytatorami rejonowymi.

Program realizowano w cyklu rocznym przez cztery lata kompatybilnie z celem głównym i celami szczegółowymi, założeniami oraz według harmonogramu działań na dany rok szkolny. Harmonogram określał działania podejmowane przez kuratorium, skierowane do wszystkich szkół uczestniczących w programie. Zgodnie z przyjętą formułą, program był realizowany dwutorowo: w kuratorium oświaty - przez zespół wizytatorów powołany przez LKO (Zespół ds. Programu LKO dla szkół podstawowych, zwany dalej „zespołem LKO”), który realizował, monitorował, ewaluował działania prowadzone według harmonogramu na dany rok szkolny i opracowywał RAPORT zawierający wnioski i rekomendacje; w szkołach uczestniczących w programie – przez zespół nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych powołany przez dyrektora szkoły, pracujący z jego udziałem i pod jego nadzorem. Zadaniem zespołu szkolnego było zaplanowanie i realizacja własnych działań na kolejny rok szkolny, prowadzonych w ramach programu LKO, w obszarach wskazanych we wzorze *Planu działań szkoły na dany rok szkolny* lub *Planu szkolnych działań naprawczych na dany rok szkolny* (w przypadku szkół uzyskujących z egzaminu ósmoklasisty niski stanin), a także monitorowanie terminowości i efektywności podejmowanych w szkole działań, ich ewaluacja z uwzględnieniem wyników egzaminu ósmoklasisty otrzymanych przez uczniów szkoły oraz opracowanie SPRAWOZDANIA zawierającego wnioski i rekomendacje do pracy na kolejny rok szkolny. Zakładano, że działania prowadzone w danym roku szkolnym będą w szkołach planowane w celu poprawy wyników osiąganych na egzaminie zewnętrznym przez uczniów szkoły lub utrzymania dobrych dotychczasowych wyników, na podstawie szczegółowej analizy wyników egzaminu ósmoklasisty, wniosków i rekomendacji z ewaluacji

własnych działań w minionym roku szkolnym, w tym wniosków dyrektora z realizacji wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, a także wniosków zawartych w RAPORCIE z realizacji programu LKO. Działania programowe prowadzone w szkole wpisywały się w pracę i obowiązki dyrektora oraz nauczycieli.

1.2 Dostępność programu

Źródłem informacji dotyczących wprowadzonego w roku szkolnym 2018/2019 czteroletniego Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej*” były: 1) sierpniowe narady LKO z dyrektorami szkół, 2) strona internetowa Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim: www.ko.gorzow.edu.pl, zakładka: *Nadzór pedagogiczny>Program LKO*, gdzie zamieszczano RAPORT z realizacji programu w danym roku szkolnym, treść programu na dany rok szkolny oraz komunikaty dotyczące realizacji, 3) komunikaty wysyłane przez wizytatorów rejonowych bezpośrednio do szkół pocztą elektroniczną.

Komunikat zawierający informacje o realizacji programu LKO w roku szkolnym 2021/2022 został zamieszczony na stronie internetowej kuratorium w dniu 27 września 2021 r. W załącznikach do komunikatu zamieszczono: 1) treść programu zawierającą harmonogram i terminy realizacji działań w roku szkolnym 2021/2022; 2) wzór *Planu działań szkoły na dany rok szkolny*; 3) wzór *Planu szkolnych działań naprawczych na dany rok szkolny*.

1.3 Uczestnicy programu i realizacja ich zadań

1.3.1 Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim

Program skierowany do szkół podstawowych województwa lubuskiego o charakterze wspomagającym wpisywał się w plan pracy Wydziału Nadzoru Pedagogicznego Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim. Toteż osoba sprawująca funkcję dyrektora WNP pełniła rolę Wojewódzkiego Koordynatora Programu, a jego realizatorami byli przewodnicząca i członkowie Zespołu LKO ds. Programu dla szkół podstawowych oraz wizytatorzy rejonowi nadzorujący szkoły podstawowe w poszczególnych gminach województwa lubuskiego. W skład zespołu LKO wchodził również wicedyrektor Wydziału Rozwoju Edukacji Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim.

Prowadzenie programu przez WNP Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim, w każdym roku szkolnym obejmowało takie czynności, jak:

- opracowanie i zamieszczenie na stronie internetowej zmodyfikowanej wersji programu, w tym harmonogramu działań na dany rok szkolny, przekazywanie informacji bieżących dotyczących realizacji programu lub wprowadzanych zmian,
- współpraca z placówkami doskonalenia nauczycieli i szkołami w zakresie realizacji ich zadań określonych w treści programu,
- prezentowanie dyrektorom podczas narad oraz za pośrednictwem strony internetowej, oferty szkoleń na dany rok szkolny,
- opracowywanie i przekazywanie dyrektorom szkół informacji dotyczących realizacji programu w danym roku szkolnym, narzędzi wspomagających planowanie, realizację i ewaluację działań programowych,
- realizacja zadań określonych w treści programu, według harmonogramu działań na dany rok szkolny,
- ewaluacja programu uwzględniająca analizę wyników egzaminu ósmoklasisty uzyskanych przez szkoły województwa lubuskiego,
- opracowanie raportu, w tym wniosków i rekomendacji do pracy na kolejny rok szkolny,

- prezentacja raportu z realizacji programu oraz wniosków z analizy wyników egzaminu ósmoklasisty podczas sierpniowych narad Lubuskiego Kuratora Oświaty z dyrektorami szkół podstawowych.

Harmonogram programu na każdy rok szkolny zawierał stałe zadania wspomagające pracę szkół, realizowane przez zespół LKO ds. programu dla szkół podstawowych oraz wizytatorów rejonowych, opisane w podrozdziale 1.4. niniejszego raportu.

W roku szkolnym 2019/2020 oraz 2020/2021 zaistniała konieczność wprowadzenia do harmonogramu zmian z uwagi na czasowe ograniczenie funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19. O zmianach wprowadzanych w trakcie roku szkolnego dyrektorzy szkół byli informowani na bieżąco. W każdym roku, po zakończeniu działań prowadzonych w danym roku szkolnym, opis przebiegu ich realizacji oraz wyniki i wnioski były prezentowane w raporcie, a czasami wcześniej na konferencjach dla dyrektorów lub naradach.

1.3.2 Placówki doskonalenia nauczycieli

W pierwszym roku realizacji programu (2018/2019) uczestniczyły w nim trzy publiczne placówki doskonalenia nauczycieli, nazywane dalej „placówkami”, tj.: Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wielkopolskim (WOM), Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze (ODN), Samorządowy Ośrodek Doskonalenia i Doradztwa w CKUiP w Zielonej Górze. Od roku szkolnego 2019/2020 w programie uczestniczyły dwie wojewódzkie placówki, tj.: Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wielkopolskim i Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze.

Współpraca placówek w ramach programu, opisana w jego treści: pkt 6. *Zadania placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli*, polegała na: 1) przygotowaniu oferty doskonalenia zawodowego dla nauczycieli uczących przedmiotów egzaminacyjnych oraz dyrektorów szkół podstawowych, uwzględniającej cele szczegółowe programu oraz wnioski z pracy w minionym roku szkolnym; 2) informowaniu i zachęcaniu nauczycieli oraz dyrektorów do podejmowania szkoleń doskonalących kompetencje w zakresie organizowania i realizacji procesu edukacyjnego; 3) realizacją zaplanowanych form szkoleń; 4) przekazanie do Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim sprawozdania informującego o udziale nauczycieli i dyrektorów w doskonaleniu zawodowym tematycznie dotyczącym celów programu.

W każdym roku szkolnym obie placówki przekazywały do Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim szczegółową ofertę doskonalenia zawodowego dla nauczycieli i dyrektorów, przygotowaną wg jednolitego wzoru opracowanego przez Zespół LKO ds. programu. Oferty szkoleń ukierunkowane na cele programu LKO zamieszczano na stronie internetowej: www.ko-gorzow.edu.pl > *Nadzór pedagogiczny* > *Program LKO*, po to, by dyrektorzy szkół i nauczyciele mogli z nich korzystać planując w szkole doskonalenie zawodowe. Informacje placówek dotyczące udziału nauczycieli w proponowanych formach doskonalenia zawodowego, były przekazywane do Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim po zakończeniu roku szkolnego w sprawozdaniu placówki, zgodnie z założeniami programu. Przekazane dane wraz z analizą, dotyczące roku szkolnego 2018/2019, 2019/2020 i 2020/2021 znajdują się w odpowiednim RAPORCIE z realizacji Programu LKO w danym roku szkolnym. Informacje dotyczące roku 2021/2022 znajdują się w treści niniejszego podrozdziału.

Prowadzone przez placówki doskonalenie zawodowe obejmowało:

- 1) **Konferencje przedmiotowo-metodyczne** dla nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych (język polski, matematyka, język obcy); organizowane corocznie jako

forma bezpłatna, w dwóch ostatnich latach organizowane on-line (zdalnie) lub stacjonarnie.

W roku szkolnym 2021/2022 uczestniczyło w nich łącznie ok. 785 nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych (WOM - 300 i ODN -485); konferencje prowadzili doradcy metodyczni;

- 2) **Szkolenia rad pedagogicznych w szkołach podstawowych** dotyczące egzaminu ósmoklasisty i efektywności procesu edukacyjnego; szkolenia odbywały się na zapotrzebowanie dyrektora szkoły, organizowano je jako formę płatną stacjonarnie lub online. Liczba faktycznie przeprowadzonych szkoleń w odniesieniu do planowanych w każdym roku była niższa.

W roku szkolnym 2021/2022 ODN zorganizował bezpłatnie dla szkół 6 rad szkoleniowych, w których uczestniczyło 98 nauczycieli. WOM przeprowadził 65 szkoleniowych rad pedagogicznych dla 1393 osób, w tym 19 w formie stacjonarnej.

- 3) **Warsztaty metodyczne** (lub inna forma) dla nauczycieli przedmiotów objętych egzaminem; planowano i organizowano spotkania oddzielnie dla nauczycieli poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych lub w zależności od tematyki tworzone grupy mieszane; WOM planował tylko formy płatne, gdzie osobą prowadzącą był konsultant lub doradca metodyczny, ODN – oprócz spotkań płatnych, planował spotkania bezpłatne, przy czym warsztaty były prowadzone, oprócz konsultantów i doradców metodycznych, również przez osoby z zewnątrz.

W roku szkolnym 2021/2022 ODN w swoim sprawozdaniu wskazał przeprowadzenie, 34 spotkań stacjonarnych i 19 zdalnych, w których łącznie uczestniczyło 549 osób. Natomiast WOM przeprowadził 9 spotkań stacjonarnych i 4 zdalne, w których wzięło udział 267 nauczycieli.

- 4) **Formy doskonalenia zawodowego dla dyrektorów szkół** (warsztaty, szkolenia, seminaria) oraz **konsultacje indywidualne**; z każdym rokiem placówki przedstawiały bogatszą ofertę dla dyrektorów i z każdym rokiem więcej osób korzystało z niej. W roku szkolnym 2021/2022 ODN zorganizował 21 spotkań stacjonarnych i 2 zdalne, z czego skorzystało 82 dyrektorów; z konsultacji indywidualnych skorzystało 58 osób; WOM przeprowadził 3 zdalne i 3 stacjonarne warsztatowe spotkania dla 56 dyrektorów i 40 stacjonarnych konsultacji indywidualnych dla 40 dyrektorów.

- 5) **Inne formy doskonalenia** wspomagające pracę szkoły w realizacji zadań określonych w programie LKO, to w przypadku obu placówek: prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli, prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia dla dyrektorów i wicedyrektorów, realizacja własnych programów wspomagających (WOM – „Połączmy siły”, ODN – „Między Piramidą Masłowa a Taksonomią Blooma”); ODN wskazał też: webinarium, szkolenia, seminaria projektowe, konferencje wojewódzkie.

W dwóch ostatnich latach oferta placówek dotyczyła również doskonalenia w zakresie podnoszenia kompetencji organizowania i realizowania zdalnie procesu edukacyjnego. Przeprowadzono 14 stacjonarnych i 43 zdalne formy doskonalenia zawodowego, skorzystało z nich 133 osoby w WOM i 387 osób w ramach oferty ODN.

W roku szkolnym 2021/2022 ODN w Zielonej Górze zaproponował 175 różnych form doskonalenia zawodowego dla nauczycieli i dyrektorów zwiększając planowaną ofertę o 90 kolejnych form/spotkań, co daje łącznie 265. W ramach programu zrealizowano 191 form, co stanowi 72% zaplanowanej oferty, przy czym niektóre formy prowadzono w kilku edycjach, co daje łącznie **431** zorganizowanych spotkań. Wzięło w nich udział łącznie **4086** nauczycieli, co stanowi 88% planowanej liczby uczestników. Nie zrealizowano 74 form doskonalenia (10 bezpłatnych i 64 płatne), głównie z powodu braku odpowiedniej liczby uczestników lub zamówień dyrektorów szkół. WOM w roku szkolnym 2021/22

przeprowadził łącznie **155** spotkań, w których wzięło udział **2449** nauczycieli. Procent zrealizowanych form doskonalenia w stosunku do planowanych to 99,5%, a różnica między planowaną liczbą a faktycznym udziałem uczestników, to 93,2%. Wszystkie zaplanowane formy doskonalenia zostały przeprowadzone, jednak występują różnice w zainteresowaniu samych nauczycieli warsztatami dotyczącymi przygotowania uczniów do egzaminu zewnętrznego. W warsztatach pt. „Egzamin ósmoklasisty z matematyki - wskazówki do pracy z uczniem” uczestniczyło 62 nauczycieli; w warsztatach: „Egzamin ósmoklasisty z języka polskiego - na co warto zwrócić uwagę?” - 36 nauczycieli, a w warsztatach z języka angielskiego „Modernizacja warsztatu pracy nauczyciela języka angielskiego na podstawie analizy wyników egzaminu ósmoklasisty” wzięło udział 5 nauczycieli.

W roku szkolnym 2021/2022 w obu placówkach łączna liczba nauczycieli biorących udział w różnych formach doskonalenia zawodowego wynosiła **6535**.

Analiza danych przekazanych w kolejnych latach realizacji programu tj. od roku szkolnego 2018/2019 do roku szkolnego 2021/2022 przez uczestniczące w programie placówki doskonalenia nauczycieli, pozwala na ustalenie ogólnej liczby spotkań organizowanych dla nauczycieli szkół podstawowych w ramach różnych form doskonalenia zawodowego ukierunkowanych na cele programu oraz liczby ich uczestników, co obrazuje tabela nr 1.

Tabela 1. *Aktywność nauczycieli w formach doskonalenia zawodowego w kolejnych latach realizacji programu LKO dla szkół podstawowych.*

Rok szkolny	Liczba placówek doskonalenia nauczycieli	Liczba spotkań organizowanych przez placówki doskonalenia nauczycieli	Liczba uczestników
2018/2019	3	323	6888
2019/2020	2	279	4517
2020/2021	2	487	7193
2021/2022	2	586	6535

Z powyższego wynika, że zarówno liczba form doskonalenia ukierunkowana na doskonalenie efektywności kształcenia, jak i liczba uczestników stopniowo rosła w kolejnych latach realizacji programu, z załamaniem w roku szkolnym 2019/2020. W roku tym z uwagi na pandemię koronawirusa obniżyła się aktywność zarówno działań podejmowanych przez PDN, jak i przez szkoły.

1.3.3. Szkoły podstawowe województwa lubuskiego

Po ogłoszeniu programu LKO do udziału w jego realizacji zaproszono wszystkie szkoły podstawowe województwa lubuskiego, w tym szkoły specjalne przygotowujące uczniów do egzaminu ósmoklasisty. Zgodnie z przyjętą w programie formułą, w każdym roku trwania programu szkoła potwierdzała swój udział w programie LKO przekazując do Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim plan działań szkoły na dany rok szkolny. Na podstawie liczby planów przekazanych przez dyrektorów szkół, a także w dwóch ostatnich latach na podstawie ankiet ewaluacyjnych, ustalono podaną niżej liczbę szkół uczestniczących w programie LKO:

- w roku szkolnym 2018/2019 do programu przystąpiło 313 szkół podstawowych województwa lubuskiego (135 – z północnej części województwa i 178 – z południowej części województwa), co stanowiło 97% szkół przygotowujących uczniów do egzaminu ósmoklasisty;

- w roku szkolnym 2019/2020 udział w programie potwierdziło 315 szkół podstawowych województwa lubuskiego, co stanowiło 96% szkół przygotowujących uczniów do egzaminu ósmoklasisty;
- w roku szkolnym 2020/2021, po wprowadzeniu nowych założeń, w programie uczestniczyły 132 szkoły podstawowe z terenu województwa lubuskiego, które na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 uzyskały z jednego lub kilku egzaminów uzyskały wynik procentowy plasujący je niskim staninie oraz ok. 50% szkół z wynikami plasującymi je w wyższych staninach (co ustalono na podstawie udziału szkół w ankiecie ewaluacyjnej);
- w roku szkolnym 2021/2022 w programie uczestniczyły 124 szkoły, które na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 uzyskały z jednego lub kilku egzaminów stanin niski oraz ok. 32% szkół z wynikami plasującymi je w wyższych staninach (co ustalono na podstawie udziału szkół w ankiecie ewaluacyjnej)

Zadaniem szkoły w danym roku szkolnym było:

- 1) opracowanie *Planu działań szkoły na dany rok szkolny*, według wzoru przedstawionego w treści programu na dany rok szkolny oraz w roku szkolnym 2018/2019 i 2019/2020 przekazanie go do Kuratorium Oświaty Gorzowie Wielkopolskim (do wizytatora rejonowego); od roku 2020/2021 szkoły uczestniczące w programie LKO, których uczniowie na egzaminie ósmoklasisty ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych uzyskały wyniki plasujące szkołę w staninach 4-9 zostały zwolnione z obowiązku przekazywania planu do wizytatora rejonowego;
- 2) od roku szkolnego 2020/221 – opracowanie i przekazanie do Kuratorium Oświaty Gorzowie Wielkopolskim (do wizytatora rejonowego) *Planu szkolnych działań naprawczych na rok szkolny* przez szkoły, które z jednego lub kilku przedmiotów egzaminacyjnych uzyskały wynik procentowy plasujący je w niskim staninie;
- 3) realizowanie ustalonych przez szkołę działań, w tym określonych form wewnętrznego nadzoru pedagogicznego ukierunkowanego na efektywność kształcenia;
- 4) monitorowanie przebiegu oraz efektywności prowadzonych działań;
- 5) ewaluacja własnych działań podejmowanych w ramach programu z uwzględnieniem uzyskanych przez uczniów szkoły wyników egzaminu ósmoklasisty, opracowanie szkolnego sprawozdania/raportu, w tym wniosków i rekomendacji do pracy w następnym roku szkolnym;
- 6) udział szkoły w zadaniach zewnętrznych, określonych w harmonogramie programu na dany rok szkolny.

Zadaniem dyrektora szkoły uczestniczącej w programie było w szczególności:

- powołanie szkolnego zespołu nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych, zapoznanie ich z programem LKO, w tym jego celami i zadaniami wynikającymi dla szkoły w danym roku szkolnym;
- ponoszenie odpowiedzialności za zaplanowanie szkolnych działań na dany rok szkolny (plan), w tym działań prowadzonych przez dyrektora w obszarze wewnętrznego nadzoru pedagogicznego i ich realizację;
- przekazywanie planu szkolnych działań do kuratorium oświaty, zgodnie z terminem podanym w harmonogramie programu LKO, współpraca z wizytatorem rejonowym;
- udział w działaniach wspomagających skierowanych do dyrektora, zgodnie z harmonogramem programu LKO na dany rok szkolny (konferencje, ankiety, kontrole);
- monitorowanie pracy nauczycieli, w tym wzmocnienie nadzoru pedagogicznego, szczególnie w szkołach z niskimi wynikami uczniów na egzaminie, opracowanie

- wniosków z nadzoru i rekomendacji uwzględniających potrzeby szkoły, opracowanie planu nadzoru pedagogicznego uwzględniającego wnioski z nadzoru;
- podnoszenie własnych kompetencji w obszarze sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz organizowania i planowania procesów edukacyjnych, a także motywowanie nauczycieli do doskonalenia zawodowego.

Zdecydowana większość szkół podstawowych uczestniczących w programie LKO prowadziła działania zgodnie z formułą programu.

2. REALIZACJA STAŁYCH ZADAŃ PROGRAMOWYCH

Harmonogram programu na każdy rok szkolny zawierał stałe zadania wspomagające pracę szkół, realizowane przez zespół LKO ds. programu dla szkół podstawowych i wizytatorów rejonowych, takie jak:

1. Analiza przekazanych przez dyrektorów szkół planów działań na dany rok szkolny;
2. Organizowanie konferencji szkoleniowych dla dyrektorów szkół podstawowych, związanych tematycznie z procesem kształcenia oraz sprawowaniem wewnętrznego nadzoru pedagogicznego;
3. Opracowanie ankiety informacyjno-wspomagającej, tematycznie związanej z celami szczegółowymi programu, przeprowadzenie badania, analiza i prezentacja wyników, wniosków i rekomendacji;
4. Monitorowanie/badanie, weryfikacja i kontrola nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora w obszarze realizacji podstawy programowej i przygotowania uczniów do egzaminu ósmoklasisty;
5. Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty.
6. Ewaluacja programu z uwzględnieniem analizy wyników egzaminu ósmoklasisty w danym roku szkolnym.

2.1 Analiza szkolnych planów działań

Formuła programu zakładała, że szkoły w nim uczestniczące w zależności od ich specyfiki i potrzeb będą samodzielnie planowały działania programowe, odpowiednio według wzoru *Planu działań szkoły* na dany rok szkolny lub, od roku szkolnego 2020/2021 - wzoru *Planu szkolnych działań naprawczych* na dany rok szkolny. Wzory planów stanowiły narzędzia wspomagające celowy i systemowy proces planowania realizacji procesu edukacyjnego w zakresie przedmiotów egzaminacyjnych. Wzór planu nie narzucał szkole rodzaju działań, wskazywał tylko istotne obszary aktywności szkoły (dyrektora i nauczycieli), jakie należy uwzględnić mając na celu poprawę efektywności kształcenia uczniów oraz przypominał, iż w procesie planowania działań na dany rok szkolny należy w szczególności:

- a) uwzględniać wnioski z nadzoru pedagogicznego oraz inne wnioski i rekomendacje do pracy w kolejnym roku szkolnym,
- b) dokonywać analizy sytuacji edukacyjno-wychowawczej w szkole w celu ustalenia słabych oraz mocnych stron szkoły,
- c) formułować główny cel podejmowania działań programowych oraz cele szczegółowe,
- d) planować i podejmować działania naprawcze kompatybilne z wnioskami, rekomendacjami, słabymi stronami szkoły i wyznaczonymi celami,
- e) wskazać terminy i osoby odpowiedzialne z realizację zadania,
- f) monitorować przebieg i efektywność prowadzonych działań.

Konieczność zaplanowania działań szkoły w ramach programu LKO i przekazania planu do Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim, miała mobilizować dyrektora oraz nauczycieli do dyskusji nad potrzebami szkoły i zespołowej pracy w obszarze planowania i realizowania zaplanowanych zadań.

Przekazanie szkolnych planów, opracowanych według jednolitego wzoru, ułatwiało wizytatorom ich analizę jakościową i umożliwiało analizę ilościową. Celem analizy planów było: 1) ustalenie czy wszystkie szkoły z niskimi wynikami egzaminu ósmoklasisty planują działania naprawcze w ramach programu, 2) merytoryczna ocena planowanych działań w odniesieniu do wniosków i rekomendacji, słabych i mocnych stron szkoły, obszarów działań wskazanych we wzorze planu, 3) ocena działań planowanych przez dyrektora w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w kontekście ich wpływu na jakość pracy szkoły i efektywność kształcenia.

Wizytatorzy rejonowi analizowali plany przekazane im przez dyrektorów nadzorowanych szkół. Wyniki analizy poszczególnych szkół zamieszczali w *arkuszu zbiorczym wizytatora*, opracowanym przez Zespół LKO, a następnie wprowadzali je do pliku Excel na folderze „Wspólne”. Zespół analizował dane, opracowywał wyniki i wnioski z analizy, które były prezentowane na konferencjach z dyrektorami oraz w raporcie z realizacji programu LKO w danym roku szkolnym.

Zgodnie z założeniami programu, wizytatorzy rejonowi jeśli uznali, że zachodzi taka konieczność, indywidualnie kontaktowali się dyrektorami swoich szkół.

W roku szkolnym 2020/2021 i 2021/2022 analizie podlegały tylko *Plany szkolnych działań naprawczych* przekazywane przez dyrektorów szkół, których uczniowie na egzaminie ósmoklasisty uzyskali niskie wyniki.

2.1.1 Wyniki analizy planów szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2021/2022

Analiza dotyczy Planów szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2021/2022 opracowanych i przekazanych do LKO przez szkoły, które na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 z jednego lub kilka przedmiotów egzaminacyjnych uzyskały stanin niski (1-3). Została przeprowadzona wg *arkusza analizy planów szkolnych działań naprawczych szkół podległych nadzorowi wizytatora rejonowego w roku szkolnym 2021/2022*. Zgodnie z arkuszem ustalono:

- Liczba szkół i terminowość przekazania Planu szkolnych działań naprawczych:
  - 122 szkoły podstawowe województwa lubuskiego przekazały plan,
  - 94% szkół przesłało plany w wyznaczonym terminie,
  - 23% szkół zostało zobligowanych do poprawy planów.
- Zgodność struktury szkolnego planu ze wzorem planu podanym w programie:
  - 97,5% planów zawiera strukturę zgodną ze wzorem, w tym:
  - 96% zawiera wnioski z nadzoru pedagogicznego, wnioski z ewaluacji działań realizowanych w ramach programu LKO w roku szkolnym 2020/2021 oraz rekomendacje na rok szkolny 2021/2022,
  - 97,5% - słabe i mocne strony szkoły,
  - 100%- obszary i rodzaje działań, 30% planów zawiera elementy własne opracowane przez szkoły,
  - 96% szkół dla każdego działania w obszarze zaplanowało: termin realizacji, spodziewane efekty, osoby odpowiedzialne, sposób nadzorowania realizacji działań.
- Jakościowa ocena zapisów w planach szkolnych działań naprawczych:
  - 74% szkół sformułowało rekomendacje spójne z wnioskami,
  - 92% szkół zaplanowało działania spójne z obszarami działań,
  - 78,7% szkół zaplanowało działania spójne z rekomendacjami,
  - 83% szkół wskazało, że działania naprawcze dotyczą ogólnie szkoły, w tym przedmiotów egzaminacyjnych,

- 61,5% szkół przy planowaniu skupiło uwagę na przedmiotach egzaminacyjnych, z których szkoła otrzymała niski wynik na egzaminie ósmoklasisty w minionym roku szkolnym.
- Zaplanowane działania dyrektorzy ukierunkowali w szczególności na:
  - 86% doskonalenie pracy i kompetencji nauczycieli,
  - 81% pracę z uczniami i ich rodzicami,
  - 78% pracę uczniów,
  - 84,4% szkół zaplanowało sposób nadzorowania działań naprawczych gwarantujący ich realizację, analizę i ewaluację.
- Najczęściej wymieniane w planach **mocne strony szkół**:
  - wykwalifikowana i zaangażowana kadra pedagogiczna,
  - szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i zdolności uczniów,
  - profesjonalna i dobrze zorganizowana pomoc psychologiczno-pedagogicznej, udzielana przez specjalistów,
  - pogłębiona analiza sytuacji opiekuńczo-wychowawczej uczniów,
  - mała liczebność klas,
  - dobre wyposażenie pracowni przedmiotowych.
- Najczęściej wymieniane w planach **słabe strony szkół**:
  - niska motywacja uczniów do nauki,
  - duża liczba uczniów z dysfunkcjami potwierdzonymi opiniami i orzeczeniami poradni psychologiczno-pedagogicznej,
  - obniżony potencjał poznawczy, słabe umiejętności uczniów w zakresie twórczego/logicznego myślenia,
  - duże zróżnicowanie środowiskowe, wysoki procent eurosieroctwa,
  - brak zaangażowania rodziców w proces edukacji dzieci,
  - zbyt liczne klasy,
  - nauczanie zdalne w pandemii – słabe łącza internetowe, brak bezpośredniego kontaktu z nauczycielem i rówieśnikami,
  - praca nauczycieli w kilku placówkach oświatowych, brak w szkole etatu psychologa,
  - brak konsekwencji niektórych nauczycieli w egzekwowaniu i kontroli obowiązków szkolnych,
  - ocenianie, w tym niejasne dla ucznia kryteria oceniania, brak rzetelnej informacji zwrotnej.
- Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły: a) 90,2% planów zawiera informacje o działaniach dyrektora w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego (110 szkół); b) 88,5% planów uwzględnia formy nadzoru zgodne z nowym rozporządzeniem 108 szkół).
  - dyrektorzy szkół w obszarze organizacji i realizacji procesu edukacyjnego w odniesieniu do przedmiotów z niskimi staninami zaplanowali: kontrole -86%; wspomaganie - 98,4%; obserwacje zajęć - 94%.
  - wspomaganie w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego dyrektorzy ukierunkowali na: a) diagnozę pracy szkoły ukierunkowaną na przedmioty egzaminacyjne 98,4%; b) organizowanie wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli oraz planowanie udziału nauczycieli w zewnętrznych formach doskonalenia zawodowego ukierunkowanego na podnoszenie kompetencji dotyczących procesu nauczania 97,5%; c) planowanie rad szkoleniowych

tematycznie ukierunkowanych na cele programu LKO i planu szkolnych działań naprawczych 88,5%.

- dyrektorzy planują własne doskonalenie zawodowe - 96%.

Wyniki analizy, uwagi:

- Większość szkół opracowała plan szkolnych działań naprawczych zgodnie z założeniami, w sposób adekwatny do potrzeb szkoły, rokujący poprawę jakości pracy szkoły, ukierunkowany na rozwój uczniów i nauczycieli.
- Część planów zawiera wnioski i rekomendacje niespójne ze sobą i nie zawsze przekładające na zaplanowane działania.
- Część planów w pierwszej wersji wymagała korekty w zakresie:
  - uwzględnienia nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły w planach szkolnych działań naprawczych,
  - dookreślenia tematyki doskonalenia zawodowego nauczycieli.
- W wielu szkołach przyczyn osiągania słabych wyników na egzaminie zewnętrznym upatruje się po stronie ucznia i rodzica, z pominięciem potrzeby doskonalenia kompetencji nauczyciela.
- Działania dyrektora w obszarze „nadzór wewnętrzny dyrektora szkoły” w wielu przypadkach nie są ukierunkowane na przebieg procesu edukacyjnego, zgodnie z założeniami programu LKO.
- 11% dyrektorów nie uwzględniło w swoich planach form nadzoru zgodnych z nowym rozporządzeniem.

Wnioski i rekomendacje:

- Dyrektor szkoły powinien na bieżąco śledzić zmiany w przepisach prawa oświatowego, w tym dotyczące bezpośrednio zadań i obowiązków dyrektora, jak nadzór pedagogiczny oraz wdrażać je do realizacji.
- Dyrektorzy, którzy wskazując słabe strony szkoły wymieniają niski poziom zaangażowania uczniów w proces edukacyjny i brak motywacji do uzyskiwania wyższych wyników, powinni inspirować nauczycieli do podejmowania działań motywujących uczniów do nauki i osobistego rozwoju, w tym korzystania z programów rekomendowanych przez MEiN oraz wsparcia poradni psychologiczno-pedagogicznych.
- Zgodnie z sugestią dyrektorów należy w szkołach kontynuować działania oparte na współpracy nauczycieli i włączaniu rodziców do działań wychowawczych, wpływających na osiągnięcia ucznia.
- W pracy szkół należy zwrócić uwagę na:
  - określanie dla każdego ucznia źródeł jego niepowodzeń lub trudności w nauce oraz podejmowanie adekwatnych działań,
  - właściwy przebieg oceniania bieżącego, w tym systematyczną diagnozę i monitorowanie postępów każdego ucznia,
  - udzielanie każdemu uczniowi w procesie oceniania rzetelnej informacji zwrotnej o jego osiągnięciach edukacyjnych, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć,
  - rozwój kompetencji kluczowych uczniów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na umiejętności w zakresie uczenia się.
- Planując działania naprawcze, których efektem mają być lepsze wyniki egzaminu ósmoklasisty, należy zwrócić uwagę na:

- ukierunkowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego na podnoszenie jakości pracy szkoły, w tym realizację procesu edukacyjnego w atmosferze sprzyjającej uczeniu się,
- zaangażowanie, współpracę oraz rozwój warsztatu pracy i kompetencji nauczycieli, w tym uzyskiwanie kwalifikacji egzaminatora egzaminu zewnętrznego,
- korzystanie przez nauczycieli z zewnętrznych form doskonalenia, w szczególności oferowanych przez nasze wojewódzkie placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli (WOM i ODN) współpracujące z Lubuskim Kuratorem Oświaty,
- ewentualną modyfikację działań związaną z czasowym ograniczeniem jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, biorąc pod uwagę nauczanie zdalne z wykorzystaniem środków, metod i technik kształcenia na odległość.

Przedstawione powyżej wyniki analizy, wnioski i rekomendacje były prezentowane w grudniu 2021 r. na konferencji organizowanej dla dyrektorów szkół uczestniczących w programie LKO.

2.2. Konferencje dla dyrektorów szkół podstawowych

Zgodnie z programem LKO dla szkół podstawowych *„Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej”*, zadaniem programowym kuratorium było zorganizowanie w danym roku szkolnym konferencji dla dyrektorów szkół uczestniczących w programie. Zadanie to było realizowane przez zespół LKO w każdym roku trwania programu. Łącznie w czteroletnim okresie realizacji programu zaplanowano i zorganizowano 7 konferencji tematycznych o charakterze informacyjno-szkoleniowym. Są to:

- Rok szkolny 2018/2019: *„Nadzór dyrektora szkoły podstawowej nad organizacją i realizacją procesu kształcenia”* (23 października 2018 r. w Gorzowie Wielkopolskim oraz 30 października 2018 r. w Zielonej Górze;
- Rok szkolny 2019/2020: *„Nadzór wewnętrzny dyrektora szkoły podstawowej nad planowaniem i realizacją procesu edukacyjnego”* (13 grudnia 2019 r. w Zielonej Górze, 16 grudnia 2019 r. w Żarach, 17 grudnia 2019 r. w Gorzowie Wielkopolskim);
- Rok szkolny 2020/2021: *„Rola dyrektora szkoły w podnoszeniu efektywności kształcenia”* (25 lutego 2021 r., konferencja on-line);
- Rok szkolny 2021/2022: *„Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły”* (14 grudnia 2021 r., konferencja on-line).

Konferencje organizowano w celu wspomagania i podnoszenia kompetencji dyrektorów szkół w zakresie właściwego planowania i organizowania procesu kształcenia oraz efektywnego sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także wspomagania w obszarze realizacji innych zadań dyrektora wynikających z przepisów prawa.

Agendę każdej planowanej w danym roku konferencji ustalano zgodnie z celami programu LKO, biorąc pod uwagę wnioski z raportu i prowadzonych działań, a także wnioski z zewnętrznego nadzoru pedagogicznego oraz sygnalizowane przez dyrektorów potrzeby. Prelegentami byli wizytatorzy Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim, konsultanci lubuskich placówek doskonalenia nauczycieli oraz zaproszeni goście (przedstawiciele wyższych uczelni lub poza wojewódzkich placówek doskonalenia nauczycieli), a także dyrektorzy szkół prezentujący przykłady dobrych praktyk (dyrektor SP w Boczowie, konferencja w roku szk. 2020/2021).

W pierwszych dwóch latach w konferencjach brali udział wszyscy dyrektorzy szkół podstawowych województwa lubuskiego uczestniczący w programie LKO. Konferencje organizowane w dwóch ostatnich latach były kierowane głównie do dyrektorów szkół realizujących *Plan szkolnych działań naprawczych*.

Konferencja w roku szkolnym 2021/2022 „Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły”, podobnie jak w roku szkolnym 2020/2021, została zorganizowana z użyciem platformy Ms Teams. Odbывała się 14 grudnia 2021 r. w godzinach od 10.00 do 12.30. Uczestniczyło w niej 180 osób, w tym wizytatorzy rejonowi Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim oraz przedstawiciele placówek doskonalenia nauczycieli.

Celem konferencji było wspomaganie dyrektorów w zakresie planowania i realizowania działań naprawczych prowadzonych w szkole w ramach programu LKO, a w szczególności w obszarze sprawowania nadzoru pedagogicznego w świetle zmienionych przepisów prawa, a także w zakresie tak istotnych zadań szkoły, jak współpraca z rodzicami. Agendę konferencji przedstawia tabela nr 2. Prelegenci, to konsultanci Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w Gorzowie Wielkopolskim oraz przedstawiciel Dolnośląskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu.

Tabela 2. Agenda konferencji „Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły” organizowanej w ramach programu LKO dla szkół podstawowych w roku szkolnym 2021/2022.

Godzina	Temat wystąpienia	Imię i nazwisko osoby prowadzącej
10.00 -10.05	Rozpoczęcie konferencji	Ewa Rawa Lubuski Kurator Oświaty
Moduł I	Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły od roku szkolnego 2021/2022	
10.05 - 10.30	Prawne aspekty dotyczące zmian w nadzorze pedagogicznym	Piotr Gąsiorek
10.30 - 12.00	Nowy wymiar nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły w roku szkolnym 2021/2022	Jan Lewandowski
Moduł II	Inne zadania dyrektora szkoły	
12.00 - 12.45	Zadania dyrektora w obszarze współpracy z rodzicami	Lidia Pyżyńska Barbara Basińska
12.45	Zakończenie konferencji	Ewa Rawa Lubuski Kurator Oświaty

W celu wspomaganie dyrektorów wszystkich szkół podstawowych, w szczególności w zakresie przepisów prawa oświatowego, materiały pokonferencyjne zamieszczano na stronie internetowej www.ko-gorzow.edu.pl.

2.3 Ankiety informacyjno-wspomagające

Formą realizacji głównego celu programu LKO dla szkół podstawowych „Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej”, były ankiety o charakterze informacyjno-wspomagającym kierowane do dyrektorów szkół uczestniczących w programie. Ankieta opracowana przez zespół LKO, stanowiła narzędzie tematycznie związane z celami szczegółowymi programu. Jej informacyjno-wspomagający charakter wynikał z tego, iż pytania ankietowe porządkowały wiedzę w określonym temacie i jednocześnie wskazywały sposób realizacji zadań szkoły „krok po kroku”. Dla zespołu LKO wyniki ankiet pozwalały na prowadzenie analiz dotyczących stanu szkół w badanym obszarze oraz formułowanie

wniosków i rekomendacji, które prezentowano na konferencjach i naradach z dyrektorami szkół.

W kolejnych latach realizacji programu przeprowadzono następujące ankiety tematyczne:

- Rok szkolny 2018/2019: „*Upowszechnianie informacji wśród uczniów i ich rodziców o egzaminie ósmoklasisty i egzaminie gimnazjalnym oraz zasadach rekrutacji do szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych*”
- Rok szkolny 2019/2020: „*Arkusz oceny zgodności z prawem dopuszczenia do użytku w szkole podstawowej programów nauczania*”
- Rok szkolny 2020/2021: „*Monitorowanie sposobu organizacji realizacji zadań szkół województwa lubuskiego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem COVID – 19*”
- Rok szkolny 2021/2022: „*Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022*”

Wyniki ankiet organizowanych w trzech pierwszych latach zostały opisane w raportach LKO z realizacji programu w minionym roku szkolnym. Wyniki ankiety prowadzonej w roku szkolnym 2021/2022 prezentowane są w niniejszym raporcie (rozdział: 2.4.1). Ankieta „*Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022*”, oprócz funkcji wspomagającej pełniła funkcję badawczo-monitorującą w obszarze sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w szkołach podstawowych województwa lubuskiego. Toteż ankieta ta w roku szkolnym 2021/2022 stanowiła zarazem I etap działania programowego, opisanego w rozdziale 2.4.

2.3.1 Ankieta „*Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022*”

Ankieta opracowana na podstawie obowiązujących przepisów prawa przez zespół LKO, jest narzędziem, w którym zawarto zagadnienia będące przedmiotem wewnętrznego nadzoru pedagogicznego lub odpowiedzialności dyrektora szkoły. Zwrócono uwagę w szczególności na te aspekty pracy dyrektora i innych osób sprawujących wewnętrzny nadzór pedagogiczny, które mają bezpośredni wpływ na jakość pracy szkoły i efektywność procesu edukacyjnego.

Bezpośrednim adresatem ankiety byli dyrektorzy szkół podstawowych uczestniczący w programie Lubuskiego Kuratora Oświaty. Głównym celem działania było wspomaganie i rozwijanie kompetencji dyrektorów/wicedyrektorów w zakresie sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, ukierunkowanego na prawidłowość i efektywność procesu edukacyjnego mierzoną wynikami egzaminu ósmoklasisty. Dla nadzoru zewnętrznego ankieta stanowiła zarazem narzędzie badawcze w obszarze sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w roku szkolnym 2021/2022.

Badanie ankietowe, poprzedzone odpowiednią informacją i zaproszeniem do udziału wszystkich dyrektorów szkół podstawowych województwa lubuskiego uczestniczących w programie, przeprowadzono online w dniach od 10 do 21 marca 2022 r. z wykorzystaniem tzw. „systemu ankiet”. Wzięło w nim udział 207 szkół spośród 313 zgłoszonych do programu w roku szkolnym 2018/2019, co stanowi 66% szkół uczestniczących w programie.

Ankieta badawcza obejmowała sześć obszarów pracy szkoły, składała się z 58 pytań, w tym zawierała 56 pytań zamkniętych i 2 pytania otwarte.

Wyniki ankiety „Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022”

Przedstawiona niżej tabela nr 3 prezentuje zagadnienia ankietowe oraz liczbę udzielonych odpowiedzi. Pod tabelą zamieszczono opis i analizę wyników w badanych obszarach, wnioski i rekomendacje.

Tabela 3. Wyniki ankiety „Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022”.

Liczba szkół/dyrektorów biorących udział w ankiecie: 207				
Lp.	Zagadnienie ankietowe	Wyniki ankiety		
		tak	nie	częściowo
I. Organizacja pracy szkoły				
1.	Tygodniowy wymiar godzin zajęć edukacyjnych jest zgodny z ramowym planem nauczania	205	0	2
2.	We wszystkich oddziałach klas IV - VIII liczba godzin zajęć jest rozłożona równomiernie na poszczególne dni tygodnia	186	1	20
3.	Ułożenie przedmiotów w planie dnia uwzględnia zasady higieny pracy umysłowej uczniów i sprzyja uczeniu się	183	0	24
4.	Dyrektor organizując zajęcia edukacyjne uwzględnia obowiązujące zapisy rozporządzenia MEiN w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19	205	0	2
5.	Dyrektor organizując zajęcia edukacyjne uwzględnia wytyczne MEiN, MZ, GIS dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych obowiązujące od 1 września 2021 r.	206	0	1
6.	Organizacja zajęć edukacyjnych uwzględnia obowiązujące zapisy rozporządzenia MEN w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19	207	0	0
7.	Czy dyrektor zaplanował dodatkowe zajęcia wspomagające proces edukacyjny?	200	4	3
8.	Czy dla uczniów klas IV-VIII objętych pomocą psycholog.-pedagogiczną organizowane są zajęcia specjalistyczne, zgodnie z potrzebami tych uczniów?	201	0	6
II. Podstawa programowa i jej realizacja				
9.	Szkolny zestaw programów nauczania dla klas IV-VIII zawiera programy dopuszczone do użytku przez dyrektora szkoły	204	1	0
10.	Programy nauczania języka polskiego, matematyki i języka obcego w klasach IV-VIII zawierają całość obowiązującej podstawy programowej dla II etapu edukacyjnego	203	0	0
11.	Dyrektor podał do publicznej wiadomości zestaw podręczników obowiązujących w roku szkolnym 2021/2022 we wszystkich oddziałach danej klasy przez co najmniej trzy lata szkolne	197	3	
12.	Dyrektor podał do publicznej wiadomości zestaw materiałów edukacyjnych obowiązujących w roku szkolnym 2021/2022 we wszystkich oddziałach danej klasy przez co najmniej trzy lata szkolne	190	6	10
13.	Czy programy przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty lub plany nauczania tych przedmiotów były przez nauczycieli modyfikowane w związku z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia MEiN z dnia 16 grudnia 2020 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19	149	26	31
14.	Czy podstawa programowa z języka polskiego w obecnych klasach VIII przynajmniej od klasy VI jest realizowana przez tego samego nauczyciela?	134	33	37

15.	Czy podstawa programowa z matematyki w obecnych klasach VIII przynajmniej od klasy VI jest realizowana przez tego samego nauczyciela?	13	34	36
16.	Czy podstawa programowa z języka obcego, w obecnych klasach VIII przynajmniej od klasy VI jest realizowana przez tego samego nauczyciela?	11	36	57
17.	Dyrektor w br. szkolnym w klasach VII-VIII kontrolował terminowość realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego/programu nauczania przedmiotów egzaminacyjnych	204		1
18.	Proszę wskazać sposób w jaki dyrektor kontroluje terminowość realizacji podstawy programowej:	-	-	-
a)	analiza zgodności zapisów w dokumentacji przebiegu nauczania z zapisami w planach dydaktycznych nauczycieli (rozkład zajęć, plan wynikowy, inny.) lub programie nauczania przedmiotu	196	2	8
b)	podczas obserwacji zajęć, ustalając zgodność i terminowość realizowanego tematu z programem nauczania lub planem dydaktycznym nauczyciela	200	2	4
c)	kontrola kart realizacji podstawy programowej	114	81	10
d)	analiza osiągnięć edukacyjnych uczniów	192	6	6
e)	inny: (proszę podać jaki?) 34 odpowiedzi 1. Monitorowanie realizacji podstawy programowej z wykorzystaniem dziennika elektronicznego Librus - 14 2. Rozmowy z nauczycielami - 4 3. Oświadczenie o realizacji podstawy programowej składane przez nauczycieli na koniec każdego półrocza - 4 4. Sprawozdania - 3 5. Kontrole dzienników lekcyjnych - 3 6. Informacja na posiedzeniu rady pedagogicznej nauczyciele informują o stanie - 2 Monitorowanie dysponowania czasem edukacyjnym			
19.	Czy dyrektor zaplanował obserwację zajęć edukacyjnych prowadzonych przez wszystkich nauczycieli uczących przedmiotów egzaminacyjnych?	180	5	17
20.	Obserwując zajęcia edukacyjne dyrektor diagnozował metodyczną pracę nauczyciela, a w szczególności:	-	-	-
a)	stosowanie podstawowych ogniw jednostki lekcyjnej, w tym skuteczne zapoznanie uczniów ze stawianymi przed nimi celami i oczekiwaniami	202	0	1
b)	tempo prowadzenia zajęć i właściwy rozkład czasu na poszczególne ogniwa lekcji	199	1	5
c)	adekwatność i efektywność zastosowanych w danym zespole uczniów form i metod nauczania	202	0	2
d)	umiejętność stosowania metod aktywnych, w tym pracy w grupach lub innych metod pozwalających uczniom na współpracę w realizacji przedsięwzięć i rozwiązywaniu problemów	200	1	3
e)	właściwy do tematu zajęć i atrakcyjny dla uczniów dobór środków i pomocy dydaktycznych, w tym stosowanie technologii TIK	194	3	7
f)	sposób motywowania uczniów do aktywnego uczenia się i wspierania ich w trudnych sytuacjach	202	0	3
g)	wzajemne relacje i umiejętność tworzenia życzliwej, twórczej atmosfery, sprzyjającej uczeniu się	197	0	7
h)	aktywność i zaangażowanie uczniów w zajęcia lekcyjne	201	0	4
i)	sposób kształtowania u uczniów umiejętności uczenia się	187	3	15
j)	stopień nabywania przez uczniów wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej	196	1	7
21.	Obserwując zajęcia edukacyjne dyrektor kontrolował lub diagnozował, w szczególności:	-	-	-
a)	realizowanie podstawy programowej z wykorzystaniem warunków i sposobów jej realizacji	201	1	3
b)	realizację zadań nauczyciela określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla II etapu edukacyjnego	204	0	2
c)	kształtowanie u uczniów umiejętności kluczowych, opisanych w podstawie programowej dla II etapu kształcenia	197	0	7

d)	indywidualizowanie pracy z uczniem na zajęciach edukacyjnych odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia	202	0	4
e)	sposób przekazywania uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć	200	0	5
22.	Czy obserwacje są prowadzone z zastosowaniem narzędzia (np. arkusz obserwacji)?	200	2	4
23.	Czy dyrektor omawia z nauczycielami wyniki prowadzonych obserwacji zajęć edukacyjnych?	205	0	0
III. Kadra Pedagogiczna				
24.	Wszyscy nauczyciele przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty zatrudnieni w szkole posiadają pełne kwalifikacje do nauczania danego przedmiotu	196	3	4
25.	Czy w tym lub minionym roku szkolnym przedmiot objęty egzaminem ósmoklasisty w klasach VII - VIII był nauczany dłużej niż jeden miesiąc przez nauczyciela nieposiadającego kwalifikacji do nauczania danego przedmiotu? (np. zastępstwo, n-l zatrudniony za zgodą LKO, inne)	11	191	2
26.	Nauczyciele uczący w oddziale klasy współpracują ze sobą w ramach „zespołu nauczycieli uczących w jednym oddziale”	194	4	8
27.	Dyrektor nadzoruje pracę zespołów nauczycieli funkcjonujących w szkole	204	0	2
28.	Dyrektor szkoły w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, wspomaga nauczycieli w realizacji ich zadań, w szczególności przez:	-	-	-
a)	diagnozę potrzeb szkoły	200	2	4
b)	diagnozę potrzeb dotyczących warsztatu pracy każdego nauczyciela	198	0	8
c)	planowanie działań rozwojowych, w tym motywowanie nauczycieli do doskonalenia zawodowego ukierunkowanego na podnoszenie kompetencji metodycznych	201	0	5
d)	organizowanie szkoleń i narad ukierunkowanych na doskonalenie procesu edukacyjnego i podnoszenie jakości pracy szkoły	198	0	6
e)	organizowanie i nadzorowanie działań w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli	200	0	6
29.	Potrzeby w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli na rok szkolny 2021/2022 zostały ustalone na podstawie:	-	-	-
a)	wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w roku szkolnym 2020/2021, w tym wniosków z obserwacji prowadzonych zajęć edukacyjnych	200	0	5
b)	wyników egzaminu ósmoklasisty	196	3	7
c)	zadań związanych z realizacją podstawy programowej kształcenia ogólnego	197	0	7
30.	Dyrektor inspirowanie nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrażania nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów	192	0	14
31.	Czy dyrektor motywuje nauczycieli do uzyskiwania kwalifikacji egzaminatora egzaminu ósmoklasisty ?	166	6	33
32.	Proszę podać ilu nauczycieli szkoły posiada uprawnienia egzaminatorów egzaminu ósmoklasisty:	-	-	-
a)	egzaminatora języka polskiego	221	x	
b)	egzaminatora matematyki	199	x	
c)	egzaminatora języka angielskiego	84	x	
d)	egzaminatora języka niemieckiego	52	x	
33.	Czy w okresie ostatnich pięciu lat dyrektor dokonał oceny pracy nauczycieli uczących przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty, jeśli TAK, to ilu:	508	x	
34.	Czy dokonując oceny pracy nauczyciela dyrektor uwzględnił obowiązek	202	0	5

	doskonalenia zawodowego nauczycieli			
IV. Ocenianie				
35.	Statut szkoły określa szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego, zgodny z obowiązującym prawem oświatowym	205	0	0
36.	Dyrektor kontroluje zgodność oceniania przedmiotowego z ocenianiem wewnątrzszkolnym	205	0	1
37.	Wszyscy nauczyciele uczący w klasach IV-VIII formułują wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania	200	0	4
38.	Nauczyciele dostosowują formułowane przez siebie wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia objętego w szkole pomocą psychologiczno-pedagogiczną (posiadającego orzeczenie lub opinię poradni)	201	0	5
39.	Czy uczniowie i rodzice przez cały rok szkolny mają dostęp do wymagań edukacyjnych, niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z danego przedmiotu?	196	1	8
40.	Nauczyciele uzasadniają ustalane przez siebie oceny w sposób określony w statucie	197	0	9
41.	Sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia są udostępniane uczniowi i jego rodzicom na zasadach znanych społeczności szkolnej, zapisanych w statucie szkoły	200	2	1
42.	Czy statut szkoły (ocenianie wewnątrzszkolne) określa zasady umożliwiania uczniowi uzupełnienie braków, jeżeli w klasyfikacji śródrocznej stwierdzono, że poziom osiągnięć edukacyjnych ucznia uniemożliwi lub utrudni mu kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej?	185	11	8
43.	Statut szkoły określa warunki i sposób przekazywania rodzicom informacji o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu ucznia oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia	195	1	8
44.	Statut szkoły określa warunki i tryb otrzymania wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych oraz rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania	203	1	1
45.	Dyrektor nadzoruje przestrzeganie przepisów prawa wewnątrzszkolnego w obszarze oceniania uczniów	203	0	2
V. Przygotowanie do egzaminu ósmoklasisty				
46.	Nauczyciele indywidualnie lub w zespole analizują wyniki egzaminu ósmoklasisty swoich uczniów uzyskane na egzaminie w poprzednim roku szkolnym	203	0	6
47.	Nauczyciele indywidualnie lub w zespole analizują materiały dotyczące diagnoz i wyników egzaminu ósmoklasisty oraz inne, dostępne na stronie internetowej OKE w Poznaniu lub CKE	201	0	5
48.	Wnioski z wewnętrznych i zewnętrznych analiz dotyczących umiejętności i wiedzy uczniów na egzaminie nauczyciele wykorzystują do doskonalenia własnej pracy i pracy szkoły	202	0	3
49.	Szkoła przygotowuje do egzaminu oraz diagnozuje wiedzę i umiejętności uczniów klas VIII organizując próbny egzamin ósmoklasisty	204	1	0
50.	Szkoła zapewnia uczniom kl. VIII dodatkową pomoc nauczycieli, wychowawców i specjalistów (doradca zawodowy, psycholog, pedagog)	197	0	9
VI. Sposób sprawowania nadzoru pedagogicznego				
51.	Nadzór wewnętrzny w bieżącym roku szkolnym sprawowany jest zgodnie z planem nadzoru na roku szkolny 2021/2022	203	0	6
52.	Formy, obszary i działania prowadzone w ramach wewnętrznego nadzoru ujęte w planie na br. szkolny zaplanowano z uwzględnieniem:	-	-	-
a)	wniosków i rekomendacji z nadzoru pedagogicznego sprawowanego	207	0	2

	w szkole w poprzednim roku szkolnym (2020/2021)			
b)	wniosków i rekomendacji wynikających z ewaluacji działań realizowanych w szkole w roku szkolnym 2020/2021 w ramach programu LKO dla szkół podstawowych	198	5	7
c)	wniosków z zewnętrznego nadzoru pedagogicznego	180	20	8
d)	wyników kontroli kuratora oświaty z poprzedniego roku szkolnego	140	56	9
e)	podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2021/2022	207	0	0
53.	Działania w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w I półroczu br. szkolnego zostały podjęte w terminach ustalonych w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022	192	0	17
54.	Czy dyrektor na bieżąco dokumentuje wyniki i wnioski z działań prowadzonych w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego?	188	0	20
55.	Dyrektor nadzoruje realizację działań ujętych w Planie szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2021/2022 lub Planie działań szkoły na rok szkolny 2021/2022 realizowanych w ramach programu LKO dla szkół podstawowych	201	5	3
56.	Czy dyrektor szkoły, po zakończeniu I półrocza br. szkolnego przedstawił radzie pedagogicznej ogólne wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacje o działalności szkoły?	204	0	3
57.	Czy wnioski i rekomendacje z realizowanych w I półroczu br. szkolnego form nadzoru pedagogicznego oraz prowadzonych obserwacji zajęć edukacyjnych dyrektor wykorzystał do modyfikacji prowadzonych działań lub podjęcia nowych działań, mających na celu jak najlepsze przygotowanie uczniów do egzaminu ósmoklasisty i kolejnego etapu edukacyjnego	154	36	21
58.	Jeśli wprowadzono zmiany do pracy szkoły w II półroczu br. szkolnego, mające na celu lepsze przygotowanie uczniów do egzaminu, to proszę wymienić najważniejsze:			
Wymieniono:				
1. Organizacja dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z j. polskiego, matematyki dla kl. VIII - 36.				
2. Organizacja dodatkowych zajęć przygotowujących uczniów do egzaminu - 34.				
3. Organizacja dodatkowego egzaminu próbnego - 30.				
4. Konsultacje dla uczniów klasy VIII - 27.				
5. Objęcie uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną -20.				
6. Wzmocnienie nadzoru pedagogicznego, w tym przeprowadzenie dodatkowych obserwacji w kl. VIII z przedmiotów egzaminacyjnych dot. skutecznej motywacji uczniów na zajęciach oraz aktywnego uczenia się - 12.				
7. Dobór metod i form pracy ukierunkowanych na przyswojenie i utrwalenie materiału z przedmiotów egzaminacyjnych -12.				
8. Analiza stosowanych metod pracy nauczycieli i doskonalenie warsztatu pracy nauczyciela - 11.				

Opis i analiza wyników w badanych obszarach, wnioski i rekomendacje

Obszar I.: Organizacja pracy szkoły

Dyrektorzy szkół uczestniczący w badaniu (ok. 100 %) organizują zajęcia edukacyjne, uwzględniając obowiązujące zapisy rozporządzenia MEN w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, jak również stosują się do wytycznych MEiN, MZ, GIS dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych obowiązujące od 1 września 2021 r. 99% ankietowanych deklaruje zgodność tygodniowego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych z ramowym planem nauczania, a 96% dyrektorów szkół zaplanowało dodatkowe zajęcia wspomagające proces edukacyjny oraz dla uczniów klas IV-VIII objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną organizuje zajęcia specjalistyczne, zgodnie z potrzebami tych uczniów. Nie we wszystkich szkołach (88%) ułożenie przedmiotów w planie dnia uwzględnia zasady higieny pracy umysłowej uczniów i sprzyja uczeniu się, a liczba godzin zajęć jest rozłożona równomiernie na poszczególne dni tygodnia.

Rekomendacje

1) Dyrektorzy szkół, mając na uwadze poprawę warunków i organizacji pracy szkoły, przy układaniu tygodniowego planu zajęć dla każdego oddziału powinni bezwzględnie stosować równomierne rozłożenie lekcji na poszczególne dni tygodnia z uwzględnieniem zasad higieny pracy umysłowej uczniów, w tym nieplanowaniem przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji na ostatnich godzinach lekcyjnych.

Obszar II: Podstawa programowa i jej realizacja

Praktycznie wszyscy uczestniczący w ankiecie dyrektorzy (98,6%) dopuścili do użytku szkolny zestaw programów nauczania oraz podali do publicznej wiadomości zestawy podręczników i materiałów edukacyjnych obowiązujących w roku szkolnym 2021/2022. Podstawa programowa z języka polskiego, matematyki i języka obcego w ok. 60% była realizowana przez tego samego nauczyciela od klasy VI do VIII. Dyrektorzy kontrolują terminowość realizacji podstawy programowej najczęściej poprzez: obserwację zajęć, analizę zgodności zapisów w dokumentacji przebiegu nauczania, analizę osiągnięć edukacyjnych uczniów oraz kontrolę kart realizacji podstawy programowej oraz inne (monitorowanie realizacji z wykorzystaniem dziennika elektronicznego Librus). Większość dyrektorów zaplanowała obserwację zajęć prowadzonych przez wszystkich nauczycieli uczących przedmiotów egzaminacyjnych. Dyrektorzy obserwując zajęcia diagnozowali metodyczną pracę nauczycieli w szczególności: stosowanie podstawowych ogniw jednostki lekcyjnej, adekwatność i efektywność zastosowanych form i metod nauczania, sposobów motywowania uczniów do aktywnego uczenia się i wspierania ich w trudnych sytuacjach, aktywność i zaangażowanie uczniów w zajęcia lekcyjne. Natomiast obserwując zajęcia edukacyjne kontrolowali lub diagnozowali w szczególności: realizację zadań nauczyciela określonych w podstawie programowej, indywidualizowanie pracy z uczniem na zajęciach odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychoedukacyjnych ucznia oraz realizowanie podstawy programowej. Większość dyrektorów stosuje podczas obserwacji narzędzia w postaci np. arkusza obserwacji. Wszyscy dyrektorzy omawiają z nauczycielami wyniki prowadzonych obserwacji zajęć.

Rekomendacje

1) Zgodnie z obowiązującym prawem wszyscy dyrektorzy powinni podawać do publicznej wiadomości zestawy podręczników i materiałów edukacyjnych obowiązujących w danym roku szkolnym. 2) Należy dążyć do stanu, w którym podstawa programowej przedmiotu egzaminacyjnego będzie realizowana w danym oddziale przez tego samego nauczyciela przez cały II etapu edukacyjny, gdyż zmiana nauczyciela języka polskiego, matematyki, języka obcego, destabilizuje proces edukacyjny i nie sprzyja uczeniu się. 3) Należy zaplanować obserwację zajęć prowadzonych przez wszystkich nauczycieli uczących przedmiotów egzaminacyjnych.

Obszar III: Kadra pedagogiczna

W zdecydowanej większości szkół (95%) przedmioty egzaminacyjne realizują nauczyciele posiadający pełne kwalifikacje do prowadzonych zajęć. Realizacja w szkołach, w tym lub minionym roku szkolnym, przedmiotu objętego egzaminem ósmoklasisty w klasach VII-VIII dłużej niż jeden miesiąc przez nauczyciela nieposiadającego wymaganych kwalifikacji do danego przedmiotu jest zjawiskiem marginalnym. Świadczy to o tym, że dyrektorzy dokładają wszelkich starań, by absencja nauczycieli nie zaburzała płynnej realizacji podstawy programowej przedmiotów egzaminacyjnych, a w konsekwencji nie miała negatywnego wpływu na osiągnięcia uczniów na egzaminie zewnętrznym. Nauczyciele powszechnie współpracują ze sobą w ramach „zespołu nauczycieli uczących w jednym oddziale”, co rokuje na planowanie i organizację procesów edukacyjnych w sposób uporządkowany

i intencjonalny oraz wyzwala poczucie współodpowiedzialności za ich efektywną realizację. Niemalże we wszystkich szkołach funkcja wspomagająca dyrektora szkoły w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, jest realizowana na podstawie diagnozy potrzeb szkoły (97%) i indywidualnych potrzeb dotyczących warsztatu pracy nauczycieli (96%) Dyrektorzy powszechnie (97%) wspomagają nauczycieli poprzez planowanie działań rozwojowych, w tym motywowanie nauczycieli do doskonalenia zawodowego w celu podnoszenie ich kompetencji metodycznych i przez organizowanie szkoleń i porad ukierunkowanych na doskonalenie procesu edukacyjnego. Wnioski z nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły, w tym wnioski z obserwacji zajęć edukacyjnych i wyniki egzaminu zewnętrznego ósmoklasisty w zdecydowanej większości szkół są użytecznymi danymi w procesie planowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, aczkolwiek jest raport mniejszości: 7 z 207 dyrektorów częściowo i 3 z 207 nie uwzględnia wyników egzaminu ósmoklasisty przy planowaniu doskonalenia zawodowego nauczycieli. Zdecydowana większość dyrektorów (93%) inspirowała nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrażania nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów. Zachęcanie nauczycieli, do uzyskiwania kwalifikacji egzaminatora egzaminu ósmoklasisty nie jest zjawiskiem powszechnym (80% wskazań) w dążeniu dyrektora do podnoszenia efektywności pracy szkoły. Liczba 508 ocen pracy nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych w ciągu ostatnich 5 lat nie świadczy o tym, aby dyrektorzy systematycznie dokonywali oceny pracy kadry pedagogicznej. Natomiast uwzględnianie przez dyrektorów obowiązku doskonalenia zawodowego nauczycieli jest zjawiskiem powszechnym podczas dokonywania oceny pracy nauczycieli.

Rekomendacje

1) Wyzwaniem dla szkół jest, aby nauczyciele w dążeniu do wysokich wyników egzaminu zewnętrznego nie skupiali się jedynie na rozwiązywaniu testów sprawdzających z uczniami, a wykorzystywali wnioski z analiz wyników w doskonaleniu własnego warsztatu pracy tak, aby uczniowie mogli skuteczniej nabywać wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej. 2) Dyrektorzy winni wzmocnić działania w zakresie zachęcania nauczycieli do uzyskiwania kwalifikacji egzaminatora egzaminu zewnętrznego ósmoklasisty, jako jednego z elementów, który może wpłynąć na efektywność kształcenia i uczenia się uczniów. 3) Wychodząc z założenia, że ocena nauczyciela może być czynnikiem mobilizującym w obszarze jego efektywności pracy, wskazane jest poddawanie ocenie pracy większej liczby nauczycieli.

Obszar IV i V: Ocenianie i przygotowanie do egzaminu ósmoklasisty

Większość dyrektorów szkół (około 90%) deklaruje realizację przepisów prawa ujętych w aktach nadrzędnych oraz dokumentach szkolnych dotyczących ocenia. W przypadku 9,22% szkół statut szkoły nie określa lub określa częściowo zasady umożliwiania uczniowi uzupełnienia braków, jeżeli w klasyfikacji śródrocznej stwierdzono, że poziom osiągnięć edukacyjnych ucznia uniemożliwi lub utrudni mu kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej. Około 5% szkół deklaruje, że w statucie szkoły częściowo lub w ogóle nie określono warunków i sposobów przekazywania rodzicom informacji o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu ucznia oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia. Wyniki ankiety wskazują, że w 5% szkół nauczyciele nie uzasadniają ustalanych przez siebie ocen w sposób określony w statucie. Nie we wszystkich szkołach uczniowie i rodzice przez cały rok szkolny mają dostęp do wymagań edukacyjnych, niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z danego przedmiotu (5% szkół nie zapewnia w pełni dostępu). W 5% szkół uczniom klas ósmych nie zapewnia się dodatkowej pomocy, w tym pomocy psychologa.

Rekomendacje

1) Uzupełnić zapisy w statutach szkół dotyczące oceniania, w tym zapisy określające zasady umożliwiania uczniowi uzupełnienie braków, jeżeli w klasyfikacji śródrocznej stwierdzono, że poziom osiągnięć edukacyjnych ucznia uniemożliwi lub utrudni mu kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej oraz zapisy określające warunki i sposoby przekazywania rodzicom informacji o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia. 2) Wzmocnić nadzór dyrektora szkoły nad realizacją zapisów dotyczących oceniania uczniów i procesu przekazywania informacji o postępach. 3) Zapewnić uczniom klas ósmych dodatkową pomoc specjalistów po zdiagnozowaniu potrzeb.

Obszar VI: Sposób sprawowania nadzoru pedagogicznego

Dyrektorzy wszystkich szkół podstawowych opracowali i wdrożyli plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022. We wszystkich szkołach ww. dokument uwzględniał wnioski i rekomendacje z nadzoru sprawowanego w poprzednim roku szkolnym oraz kierunki polityki oświatowej państwa. Zdecydowana większość (96%) szkół zawarła również wnioski i rekomendacje wynikające z ewaluacji działań realizowanych w szkole w roku szkolnym 2020/2021 w ramach programu LKO. Większość dyrektorów (87%) w planie nadzoru pedagogicznego uwzględniła wnioski z zewnętrznego nadzoru pedagogicznego, a ponad połowa 68% wyniki kontroli kuratora oświaty z poprzedniego roku szkolnego. Dyrektorzy wszystkich szkół podejmowali działania w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w I półroczu br. szkolnego w terminach ustalonych w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022, ale 8% realizowało to częściowo. Zdecydowana większość (97%) dyrektorów nadzorem objęła również realizację działań ujętych w Planie szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2021/2022 lub Planie działań szkoły na rok szkolny 2021/2022. 90% dyrektorów na bieżąco dokumentowało wyniki i wnioski z działań prowadzonych w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, a pozostali (10%) robili to częściowo. Komunikowanie radzie pedagogicznej po I półroczu roku szkolnego 2021/2022 ogólnych wniosków wynikających ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacji o działalności szkoły zadeklarowali wszyscy dyrektorzy (3 zrobiło to częściowo). 74% dyrektorów wykorzystało wnioski i rekomendacje z realizowanych w I półroczu br. form nadzoru pedagogicznego oraz prowadzonych obserwacji zajęć edukacyjnych do modyfikacji prowadzonych działań lub podjęcia nowych działań, mających na celu jak najlepsze przygotowanie uczniów do egzaminu ósmoklasisty i kolejnego etapu edukacyjnego, a 10% dokonała częściowych modyfikacji i zmian. Na pytanie otwarte dotyczące wprowadzonych zmian i modyfikacji pracy szkoły w II półroczu br. szkolnego najwięcej dyrektorów wymieniło: organizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z j. polskiego, matematyki dla kl. VIII (36 respondentów); organizację dodatkowych zajęć przygotowujących uczniów do egzaminu, (34 osoby); przeprowadzenie dodatkowego egzaminu próbnego (30); konsultacje dla uczniów klasy VIII (27 respondentów), objęcie uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną (20 respondentów). Kilkunastu dyrektorów wymieniło: wzmocnienie nadzoru pedagogicznego, w tym prowadzenie dodatkowych obserwacji w kl. VIII z przedmiotów egzaminacyjnych w zakresie skutecznej motywacji uczniów oraz aktywnego uczenia się; analizę stosowanych przez nauczycieli metod pracy i doskonalenie warsztatu pracy nauczyciela; dobór metod i form pracy z uczniami ukierunkowanych na przyswojenie i utrwalenie materiału z przedmiotów egzaminacyjnych.

Rekomendacje

1) Czynności podejmowane w ramach nadzoru pedagogicznego winny być dokumentowane przez dyrektorów na bieżąco bez zbędnej zwłoki. 2) W trosce o jakościowy rozwój szkoły i wzrost efektywności realizowanych procesów edukacyjnych zasadnym jest, by wyniki z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora w pierwszym półroczu roku szkolnego były użytecznymi danymi do modyfikacji działań celem osiągnięcia jak najwyższych wyników edukacyjnych w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego już w II półroczu.

Zestawienie rekomendacji wynikających z analizy wyników ankiety:

„Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022”

1. Mając na uwadze poprawę warunków i organizacji pracy lubuskich szkół podstawowych uznaje się za niezbędne: a) przestrzeganie przez dyrektorów szkół równomiernego rozłożenia lekcji na poszczególne dni tygodnia; b) uwzględnianie zasad higieny pracy umysłowej uczniów przy układaniu planu zajęć, w tym nieplanowania przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji na ostatnich godzinach lekcyjnych.
2. Wszyscy dyrektorzy mają obowiązek podawać do publicznej wiadomości zestawy podręczników i materiałów edukacyjnych obowiązujących w danym roku szkolnym.
3. W ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego dyrektora należy dążyć do tego, by objąć obserwacją zajęcia edukacyjne prowadzone przez nauczycieli uczących przedmiotów egzaminacyjnych w klasach VI - VIII, a nie tylko w klasie VIII, przy czym obserwacji powinni podlegać wszyscy nauczyciele przygotowujący uczniów do egzaminu ósmoklasisty.
4. Czynności podejmowane w ramach nadzoru pedagogicznego winny być dokumentowane przez dyrektorów na bieżąco i bez zbędnej zwłoki.
5. W trosce o jakościowy rozwój szkoły i wzrost efektywności realizowanych procesów edukacyjnych zasadnym jest, aby wyniki z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora w pierwszym półroczu roku szkolnego były użytecznymi danymi do modyfikacji i podejmowanych działań w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego w II półroczu roku szkolnego.
6. Wyzwaniem dla szkół jest, aby nauczyciele w dążeniu do wysokich wyników egzaminu zewnętrznego nie skupiali się jedynie na rozwiązywaniu testów sprawdzających z uczniami, ale wykorzystywali wnioski z analiz wyników w doskonaleniu własnego warsztatu pracy tak, aby uczniowie mogli skutecznie nabywać wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej.
7. Dyrektorzy winni zadbać o to, aby w szkołach byli nauczyciele z kwalifikacjami egzaminatora egzaminu ósmoklasisty. Wiedza i umiejętności nauczycieli w tym zakresie wpłyną na efektywność kształcenia i uczenia się uczniów.
8. Wychodząc z założenia, że ocena nauczyciela może być czynnikiem mobilizującym w obszarze efektywności realizowanych zadań na stanowisku pracy, wskazane jest poddawanie ocenie pracy większej liczby nauczycieli.
9. Należy w szkole dążyć do stanu, w którym podstawa programowa przedmiotu egzaminacyjnego będzie realizowana w danym oddziale przez tego samego nauczyciela przez cały II etap edukacyjny, gdyż zmiana nauczyciela języka polskiego, matematyki, języka obcego, destabilizuje proces edukacyjny i nie sprzyja uczeniu się.
10. Należy uzupełnić zapisy w statutach szkół dotyczące oceniania, w tym zapisy określające zasady umożliwiania uczniowi uzupełnienia braków, jeżeli w klasyfikacji śródrocznej stwierdzono, że poziom osiągnięć edukacyjnych ucznia uniemożliwi lub utrudni mu kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej. Ująć zapisy określające warunki

i sposoby przekazywania rodzicom informacji o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia.

11. W ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego należy kontrolować realizację zapisów dotyczących oceniania uczniów i procesu przekazywania informacji o postępach, jako czynników mających wpływ na ostateczny poziom przygotowania uczniów do egzaminu zewnętrznego i realizacji kolejnego etapu edukacyjnego.
12. W trosce o wyrównywanie szans edukacyjnych i harmonijny rozwój każdego ucznia na miarę jego możliwości należy zapewnić uczniom klas ósmych dodatkową specjalistyczną pomoc psychologiczno-pedagogiczną adekwatnie do zdiagnozowanych indywidualnych potrzeb.

2.4 Monitorowanie/badanie i kontrole wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektorów szkół w latach 2018-2022

Zadanie przedstawione w tytule niniejszego podrozdziału w dwóch pierwszych latach edycji programu nosiło nazwę: „Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły”, a w roku szkolnym 2021/2022 z uwagi na rozporządzenie MEiN wprowadzające zmiany dotyczące form nadzoru pedagogicznego, w zmodyfikowanym harmonogramie programu nazwano je: „Badanie realizacji wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły”. W każdym roku szkolnym podejmowane przez wizytatorów działania bezpośrednio realizowały główny cel programu LKO tj.: rozwijanie kompetencji i wspomaganie dyrektorów szkół w zakresie efektywnego sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, a także służyły motywowaniu dyrektorów szkół podstawowych do wzmocnienia nadzoru wewnętrznego nad planowaniem i realizacją procesu edukacyjnego w zakresie przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty. Drugą funkcją działania było monitorowanie/badanie i kontrola sprawowania nadzoru pedagogicznego przez dyrektorów szkół podstawowych województwa lubuskiego. Z założenia, zgodnie z harmonogramem w każdym roku trwania programu działanie miało być prowadzone dwuetapowo. Pierwszy etap działania polegał na przygotowaniu przez zespół LKO arkusza monitorowania, który zawierał określone i uporządkowane informacje z obszaru nadzoru pedagogicznego. Arkusz zamieszczany na stronie internetowej kuratorium w tzw. systemie ankiet, kierowany był do wszystkich dyrektorów szkół uczestniczących w programie. Rolą dyrektora było zapoznanie się z przedstawionymi w nim zagadnieniami i udzielenie odpowiedzi dotyczących sprawowania nadzoru wewnętrznego w określonej szkole. Wyniki monitorowania/badania poddawano analizie ilościowej i jakościowej, ustalano wnioski i rekomendacje.

Drugi etap zadania, w dwóch pierwszych latach edycji programu, zakładał weryfikację w wybranych szkołach, a w dwóch ostatnich latach kontrolę w trybie działań doraźnych, dotyczącą sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w obszarze określonym w ankiecie monitorującej/badawczej. Weryfikacja (monitorowanie na terenie szkoły) miała obejmować minimum 10 % szkół uczestniczących w I etapie działania. Kontrola miała obejmować szkoły o najslabszych wynikach uzyskiwanych przez uczniów szkoły na egzaminie ósmoklasisty. Celem działa było wspomaganie dyrektorów w obszarze sprawowania nadzoru pedagogicznego. Jednak w dwóch pierwszych latach z przyczyn obiektywnych nie zrealizowano II etapu zadania, a w dwóch kolejnych latach sposoby realizacji zadania różniły się, głównie ze względu na warunki obiektywne.

W kolejnych latach edycji programu zadanie było realizowane, jak następuje:

- Rok szkolny 2018/2019 – I etap: ankietna „*Monitorowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w pierwszym półroczu roku szkolnego 2018/2019*”, ukierunkowana na podstawowe działania, jakie dyrektor szkoły uczestniczącej w programie powinien przeprowadzić w pierwszym

półroczu roku szkolnego 2018/2019 w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego; II etap – nie zrealizowano;

- Rok szkolny 2019/2020 – I etap: ankieta „*Monitorowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w pierwszym półroczu roku szkolnego 2019/2020*”, ukierunkowana na budowę i realizację planu nadzoru pedagogicznego; II etap – nie zrealizowano;
- Rok szkolny 2020/2021 – I etap: ankieta: „*Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021*”, ukierunkowana na planowanie i realizację wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w warunkach pracy zdalnej; II etap: kontrolę w szkole, z uwagi na pandemię, zastąpiono tzw. rozmową weryfikującą przeprowadzoną przez wizytatorów kuratorium oświaty z 25 dyrektorami szkół, których uczniowie na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 uzyskali niskie wyniki; rozmowy prowadzono w szkołach, w siedzibie kuratorium lub zdalnie, korzystając z *arkusza rozmowy weryfikacyjno-monitorującej* opracowanego przez zespół LKO ds. programu;
- Rok szkolny 2021/2022 – I etap: ankieta: „*Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022*”, ukierunkowana na obszary wewnętrznego nadzoru pedagogicznego mające szczególny wpływ na przebieg procesu edukacyjnego i osiągnięcia uczniów (szczegółowe wyniki ankiety omówiono w podrozdziale 2.4.1); II etap: kontrola w trybie działań doraźnych w wytypowanych szkołach (działanie i jego wyniki opisano w rozdziale 2.4.2 niniejszego raportu).

Szczegółowy opis i wyniki analizy jedno lub dwuetapowego działania, realizowanego w trzech pierwszych latach trwania programu, znajdują się w odpowiednim raporcie z realizacji programu w danym roku szkolnym, zamieszczonym na stronie internetowej: www.ko-gorzow.edu.pl > Nadzór pedagogiczny > Program LKO dla szkół podstawowych.

2.4.1 Kontrole w trybie działań doraźnych w zakresie sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkołach podstawowych województwa lubuskiego w roku szkolnym 2021/2022

Kontrole w trybie działań doraźnych zostały zaplanowane i przeprowadzone zgodnie z harmonogram zadań na rok szkolny 2021/2022 realizowanych w ramach programu LKO, jako II etap działania: „Badanie realizacji wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły”. Objęto nimi 62 szkoły podstawowe, w tym 6 z oddziałami integracyjnymi, realizujące w roku szkolnym 2021/2022 *Plan szkolnych działań naprawczych*. Najwięcej szkół objętych kontrolą znajdowało się na wsi - 40 (64,5% kontrolowanych szkół), w mieście do 5000 mieszkańców - 9 (14,5%) szkół, powyżej 5000 do 20 000 mieszkańców - 7 (11,3%) szkół, powyżej 20 000 do 100 000 mieszkańców - 4 szkoły (6,5%), powyżej 100 000 mieszkańców - 2 szkoły (3,2%).

Łącznie w kontrolowanych szkołach, w 100 oddziałach klas VIII uczyło się 1860 uczniów, spośród których 229 posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej. W kontrolowanych szkołach w roku szkolnym 2021/2022 zatrudnionych było 536 nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych.

Kontrole zostały przeprowadzone przez wizytatorów rejonowych w terminie 11-29 kwietnia 2022 r. na wniosek i z upoważnienia Lubuskiego Kuratora Oświaty, według arkusza kontroli opracowanego przez zespół LKO ds. programu. Tematyka kontroli była kompatybilna z ankietą: „*Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022*” i dotyczyła 5 obszarów, takich jak:

- 1) organizacja pracy szkoły,
- 2) realizacja podstawy programowej,
- 3) nadzór pedagogiczny dyrektora,
- 4) kadra pedagogiczna,
- 5) ocenianie.

Głównym celem kontroli było ustalenie zgodności z prawem i zaangażowania w wykonywanie przez dyrektorów ich zadań związanych z organizacją i realizacją procesu edukacyjnego, w tym z nadzorem pedagogicznym sprawowanym przez dyrektora na rzecz poprawy jakości i efektywności kształcenia. Wnioski i rekomendacje pokontrolne sformułowano w celu wspomagania pracy szkół.

Wyniki kontroli w trybie działań doraźnych

Na podstawie protokołów kontroli zespół LKO ds. programu dokonał analizy ilościowej i jakościowej prowadzonego działania. Tabela nr 4 przedstawia zagadnienia podlegające kontroli oraz wyniki ilościowe, w tym liczbę zaleceń wydanych dyrektorom przez wizytatorów przeprowadzających kontrolę. Łącznie, w związku z nie wykonaniem przez dyrektora zadań wynikających z przepisów prawa, wydano **189 zaleceń**, w każdym przypadku wskazując podstawę prawną. W odniesieniu do obszarów kontroli wydano następującą liczbę zaleceń: 1) organizacja pracy szkoły – 31; 2) realizacja podstawy programowej – 10; 3) **nadzór pedagogiczny dyrektora – 115**; 4) kadra pedagogiczna – 17; 5) ocenianie – 16.

Tabela 4. Zagadnienia z arkusza kontroli i wyniki ilościowe kontroli w trybie działań doraźnych przeprowadzonych w ramach realizacji programu LKO dla szkół podstawowych.

Liczba szkół biorących udział w kontroli: 62					Liczba wydanych zaleceń
Lp.	Zagadnienie	Wyniki kontroli			
		tak	nie	części owo	
Organizacja pracy szkoły					
1.	Czy plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych uwzględnia zasady higieny pracy i sprzyja uczeniu się?	55	7	0	7
a.	we wszystkich oddziałach klas IV – VIII liczba godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych jest rozłożona równomiernie na poszczególne dni tygodnia	57	5	0	0
b.	zróżnicowane zajęcia w każdym dniu	57	5	0	0
c.	plan uwzględnia możliwości psychofizyczne uczniów podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia	50	12	0	0
2.	Czy uczniom obecnych klas VIII w tym lub ubiegłym roku szkolnym zorganizowano stacjonarne zajęcia wspomagające dla uczniów klas IV-VIII, finansowane przez MEiN?	61	1	0	1
3.	Czy dla uczniów klas VIII objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w br. szkolnym są/były organizowane zajęcia specjalistyczne, zgodnie z potrzebami tych uczniów?	58	4	0	4
4.	Czy dyrektor formalnie powołał „zespoły nauczycieli uczących w jednym oddziale”?	43	19	0	19
5.	Czy dyrektor powołał szkolny zespół ds. realizacji programu LKO dla szkół podstawowych (planu szkolnych działań naprawczych)?	55	7	0	0
6.	Czy nauczyciel uczący przedmiotu egzaminacyjnego (j. polski, matematyka, j. obcy) w obecnych klasach VIII	45	17	0	0

	uczył tych samych uczniów w kl. VII i VI?				
Realizacja podstawy programowej					
7.	Czy szkoła posiada szkolny zestaw programów nauczania (SZPN) dla II etapu edukacyjnego(klas IV-VIII)?	62	0	0	0
8.	Czy ze SZPN wynika, że program nauczania przedmiotu zawiera całość obowiązującej podstawy programowej dla II etapu edukacyjnego?	60	2	0	2
9.	Czy programy nauczania tworzące SZPN, zostały dopuszczone do użytku, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, przez dyrektora szkoły?	54	8	0	8
Nadzór pedagogiczny dyrektora					
10.	Czy dyrektor posiada plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022?	61	1	0	1
11.	Czy plan nadzoru pedagogicznego powstał z uwzględnieniem wniosków i rekomendacji z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w szkole w poprzednim roku szkolnym (2020/2021)?	58	4	0	4
12.	Czy Plan nadzoru pedagogicznego uwzględnia kierunki polityki oświatowej państwa?	58	4	0	4
13.	Czy plan nadzoru pedagogicznego uwzględnienia wnioski i rekomendacje wynikające z ewaluacji działań realizowanych w szkole w roku szkolnym 2020/2021 w ramach programu LKO dla szkół podstawowych?	30	9	23	9
14.	Czy plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022 zawiera tematykę i terminy przeprowadzania kontroli?	59	3	0	3
15.	Czy plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022 określa zakres wspomagania nauczycieli?	59	3	0	3
16.	Czy plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022 zawiera plan obserwacji?	58	4	0	4
17.	Czy obserwacje zajęć edukacyjnych są prowadzone z zastosowaniem narzędzia (np. arkusz obserwacji)?	60	1	0	0
18.	Czy dyrektor na bieżąco dokumentuje wyniki i wnioski z działań prowadzonych w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego?	53	9	0	0
19.	Czy zaplanowane na I półrocze br. szkolnego działania w obszarze wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, zostały zrealizowane zgodnie z planem nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022 (rodzaj działania, termin realizacji)?	50	11	0	0
20.	Czy dyrektor szkoły, po zakończeniu I półrocza br. szkolnego przedstawił radzie pedagogicznej ogólne wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacje o działalności szkoły?	53	9	0	0
21.	Czy dyrektor w br. szkolnym w ramach nadzoru pedagogicznego kontrolował realizację podstawy programowej/programu nauczania języka polskiego w klasach VII-VIII?	57	5	0	5
22.	Czy dyrektor w br. szkolnym w ramach nadzoru pedagogicznego kontrolował realizację podstawy programowej/programu nauczania matematyki w klasach VII-VIII?	57	5	0	5
23.	Czy dyrektor w br. szkolnym w ramach nadzoru pedagogicznego kontrolował realizację podstawy	57	5	0	5

	programowej/programu nauczania języka obcego w klasach VII-VIII?				
24.	Czy zaplanowane obserwacje lekcji języka polskiego, matematyki, języka obcego prowadzone w ramach nadzoru pedagogicznego przez dyrektora/wicedyrektora w klasach IV – VIII dotyczyły wszystkich nauczycieli uczących przedmiotów egzaminacyjnych?	50	12	0	0
25.	Czy dyrektor/wicedyrektor obserwował zajęcia edukacyjne w klasach IV – VIII prowadzone przez większość nauczycieli uczących przedmiotów egzaminacyjnych?	52	10	0	0
26.	<i>Czy celem obserwacji lekcji języka polskiego/ matematyki/języka obcego prowadzonych w klasach VI-VIII była ocena metodycznej pracy nauczyciela w obszarze stosowania podstawowych ogniw jednostki lekcyjnej, w tym właściwy rozkład czasu na poszczególne ogniwa i tempo prowadzenia zajęć?</i>	51	11	0	11
27.	<i>Czy celem obserwacji lekcji języka polskiego/ matematyki/ języka obcego była ocena adekwatności i efektywności zastosowanych w danym zespole uczniów form i metod nauczania, w tym form i metod aktywnych?</i>	53	9	0	9
28.	<i>Czy cel obserwacji lekcji języka polskiego/ matematyki/ języka obcego dotyczył, właściwego do tematu zajęć i atrakcyjnego dla uczniów, doboru środków i pomocy dydaktycznych, w tym stosowanie technologii TIK?</i>	53	9	0	9
29.	Czy celem obserwacji lekcji języka polskiego/ matematyki/ języka obcego była ocena sposobu motywowania uczniów do aktywnego uczenia się i wspierania ich w trudnych sytuacjach; aktywność i zaangażowanie uczniów w zajęcia lekcyjne?	57	5	0	5
30.	Czy celem obserwacji lekcji języka polskiego/ matematyki/ języka obcego była ocena stosowania indywidualizacji pracy z uczniami, odpowiednio do ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych?	56	6	0	6
31.	Czy celem obserwacji lekcji języka polskiego/ matematyki/ języka obcego była ocena wzajemnych relacji i umiejętność tworzenia przez nauczyciela życzliwej, twórczej atmosfery, sprzyjającej uczeniu się?	56	6	0	6
32.	<i>Czy celem obserwacji zajęć edukacyjnych był sposób kształtowania u uczniów umiejętności uczenia się?</i>	49	13	0	13
33.	<i>Czy celem obserwacji zajęć edukacyjnych był sposób przekazywania uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć?</i>	49	13	0	13
Kadra pedagogiczna					
34.	Ilu nauczycieli uczących w szkole przedmiotów egzaminacyjnych posiada ocenę pracy uzyskaną w okresie ostatnich pięciu lat?	135	0	0	0
35.	Czy w ramach wspomagania nauczycieli w roku szkolnym 2021/22 dyrektor organizował szkolenia lub narady <u>ukierunkowane na doskonalenie procesu edukacyjnego i podnoszenie jakości pracy szkoły?</u>	54	8	0	8
36.	Czy doskonalenie zawodowe nauczycieli w roku	55	7	0	7

	szkolnym 2021/2022 jest realizowane zgodnie z planem doskonalenia na bieżący rok szkolny?				
37.	Czy nauczyciele indywidualnie lub w zespole analizowali wyniki egzaminu ósmoklasisty uzyskane przez uczniów szkoły na egzaminie w poprzednim roku szkolnym oraz inne materiały dotyczące egzaminów i sformułowali wnioski oraz rekomendacje do pracy w roku bieżącym?	60	2	0	2
38.	Czy wnioski i rekomendacje z analizy wyników z egzaminu ósmoklasisty oraz innych analiz dotyczących umiejętności i wiedzy uczniów na egzaminie, nauczyciele wykorzystują do doskonalenia własnej pracy i pracy szkoły?	56	6	0	0
Ocenianie					
39.	Czy nauczyciele przedmiotów egzaminacyjnych (j. polskiego, matematyki i j. obcego) informowali na początku roku szkolnego 2021/2022 uczniów i ich rodziców o wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania?	55	7	0	7
40.	Czy w bieżącym roku szkolnym dyrektor kontrolował zgodność oceniania przedmiotowego, stosowanego w szkole przez nauczycieli II etapu edukacyjnego z ocenianiem wewnątrzszkolnym i obowiązującymi przepisami prawa?	56	6	0	6
41.	Czy szkoła umożliwia uczniowi uzupełnienie braków, w przypadku, gdy wyniki klasyfikacji śródrocznej wskazują, że poziom osiągnięć edukacyjnych ucznia uniemożliwi lub utrudni mu kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej?	58	3	0	3
42.	Czy szkoła w celu technicznego przygotowania uczniów do egzaminu oraz diagnozowania wiedzy i umiejętności uczniów klas VIII, organizuje im próbny egzamin ósmoklasisty?	62	0	0	0

Analiza ilościowa i jakościowa w odniesieniu do obszarów kontroli w trybie działań doraźnych, wnioski i rekomendacje

Obszar: Organizacja pracy szkoły

Wyniki kontroli wskazują, że tylko w 88% kontrolowanych szkół plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych został ustalony z uwzględnieniem zasad higieny pracy w sposób sprzyjający uczeniu się. W 12% szkół (7/62) nie we wszystkich oddziałach klas IV – VIII liczba godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych była rozłożona równomiernie na poszczególne dni tygodnia oraz nie uwzględniono różnicowania zajęć w każdym dniu, a w 19% (12/62) szkół plan lekcji nie uwzględniał możliwości psychofizycznych uczniów do podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia. Prawie wszyscy dyrektorzy (oprócz jednego), w tym lub ubiegłym roku szkolnym zorganizowali uczniom obecnych klas VIII stacjonarne zajęcia wspomagające, finansowane przez MEiN. Nie we wszystkich szkołach (93%) uczniom klas VIII objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w br. szkolnym były organizowane zajęcia specjalistyczne, zgodnie z potrzebami tych uczniów. W niemalże co trzeciej kontrolowanej szkole (30%) dyrektorzy formalnie nie powołali zespołów nauczycieli uczących w jednym oddziale. Należy zwrócić uwagę, że w ok. 30% kontrolowanych szkół nauczanie przedmiotu egzaminacyjnego (j. polski, matematyka,

j. obcy) w obecnych klasach VIII nie odbywało się przez tego samego nauczyciela, który uczył uczniów w kl. VI i VII.

Wyniki kontroli w obszarze „Organizacja pracy szkoły” wskazują, że:

- 1) W większości szkół tygodniowy plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych uwzględnia zasady higieny pracy umysłowej ucznia, co jest zgodne z prawem i sprzyja uczeniu się.
- 2) W niektórych szkołach tygodniowy plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych dla oddziałów klas IV-VIII nie uwzględnia zasad higieny pracy, w tym równomiernego rozłożenia zajęć edukacyjnych na poszczególne dni tygodnia, zróżnicowania zajęć w danym dniu oraz możliwości psychofizycznych uczniów do podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia.
- 3) Większość dyrektorów ok. 70%(43/62) powołało w szkole zespoły *nauczycieli uczących w jednym oddziale*, jednak w dużej liczbie kontrolowanych szkół (19/62 co stanowi ponad 30%) dyrektorzy nie powołali takich zespołów.
- 4) W 30% kontrolowanych szkół uczniowie II etapu edukacyjnego w kolejnych klasach są nauczani określonego przedmiotu przez różnych nauczycieli.

Wnioski

- ✓ *Niewłaściwa organizacja pracy szkoły, w tym: plan zajęć dydaktycznych nie uwzględniający zasad higieny pracy umysłowej ucznia, zmiana nauczyciela przedmiotu egzaminacyjnego w czasie realizacji podstawy programowej II etapu edukacyjnego, a także brak pracy nauczycieli z zespołach uczących w jednym oddziale, może niekorzystnie wpływać na proces edukacyjny i osiągnięcia poszczególnych uczniów.*

Rekomendacje

- ✓ *Mając na uwadze efektywną pracę ucznia, w każdym roku szkolnym i w każdym oddziale planując zajęcia w poszczególnych dniach tygodnia należy przestrzegać zasad higieny pracy umysłowej ucznia.*
- ✓ *Planując realizację zajęć edukacyjnych w poszczególnych oddziałach klas II etapu edukacyjnego, a w szczególności klas VI – VIII, mając na względzie dobre przygotowanie uczniów do egzaminu ósmoklasisty, nie należy dokonywać zmiany nauczyciela przedmiotu egzaminacyjnego, gdyż zmiana taka destabilizuje proces edukacyjny i nie sprzyja uczeniu się.*

Obszar: Realizacja podstawy programowej

Obszar kontroli obejmował 3 zagadnienia związane z realizacją podstawy programowej kształcenia ogólnego, na które ma wpływ bezpośrednio dyrektor szkoły. Kontrole wykazały, że 100% kontrolowanych szkół posiada szkolny zestaw programów nauczania (SZPN) dla II etapu edukacyjnego. Jednakże przepisy prawa w zakresie dopuszczania do użytku programów nauczania nie są przestrzegane we wszystkich szkołach (dotyczy 13% szkół), a w 2 szkołach (3%) ze SZPN nie wynika, że program nauczania przedmiotu zawiera całość obowiązującej podstawy programowej dla II etapu edukacyjnego.

W procesie edukacyjnym istotne jest, by podstawa programowa danego przedmiotu przez cały II etap edukacyjny była realizowana przez tego samego nauczyciela. Tymczasem wyniki kontroli oraz ankiety („*Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022*”) wskazują, że w dużej ilości szkół zasada ta nie jest przestrzegana.

Wnioski

- ✓ *Dopuszczanie do użytku programów nauczania niezgodnie z przepisami prawa, może oznaczać, że dyrektor nie przywiązuje należytej uwagi do realizacji właściwej podstawy*

programowej danego przedmiotu i tym samym rzetelnego przekazywania uczniom wiedzy i umiejętności sprawdzanych egzaminem ósmoklasisty.

Rekomendacje

- ✓ *W każdym roku szkolnym dyrektor odpowiedzialny za jakość kształcenia powinien na bieżąco śledzić i stosować przepisy prawa dotyczące dopuszczania do użytku programów nauczania oraz realizacji podstaw programowych, a także przypominać nauczycielom o ewentualnych zmianach i konieczności ich zastosowania w procesie edukacyjnym.*

Obszar: Nadzór pedagogiczny dyrektora

Wyniki kontroli w obszarze sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego wskazują, że prawie wszyscy dyrektorzy szkół podstawowych realizujących *Plan działań naprawczych* w ramach programu Lubuskiego Kuratora Oświaty opracowali i wdrożyli plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022, z wyjątkiem jednej szkoły, która nie wywiązała się z obowiązku prawnego w tym zakresie. W 93,5% kontrolowanych szkół plany nadzoru uwzględniały kierunki polityki oświatowej państwa, wnioski i rekomendacje z nadzoru sprawowanego z poprzedniego roku szkolnego. 85,5% szkół zawierała również wnioski i rekomendacje wynikające z ewaluacji podjętych działań w minionym roku szkolnym. Plany nadzoru w 95,2% szkół zawierały tematykę i terminy przeprowadzania kontroli, jak również określały zakres wspomagania nauczycieli. W 93,5% szkół plan nadzoru pedagogicznego zawierał plan obserwacji zajęć edukacyjnych, w większości szkół (96,8%) obserwacje prowadzono z zastosowaniem odpowiednio dobranych narzędzi. 85,5% dyrektorów na bieżąco dokumentowało wyniki i wnioski ze wszystkich działań prowadzonych w ramach sprawowanego nadzoru. W przypadku 80% szkół działania zaplanowane na I półrocze zostały zrealizowane zgodnie z terminarzem realizacji. Dyrektorzy w większości szkół (85,5%) ogólne wnioski oraz informacje z realizacji nadzoru pedagogicznego w pierwszym półroczu przedstawili radzie pedagogicznej, 14,5% (9 z 62 dyrektorów) nie wywiązało się z tego obowiązku. 92% dyrektorów szkół kontrolowało realizację podstawy programowej/programu nauczania w klasach VII-VIII z języka polskiego, z matematyki i z języka obcego, 8% dyrektorów nie uwzględniło tej tematyki w planie nadzoru pedagogicznego. Obserwacje lekcji z przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty w przypadku 80% szkół dotyczyły wszystkich nauczycieli uczących tych przedmiotów, a w przypadku 83,9% szkół dotyczyły większości nauczycieli uczących przedmiotów objętych egzaminem zewnętrznym. Celem obserwacji prowadzonych przez dyrektora lub wicedyrektora na lekcjach języka polskiego/matematyki/języka obcego, była ocena: a) metodycznej pracy nauczycieli w obszarze stosowania podstawowych ogólnych jednostek lekcyjnej, w tym właściwego rozkładu czasu na poszczególne ogniwa i tempa prowadzenia zajęć (82,3%), b) adekwatności i efektywności zastosowanych w danym zespole uczniów form i metod nauczania, w tym form i metod aktywnych (85,5%), c) właściwego do tematu zajęć i atrakcyjnego dla uczniów, doboru środków i pomocy dydaktycznych, w tym stosowanie technologii TIK (85,5%), d) sposobu motywowania uczniów do aktywnego uczenia się i wspierania ich w trudnych sytuacjach; aktywność i zaangażowanie uczniów w zajęcia lekcyjne (92%), e) stosowania indywidualizacji procesu nauczania, z dostosowaniem do potrzeb rozwojowych, edukacyjnych, posiadanych predyspozycji i możliwości uczniów (90,3%), f) wzajemnych relacji i umiejętność tworzenia przez nauczyciela życzliwej, twórczej atmosfery sprzyjającej uczeniu się (90,3%), g) sposobu kształtowania u uczniów umiejętności uczenia się (79%), h) sposobu przekazywania informacji o osiągnięciach edukacyjnych, pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć (79%).

Wyniki kontroli w obszarze „Nadzór pedagogiczny dyrektora” wskazują, że:

- 1) Zdecydowana większość kontrolowanych dyrektorów szkół, objętych programem naprawczym Lubuskiego Kuratora Oświaty, sprawując wewnętrzny nadzór pedagogiczny planuje swoje działania zgodnie z przepisami prawa oraz założeniami programu Lubuskiego Kuratora Oświaty.
- 2) Plany wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w większości badanych szkół uwzględniały celowe działania ukierunkowane na wzrost jakości i efektywności kształcenia, prowadzone w ramach kontroli i wspomagania z uwzględnieniem obserwacji zajęć.
- 3) Stosunkowo duża liczba dyrektorów nie powołała w szkole zespołu nauczycieli realizujących *Plan szkolnych działań naprawczych* (12%) oraz w planie nadzoru nie uwzględnia wniosków i rekomendacji wynikających z ewaluacji działań realizowanych w szkole w minionym roku szkolnym (14,5%).
- 4) Większość kontrolowanych dyrektorów (85,5%) po zakończeniu I półrocza br. szkolnego przedstawiło radzie pedagogicznej ogólne wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacje o działalności szkoły, w przypadku 14,5% szkół po zakończeniu I półrocza nie dokonano podsumowania prowadzonych działań.
- 5) Większość dyrektorów wzmocniło w szkole wewnętrzny nadzór pedagogiczny szczególnie z języka polskiego, matematyki i z języka obcego, poprzez kontrole realizacji podstawy programowej lub programu nauczania w klasach VII-VIII z przedmiotów objętych egzaminem ośmioklasisty (ok. 90%) oraz objęcie obserwacją zajęć większości nauczycieli uczących przedmiotów egzaminacyjnych (84%), jednak 16% (10 z 62) dyrektorów nie wzmocniło w ten sposób prowadzonego przez siebie nadzoru.
- 6) Obserwacje zajęć w większości szkół prowadzone są celowo z ukierunkowaniem na realizację procesu edukacyjnego w sposób sprzyjający uczeniu się.
- 7) Dyrektorzy powszechnie stosują narzędzia obserwacji i większość (85,5%) na bieżąco dokumentuje wyniki i wnioski ze wszystkich działań prowadzonych w ramach sprawowanego nadzoru.

Wnioski i rekomendacje

- ✓ *Dyrektorzy szkół (ponad 80%), którzy planują i realizują działania w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego zgodnie z prawem i potrzebami szkoły, w każdym kolejnym roku szkolnym w celu podnoszenia jakości pracy i efektywności kształcenia, powinni kontynuować swoje działania, analizować je i doskonalić, mając na uwadze zaspakajanie potrzeb społeczności szkolnej i środowiska lokalnego.*
- ✓ *Szkoły (ok. 20%), w których dyrektor nie sprawuje nadzoru pedagogicznego zgodnie z prawem lub bez zaangażowania i poczucia odpowiedzialności, są pozbawione możliwości rozwoju, w tym osiągnięcia przez uczniów lepszych wyników na egzaminie zewnętrznym.*
- ✓ *Sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w każdej szkole powinno być systemowym procesem spełniającym kluczową rolę w osiągnięciu wyższej jakości pracy szkoły i efektywności kształcenia uczniów, toteż z uwagi na złożoność procesu, jego znaczenie oraz potrzebę doskonalenia, wskazane jest ponoszenie w tym zakresie kompetencji dyrektorów i wicedyrektorów szkół.*

Obszar: Kadra pedagogiczna

Na podstawie protokołów kontroli ustalono, że w 62 szkołach podstawowych objętych kontrolą w trybie działań doraźnych zatrudnionych jest łącznie 536 nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych:

- 142 nauczycieli języka polskiego, w tym 46 (32%) posiadających uprawnienia egzaminatora egzaminu ósmoklasisty,
- 121 nauczycieli matematyki, w tym 44 (36%) posiadających uprawnienie egzaminatora egzaminu ósmoklasisty,
- 95 nauczycieli języka angielskiego, w tym 19 (20%) posiadających uprawnienie egzaminatora egzaminu ósmoklasisty,
- 82 nauczycieli języka niemieckiego, w tym 22 (27%) posiadających uprawnienie egzaminatora egzaminu ósmoklasisty.

W 62 szkołach poddanych kontroli 135 nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych (języka polskiego/matematyki/języków obcych) posiada ocenę pracy uzyskaną w okresie ostatnich pięciu lat. Doskonalenie zawodowe nauczycieli w roku szkolnym 2021/2022 było realizowane zgodnie z planem doskonalenia na bieżący rok szkolny w 88% badanych szkół, w 12% szkół nie realizowano wszystkich zaplanowanych działań. W ramach wspomagania nauczycieli w roku szkolnym 2021/2022 dyrektorzy organizowali szkolenia lub narady ukierunkowane na doskonalenie procesu edukacyjnego i podnoszenie jakości pracy placówki w 87% szkół. W 97% szkół nauczyciele indywidualnie lub w zespole analizowali wyniki egzaminu ósmoklasisty uzyskane przez uczniów szkoły na egzaminie w poprzednim roku szkolnym oraz inne materiały dotyczące egzaminów i sformułowali wnioski oraz rekomendacje do pracy w roku bieżącym. Wnioski i rekomendacje z analizy wyników z egzaminu ósmoklasisty oraz innych analiz dotyczących umiejętności i wiedzy uczniów na egzaminie nauczyciele wykorzystywali do doskonalenia własnej pracy i pracy szkoły w 90% kontrolowanych szkół.

Wyniki kontroli w obszarze „Kadra pedagogiczna” wskazują, że:

- 1) Liczba nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych posiadających uprawnienia egzaminatora egzaminu ósmoklasisty, w przypadku każdego przedmiotu jest bardzo niska, przy czym najmniej nauczycieli posiada takie uprawnienia z języka angielskiego (19/95);
- 2) Tylko $\frac{1}{4}$ zatrudnionych nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych (135/536) posiada aktualną ocenę pracy;
- 3) W większości kontrolowanych szkół, w ramach wspomagania nauczycieli, dyrektorzy planują ich doskonalenie zawodowe w formach zewnętrznych oraz organizują wewnętrzne szkolenia lub narady ukierunkowane na doskonalenie procesu edukacyjnego i podnoszenie jakości pracy szkoły;
- 4) W 12% kontrolowanych szkół (7/62), doskonalenie zawodowe nauczycieli nie jest realizowane zgodnie z planem, a w 13% szkół (8/62) w roku szkolnym 2021/2022 nie organizowano szkoleń lub narad ukierunkowanych na doskonalenie procesu edukacyjnego i podnoszenie jakości pracy szkoły;
- 5) Powszechnie w szkołach prowadzono analizy wyników egzaminu ósmoklasisty, uzyskanych przez uczniów szkoły na egzaminie w poprzednim roku szkolnym, a także analizy innych materiałów dotyczących egzaminu oraz formułowano wnioski i rekomendacje do pracy w bieżącym roku szkolnym;
- 6) Wykorzystanie przez nauczycieli wniosków i rekomendacji z analizy wyników egzaminu ósmoklasisty oraz innych analiz dotyczących umiejętności i wiedzy uczniów na egzaminie do doskonalenia własnej pracy i pracy szkoły, nie było w szkołach stosowane powszechnie.

Wnioski

- ✓ *W szkole z niskimi osiągnięciami uczniów, doskonalenie zawodowe nauczycieli zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne powinno być zaplanowane i realizowane z ukierunkowaniem na podnoszenie kompetencji nauczycieli, w tym również w zakresie*

rozpoznawania potrzeb i możliwości edukacyjnych uczniów oraz poszukiwania efektywnych sposobów pracy z każdym uczniem.

- ✓ *Niski procent nauczycieli języka angielskiego, języka niemieckiego, języka polskiego i matematyki, posiadających uprawnienie egzaminatora egzaminu ósmoklasisty i tym samym wyższe kompetencje w przygotowywaniu uczniów do egzaminu zewnętrznego, jest jedną z przyczyn niskich wyników uzyskiwanych na egzaminie ósmoklasisty przez uczniów kontrolowanych szkół.*
- ✓ *Wnioski i rekomendacje z analizy wyników egzaminu ósmoklasisty oraz innych analiz dotyczących umiejętności i wiedzy uczniów na egzaminie winny być użytecznymi danymi w planowaniu i realizacji doskonaleniu warsztatu pracy nauczycieli oraz w dążeniu do efektywnej realizacji procesów edukacyjnych.*
- ✓ *Kształcenie może być bardziej efektywne, jeśli przy podejmowaniu decyzji w zakresie planowania i realizacji procesów edukacyjnych nauczyciele będą kierowali się dowodami na temat skuteczności podejmowanych przez siebie działań, stosowanych form i metod pracy popartych wynikami z różnych analiz dotyczących umiejętności i wiedzy uczniów na egzaminie.*
- ✓ *Stosowanie w szkole systematycznego oceniania pracy nauczycieli z uwzględnieniem jej efektywności, może stanowić dodatkową motywację dla nauczyciela do podejmowania wysiłku na rzecz pracy z uczniem przynoszącej pozytywne wyniki, w tym na egzaminie ósmoklasisty.*

Rekomendacje

- ✓ *Doskonalenie zawodowe nauczycieli (zewnętrzne i wewnętrzne) należy planować w ramach wspomagania, jako formy nadzoru pedagogicznego, mając na uwadze potrzeby szkoły i nauczycieli, z uwzględnieniem wniosków z nadzoru pedagogicznego, analizy wyników egzaminu ósmoklasisty oraz innych wniosków i uwag.*
- ✓ *Wszyscy nauczyciele powinni uczestniczyć w konferencjach metodycznych organizowanych przez lubuskie placówki doskonalenia nauczycieli dla nauczycieli poszczególnych przedmiotów, a w szczególności przedmiotów objętych egzaminem zewnętrznym.*
- ✓ *Dyrektorzy oraz placówki doskonalenia nauczycieli powinni zachęcać i mobilizować nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji poprzez uzyskiwanie uprawnienia egzaminatora egzaminu ósmoklasisty.*
- ✓ *Dyrektor każdej szkoły powinien czuć się odpowiedzialny za realizację i organizację doskonalenia nauczycieli zatrudnionych w szkole, a także powinien analizować efektywność doskonalenia w odniesieniu do efektów kształcenia.*
- ✓ *W każdej szkole należy systematycznie dokonywać oceny pracy nauczycieli, zgodnie z obowiązującym prawem.*

Obszar: Ocenianie

Wyniki kontroli w obszarze „Ocenianie” wskazują, że:

- 1) W 7 kontrolowanych szkołach nauczyciele nie informowali na początku roku szkolnego 2021/2022 uczniów i ich rodziców o wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania;
- 2) Dyrektorzy w 90% szkół kontrolowali zgodność oceniania przedmiotowego, stosowanego w szkole przez nauczycieli II etapu edukacyjnego z ocenianiem wewnątrzszkolnym i obowiązującymi przepisami prawa;
- 3) Trzy szkoły (4,85%) nie umożliwiły uczniom uzupełnienia braków w przypadku osiągnięcia przez nich niedostatecznych wyników klasyfikacyjnych;

- 4) We wszystkich kontrolowanych szkołach organizowane są próbne egzaminy ósmoklasisty w celu technicznego przygotowania uczniów do egzaminu.

Wnioski i rekomendacje

- ✓ *Z uwagi na rolę i funkcje oceniania w procesie edukacyjnym, w tym udzielania przez nauczycieli informacji zwrotnej, dyrektor sprawując wewnętrzny nadzór pedagogiczny powinien zwracać szczególną uwagę na zgodność z prawem i spójność oceniania w szkole.*

Rekomendacje pokontrolne

- Czynnikiem determinującym efektywność pracy ucznia jest tworzenie właściwych warunków do uczenia się, dlatego dyrektorzy szkół winni respektować zasady higieny pracy sprzyjające uczeniu się, możliwości psychofizycznych uczniów do podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia z uwzględnieniem równomiernego rozłożenia liczby godzin zajęć edukacyjnych na poszczególne dni tygodnia oraz ich różnicowaniem w każdym dniu.
- Należy formalnie powołać w szkołach zespoły nauczycieli uczących w jednym oddziale, jako element porządkujący planowanie i organizację procesów edukacyjnych, ułatwiający osiąganie wspólnych celów i zapewniający poczucie współodpowiedzialności za ich realizację. Pozwoli to na zachowanie zasady integralności treści i celów, jedności oddziaływań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, a przez to zapewni holistyczne podejście, spójność i użyteczność podejmowanych działań (zarówno na etapie planowania, jak i realizacji).
- Dyrektorzy szkół przed dopuszczeniem do użytku programów nauczania tworzących Szkolne Zestawy Programów Nauczania winni zasięgać opinii rady pedagogicznej, mając na celu taki dobór programów, który zapewni każdemu uczniowi osiągnięcie systematycznych postępów oraz będzie gwarantem osiągnięcia sukcesów.
- W trosce o to, by ocenianie uczniów było w szkole użyteczne, w wewnętrznym nadzorze pedagogicznym należy uwzględniać obszar oceniania ucznia ze szczególnym zwróceniem uwagi na funkcje oceniania wynikające z przepisów prawa, w tym funkcję wzmacniającą (wskazuje mocne strony, odwołuje się do wiedzy i umiejętności już opanowanych), instruktażową (pomaga uczniowi pokonanie trudności, zaplanować nadrobienie braków bądź poszerzenie zakresu wiedzy i umiejętności), a nade wszystko motywującą (zachęca do podejmowania dalszych prób i wskazuje korzyści).
- Kształcenie może być bardziej efektywne, jeśli przy podejmowaniu decyzji w zakresie planowania i realizacji procesów edukacyjnych nauczyciele będą kierowali się dowodami na temat skuteczności podejmowanych przez siebie działań, w tym stosowanych form i metod pracy popartych wynikami z różnych analiz dotyczących umiejętności i wiedzy uczniów na egzaminie.
- Wnioski i rekomendacje z analizy wyników egzaminu ósmoklasisty oraz innych analiz dotyczących umiejętności i wiedzy uczniów na egzaminie, winny być użytecznymi danymi w planowaniu i realizacji doskonalenia warsztatu pracy nauczyciela, zapewniającego efektywną realizację procesów edukacyjnych.
- Szkoły, w których dyrektor nie sprawuje nadzoru pedagogicznego zgodnie z prawem lub bez zaangażowania i poczucia odpowiedzialności, są pozbawione możliwości rozwoju edukacyjnego, w tym osiągania przez uczniów lepszych wyników na egzaminie zewnętrznym, dlatego należy objąć je szczególnym nadzorem zewnętrznym, zwłaszcza w zakresie opracowania planu nadzoru pedagogicznego uwzględniającego kierunki polityki oświatowej państwa, plan obserwacji zajęć

prowadzonych przez nauczycieli, kontrolę realizacji podstawy programowej oraz dokonywanie oceny metodycznej pracy nauczycieli.

- Dyrektor szkoły, jako osoba zarządzająca szkołą i sprawująca bezpośredni nadzór pedagogiczny musi wziąć pełną odpowiedzialność za wyniki edukacyjne szkoły przez pryzmat wyniku egzaminu zewnętrznego. Wyzwaniem staje się podejmowanie autorefleksji w procesie zarządzania i wynikającej z tego odpowiedzialności za kierowanie szkołą, co pozwoli uniknąć uzasadniania niezadawalających efektów kształcenia czynnikami zewnętrznymi.

3. EWALUACJA PROGRAMU

3.1 Ewaluacja programu w szkole

Zgodnie z zadaniami określonymi w Programie Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*” i harmonogramem na dany rok szkolny, szkoły uczestniczące w programie miały samodzielnie dokonywać ewaluacji swoich działań programowych zaplanowanych i realizowanych na podstawie *Planu działań szkoły na dany rok szkolny* lub od roku 2020/2021 *Planu szkolnych działań naprawczych na dany rok szkolny*. Ewaluacja miała na celu dokonanie oceny podejmowanych przez szkołę działań w określonym roku szkolnym w kontekście wyników osiągniętych przez uczniów szkoły na egzaminie zewnętrznym w danym roku szkolnym, ustalenie wniosków i rekomendacji na kolejny rok szkolny. Zakładano, że szkoła uczestnicząca w programie LKO, opracuje własne sprawozdanie zawierające krótką analizę swoich działań, zaplanowanych i realizowanych w danym roku szkolnym, uwzględniającą ich efektywność w odniesieniu do wyników egzaminu ósmoklasisty z określonego przedmiotu egzaminacyjnego, wnioski i rekomendacje do pracy w następnym roku szkolnym.

Ewaluacja w szkołach, w tym sprawozdania lub raporty własne szkół nie były przedmiotem analizy zespołu LKO, stanowiły odpowiedzialność dyrektora i zespołu szkolnego nauczycieli realizujących program LKO dla szkół podstawowych. Szkoły w większości wywiązywały się z tego zadania. Nie można jednak określić stopnia rzetelności podejmowanych działań, a na ich skuteczność mogą wskazywać wyniki egzaminu ósmoklasisty uzyskane przez uczniów szkoły w kolejnym roku szkolnym.

3.2 Ewaluacja programu prowadzona przez kuratorium oświaty

Zgodnie z założeniami programu, zadaniem zespołu LKO ds. programu było dokonanie ewaluacji zaplanowanych w harmonogramie i realizowanych w danym roku szkolnym działań wojewódzkich, z uwzględnieniem w szczególności wojewódzkich i powiatowych wyników egzaminu ósmoklasisty uzyskanych przez szkoły podstawowe województwa lubuskiego. Ewaluacji prowadzonych działań programowych dokonywano na podstawie: analizy wyników przedsięwzięcia, sprawozdań przekazywanych w każdym roku przez placówki doskonalenia nauczycieli uczestniczące w programie, wyników ankiet ewaluacyjnych kierowanych do szkół uczestniczących w programie oraz analizy wyników egzaminu ósmoklasisty w danym roku szkolnym. Z realizacji programu i jego ewaluacji w każdym roku szkolnym zespół LKO ds. programu opracowywał RAPORT zawierający wnioski i rekomendacje do pracy w kolejnym roku szkolnym.

3.2.1 Ankiety ewaluacyjne dla szkół realizujących program LKO w latach 2018-2022

Ankiety dotyczące ewaluacji programu były przeprowadzane w każdym roku szkolnym za pomocą narzędzia opracowanego przez zespół LKO ds. programu. Pytania ankietowe miały charakter wspomagająco-monitorujący realizację programu w szkole przez dyrektora i powołany przez niego zespół nauczycieli ds. realizacji programu LKO. Wnioski

wykorzystywano np. do planowania tematów prezentowanych podczas konferencji LKO dla dyrektorów szkół oraz podejmowania innych działań przez zewnętrzny nadzór pedagogiczny, których głównym celem było wspomaganie dyrektorów na rzecz podnoszenia efektywności kształcenia w szkołach podstawowych województwa lubuskiego. W kolejnych latach przeprowadzono:

- w roku szkolnym 2018/2019 – ankieta ewaluacyjna pod nazwą: „*Sprawozdanie Dyrektora Szkoły z realizacji Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty „Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia” w roku szkolnym 2018/2019*”;
- w roku szkolnym 2019/2020 – w związku z czasowym ograniczeniem funkcjonowania jednostek systemu oświaty z powodu sytuacji epidemiologicznej w kraju, zespół LKO ds. programu odstąpił od prowadzenia działań skierowanych bezpośrednio do szkół zaplanowanych w terminie od marca do lipca 2020 r.; ankietę dotyczącą realizacji programu w roku szkolnym 2019/2020 przeprowadzono na początku kolejnego roku szkolnego i nazwano ją ankietą ewaluacyjno-diagnostyczną, wyniki ankiety, analiza, wnioski i rekomendacje zostały opisane w raporcie z realizacji programu LKO w roku szkolnym 2020/2021;
- w roku szkolnym 2020/2021 – ankiety ewaluacyjne przeprowadzono w lipcu 2021 r. wśród dwóch grup respondentów: 1) „Ankieta ewaluacyjna dla szkół podstawowych realizujących w roku szkolnym 2020/2021 *Plan szkolnych działań naprawczych*” – skierowana do dyrektorów szkół podstawowych z niskimi wynikami egzaminu ósmoklasisty w roku 2020; 2) „Ankieta ewaluacyjna dla szkół podstawowych realizujących działania w ramach Programu LKO „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*” – skierowana do pozostałych szkół podstawowych uczestniczących w programie LKO; wyniki obu ankiet, wnioski z analizy i rekomendacje zostały opisane w raporcie z realizacji programu LKO w roku szkolnym 2020/2021;
- w roku szkolnym 2021/2022 – przeprowadzono badanie pod nazwą: „Ankieta w ramach ewaluacji Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej*” realizowanego w roku szkolnym 2021/22 i w latach 2018-2022”; opis badania, wyniki, analiza, wnioski z analizy i rekomendacje opisano w niniejszym raporcie w podrozdziale 3.2.2

3.2.2 Ankieta ewaluacyjna przeprowadzona w roku szkolnym 2021/2022

Do badania ankietowego zaproszono wszystkich dyrektorów szkół podstawowych, w tym szczególnie tych szkół, które w roku szkolnym 2021/2022 realizowały *Plan szkolnych działań naprawczych* w ramach Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty. Badanie odbyło się w dniach od 24 czerwca do 20 lipca 2022 r. w systemie on-line ankiet, wzięło w nim udział 166 szkół, spośród 313 szkół, co stanowi 53% szkół zgłoszonych do programu w roku szkolnym 2018/2019.

Ankieta badawcza składała się z 15 pytań, w tym 11 pytań zamkniętych i 4 pytań otwartych. 8 pytań dotyczyło oceny wpływu Programu LKO na wzrost efektywności pracy szkoły w roku szkolnym 2021/2022, 5 pytań związanych było z oceną wpływu działań podejmowanych przez szkołę na wzrost efektywności kształcenia w ramach programu w latach 2018-2022, w 2 pytaniach zebrano oczekiwania dyrektorów w zakresie funkcji wspomagającej Lubuskiego Kuratora Oświaty na rzecz podnoszenia jakości i efektywności kształcenia uczniów w kolejnych latach i propozycje zmian do programu.

Przedstawiony niżej materiał zawiera zagadnienia ankietowe i liczbę udzielonych odpowiedzi (tabela nr 5), ich analizę ilościową i jakościową, wnioski i rekomendacje.

Tabela 5. Zagadnienia i wyniki ilościowe ankiety ewaluacyjnej w roku szkolnym 2021/2022

Liczba szkół/dyrektorów biorących udział w ankiecie: 166					
Lp.	Zagadnienie ankietowe	Wyniki ankiety			
		Liczba wskazań	Wynik procentowy	Liczba wskazań	Wynik procentowy
		TAK	%	NIE	%
1.	Czy w roku szkolnym 2021/2022 szkoła obligatoryjnie realizowała działania na podstawie <i>Planu szkolnych działań naprawczych</i> opracowanego w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych?	103	62%	63	38%
2.	Plan szkolnych działań na rok szkolny 2021/2022 opracowany w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych, został:				
a)	w pełni zrealizowany	119	73%		
b)	częściowo zrealizowany	29	18%		
c)	poddany modyfikacji w ciągu roku szkolnego	15	9%		
3.	Proszę wskazać obszary, w których szkoła prowadziła działania, zgodnie z Programem LKO w roku szkolnym 2021/2022				
a)	doskonalenie procesu edukacyjnego	155	93%		
b)	rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych	153	92%		
c)	indywidualizacja procesu edukacyjnego	148	89%		
d)	doskonalenie zawodowe nauczycieli	155	93%		
e)	współpraca zespołowa nauczycieli	154	93%		
f)	współpraca z rodzicami	146	88%		
g)	nadzór wewnętrzny dyrektora szkoły	155	93%		
h)	rozwijanie kompetencji dyrektora oraz wicedyrektora szkoły	132	80%		
i)	inne (jakie?)	16	10%		
4.	Dyrektor w ramach programu LKO dla szkół podstawowych wzmocnił wewnętrzny nadzór pedagogiczny w zakresie planowania, organizacji i realizacji procesu edukacyjno-wychowawczego w celu poprawy wyników egzaminu ósmoklasisty:	149	91%	14	9%
5.	W jaki sposób dyrektor wzmocnił wewnętrzny nadzór pedagogiczny sprawowany w szkole? (proszę wymienić maksymalnie 3 główne działania dyrektora)	Analiza jakościowa			
6.	Wynik egzaminu ósmoklasisty wyrażony w staninach w roku szkolnym 2021/2022 w odniesieniu do wyniku w roku szkolnym 2020/2021 z poszczególnych przedmiotów zdawanych przez uczniów szkoły: wzrósł, pozostał na tym samym poziomie czy obniżył się (proszę odpowiednio zaznaczyć)	wzrósł dane liczbowe	pozostał na tym samym poziomie dane liczbowe	obniżył się dane liczbowe	
	język polski	72	42	49	
	matematyka	73	43	46	
	język angielski	60	49	47	
	język niemiecki	34	21	23	
	język rosyjski	1	0	0	
	język francuski	1	0	0	
7.	Czy w ocenie Pani/Pana prowadzone w ramach Programu LKO działania w roku szkolnym 2021/2022 okazały się efektywne?	TAK	%	NIE	%
		88	54%	2	1%
		Częściowo: 74 (45%)			

8.	Jeśli <i>Tak</i> , to które działanie w ocenie szkoły okazało się najbardziej efektywne w kontekście podniesienia wyniku uczniów na egzaminie zewnętrznym: <i>(proszę wskazać 1 działanie)</i>	Analiza jakościowa.			
9.	Czy w Pani/Pana ocenie udział szkoły w Programie LKO realizowanym w latach 2018-2022 przyczynił się do wzrostu efektywności pracy szkoły?	91	56%	1	0,61%
		częściowo: 71 (43,54%)			
10.	Czy w Pani/Pana ocenie udział szkoły w Programie LKO realizowanym w latach 2018-2022 najbardziej wspomagał pracę dyrektora w: <i>(zaznacz 3 odpowiedzi)</i>	TAK	%		
a)	mobilizowaniu nauczycieli do zewnętrznego doskonalenia zawodowego	66	40%		
b)	mobilizowaniu nauczycieli do pracy zespołowej oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego	101	61%		
c)	mobilizowaniu nauczycieli do aktywności oraz świadomego planowania i realizowania działań doskonalących proces edukacyjny	131	79%		
d)	planowaniu i organizowaniu pracy szkoły zgodnie z obowiązującym prawem, w trosce o efekty kształcenia uczniów mierzone wynikami egzaminu zewnętrznego	78	47%		
e)	wykonywaniu zadań z zakresu wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego w celu podnoszenia jakości i efektywności procesu edukacyjnego	110	60%		
f)	mobilizowaniu siebie i wicedyrektorów do doskonalenia zawodowego i rozwijania kompetencji w obszarze zarządzania i doskonalenia procesu edukacyjnego w szkole	43	26%		
11.	Czy wystąpiły utrudnienia i problemy w działaniach uwzględniających założenia Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty „Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej” na rzecz jakości pracy szkoły, w tym efektów kształcenia?	55	34%	109	66%
12.	Jeśli <i>Tak</i> , to proszę wskazać jakie? <i>(proszę wymienić maksymalnie 3 utrudnienia/problemy)</i>	Analiza jakościowa.			
13.	Czy dyrektor szkoły wprowadziłby zmiany do kolejnej edycji Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty w zakresie poprawy jakości i efektywności kształcenia?	10	6%	154	94%
14.	Jeśli <i>Tak</i> , to jakie zmiany proponuje Pan/Pani wprowadzić? <i>(maksymalnie 3 propozycje)</i>	Analiza jakościowa.			
15.	Jakie są Pani/Pana oczekiwania w zakresie funkcji wspomagającej Lubuskiego Kuratora Oświaty na rzecz podnoszenia jakości i efektywności kształcenia uczniów w kolejnych latach?	TAK	%		
a)	upowszechnianie dobrych praktyk i działań szkół w zakresie podnoszenia efektywności kształcenia (spotkania dla dyrektorów z możliwością wymiany doświadczeń)	119	72%		
b)	wsparcie dla dyrektorów ze strony ośrodków doskonalenia nauczycieli: (szkolenia, kursy, warsztaty w zakresie umiejętności planowania i realizacji nadzoru pedagogicznego przez dyrektora)	90	54%		
c)	wsparcie ośrodków doskonalenia nauczycieli	76	46%		

	w wypracowaniu programu naprawczego dla szkoły na rzecz wzrostu efektywności kształcenia mierzonego wynikami egzaminu zewnętrznego				
d)	organizacja przez Lubuskiego Kuratora Oświaty konferencji tematycznych, w tym poświęconych nadzorowi pedagogicznemu dyrektora szkoły	98	60%		
e)	inne (<i>1 propozycja</i>): – wsparcie dla nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego organizowane przez specjalistów z instytucji innych niż ODN, publikowanie standaryzowanych materiałów ćwiczeniowych,- wizyty studyjne w szkołach,- wizyty studyjne dyrektorów i zespołu nauczycieli w szkołach osiągających wysokie wyniki,- spotkania z dyrektorami, wymiana doświadczeń.				

Analiza jakościowa

1. Spośród 166 dyrektorów szkół, którzy wypełnili ankietę ewaluacyjną, 103 respondentów, (62%), to dyrektorzy szkół, które w roku szkolnym 2021/2022 *obligatoryjnie* realizowała działania na podstawie *Planu szkolnych działań naprawczych* opracowanego w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych. Należy zauważyć, że dyrektorzy 18% szkół objętych *planem szkolnych działań naprawczych* nie wypowiedzieli się w badaniu ankietowym (22 szkoły).
2. W ocenie 73% dyrektorów *Plan szkolnych działań na rok szkolny 2021/2022* opracowany w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych został w pełni zrealizowany, natomiast 18% zrealizowało ww. plan częściowo, a 9% szkół poddało plan modyfikacji w ciągu roku szkolnego.
3. Zdecydowana większość dyrektorów (93-92%) wskazuje, że szkoła prowadziła działania zgodnie z Programem LKO w roku szkolnym 2021/2022 w zakresie następujących wskazanych w programie obszarów: nadzór wewnętrzny dyrektora szkoły, doskonalenie procesu edukacyjnego, doskonalenie zawodowe nauczycieli, współpraca zespołowa nauczycieli, rozwijanie kompetencji kluczowych. Od 89-88% ankietowanych wskazuje na indywidualizację procesu edukacyjnego i współpracę z rodzicami. Większość dyrektorów (80%) zadeklarowało rozwijanie kompetencji dyrektora oraz wicedyrektora. Inne działania zostały wskazane przez 10% respondentów, są to: diagnoza potrzeb szkoły i uczniów; organizacja zajęć wspomagających, konsultacje; wyrabianie nawyku systematycznej i samodzielnej pracy uczniów; praca nad umiejętnościami i wiadomościami, które najslabiej wypadły podczas egzaminu zewnętrznego, realizacja projektów edukacyjnych międzyprzedmiotowych, współpraca z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze w ramach programu „Motywowanie uczniów do uczenia się”; realizacja programu wspomagania metodycznego „Połączmy siły” we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym w Gorzowie Wielkopolskim, realizacja projektów: „Potęga”, „Erasmus +”.
4. W ocenie 91% dyrektorów udział szkoły w programie LKO wzmocnił wewnętrzny nadzór pedagogiczny w zakresie planowania, organizacji i realizacji procesu edukacyjno-wychowawczego w celu poprawy wyników egzaminu ósmoklasisty, ale jednocześnie 9% dyrektorów uważa, że program nie miał wpływu na wzmocnienie ich nadzoru pedagogicznego.
5. Zapytano dyrektorów, w jaki sposób wzmocnili nadzór pedagogiczny, prosząc o wskazanie maksymalnie 3 działań. Odpowiedzi udzieliło 145 dyrektorów spośród 166. Najczęściej dyrektorzy wymieniali:
  - zwiększenie liczby obserwacji lekcji, w tym w klasach ósmych i w całej szkole z przedmiotów egzaminacyjnych, prowadzenie obserwacji ukierunkowanej z uwzględnieniem: diagnozy potrzeb uczniów, wymagań egzaminacyjnych,

indywidualizacji procesu edukacyjnego, stosowanych form i metod pracy - 86 wskazań;

- wspomaganie nauczycieli poprzez świadome i celowe planowanie wewnętrznego i zewnętrznego doskonalenia zawodowego, zgodnie z potrzebami szkoły i nauczyciela - 46 wskazań;
  - systematyczne monitorowanie ilościowe i jakościowe realizacji podstawy programowej - 26 wskazań;
6. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2021/2022 w ocenie dyrektorów w stosunku do roku szkolnego 2020/21:
- wzrosły: język polski - 44% szkół, matematyka - 45% szkół, język angielski - 39%, język niemiecki - 44% szkół, które wypowiedziały się w badaniu ankietowym;
  - pozostały na tym samym poziomie: język polski - 26% szkół, matematyka - 27%, język angielski - 31% szkół, język niemiecki - 27% szkół, które wypowiedziały się w badaniu;
  - obniżyły się: język polski - 30% szkół, matematyka - 28% szkół, język angielski - 30%, język niemiecki - 29% szkół, które wypowiedziały się w badaniu.

Z języka polskiego, matematyki, języka niemieckiego i języka angielskiego wyniki szkół wzrosły, ale jednocześnie liczba szkół, w których wyniki wzrosły jest mniejsza od sumy szkół z wynikami, które pozostały na tym samym poziomie lub uległy obniżeniu, przy czym szkół z obniżonymi wynikami jest więcej niż szkół, których wyniki nie uległy zmianie. W przypadku języka angielskiego - na tym samym poziomie pozostało 31% szkół, obniżyło się 30% szkół, przy czym suma szkół z wynikiem obniżonym i na tym samym poziomie jest znacznie wyższa od liczby szkół, w których wynik wzrósł. W jednej szkole 1 uczeń pisał egzamin z języka rosyjskiego, w jednej 1 uczeń pisał z języka hiszpańskiego, wyniki obu tych 2 szkół wzrosły w stosunku do roku 2021.

7. Nieco ponad połowa (54%) dyrektorów ocenia, że prowadzone w ramach Programu LKO działania w roku szkolnym 2021/2022 okazały się efektywne, a 45% jako efektywne częściowo.
8. Dyrektorzy wymienili, że w ocenie szkoły najbardziej skutecznymi działaniami na rzecz podniesienia wyniku uczniów na egzaminie zewnętrznym były:
- realizacja dodatkowych zajęć z przedmiotów egzaminacyjnych w ramach godzin wspomagających i różnych projektów edukacyjnych na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych uczniów - 35 wskazań/109,
  - współpraca zespołowa nauczycieli – 13 wskazań/109,
  - indywidualizacja procesu kształcenia - 12 wskazań/109,
  - doskonalenie procesu edukacyjnego - 13 wskazań/109,
  - systematyczne diagnozowanie/monitorowanie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów wraz z analizą i wypracowywanie na bieżąco działań doskonalących/naprawczych - 12 wskazań/109,
  - rozwijanie kompetencji kluczowych - 4 wskazania/109,
  - udział szkoły w programie wspomagania "Między Piramidą Masłowa a Taksonomią Blooma" realizowanym przez ODN w Zielonej Górze - 1 wskazanie/109.
9. 56% dyrektorów ocenia, że udział szkoły w Programie LKO w latach 2018-2022 miał wpływ na wzrost efektywności jej pracy, w ocenie 44% był to wpływ częściowy.
10. Udział szkoły w czteroletnim Programie LKO w ocenie największej grupy dyrektorów (79%) był czynnikiem mobilizującym nauczycieli do aktywności oraz świadomego planowania i realizowania działań doskonalących proces edukacyjny. Według 61% dyrektorów przełożył się na mobilizowanie nauczycieli do pracy zespołowej oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego. 66% dyrektorów widzi wpływ udziału

w programie na wykonywanie zadań z zakresu wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego w celu podnoszenia jakości pracy zespołowej oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego, a 47% na planowanie i organizowanie pracy szkoły zgodnie z obowiązującym prawem, w trosce o efekty kształcenia uczniów mierzone wynikami egzaminu zewnętrznego. Tylko 26% dyrektorów wskazało, że program mobilizował ich samych i wicedyrektorów do doskonalenia zawodowego i rozwijania kompetencji w obszarze zarządzania i doskonalenia procesu edukacyjnego w szkole.

11-12. W ocenie 66% dyrektorów nie było utrudnień i problemów w działaniach wynikających z realizacji założeń Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej*”, natomiast 34% wskazało na występowanie problemów. Najczęstszymi utrudnieniami wg dyrektorów były:

- zdalne nauczanie - 38 wskazań;
- trudności kadrowe związane z urlopami dla poratowania zdrowia i zwolnieniami lekarskimi nauczycieli - 28 wskazania;
- absencja uczniów - 20 wskazań;
- zaniedbania w planowanej realizacji nadzoru pedagogicznego z powodu edukacji zdalnej, trudności w zarządzaniu czasem w związku z przyjęciem uczniów z Ukrainy, organizowaniem przez dyrektora/wicedyrektora zastępstw za nieobecnych, pojawianie się dodatkowych zadań (np. dane na potrzeby sanepidu) - 10 wskazań;
- problemy wychowawcze z uczniami - 4 wskazania;
- niski poziom motywacji uczniów - 3 wskazania;
- ograniczony dostęp do pomocy dydaktycznych, przypisanie uczniów do konkretnej sali (nauczyciele mieli problem z przenoszeniem pomocy dydaktycznych ze swoich gabinetów) - 3 wskazania;

13-14. Zdecydowana większość dyrektorów (94%) nie widzi potrzeby wprowadzania jakichkolwiek zmian do kolejnej edycji Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty, gdyby taka była prowadzona, w zakresie poprawy jakości i efektywności kształcenia, natomiast 6% wypowiedziało się za wprowadzeniem zmian proponując między innymi:

- zapraszanie do udziału w programie ośrodków doskonalenia nauczycieli (ODN i inne);
- zwiększenie roli doradców metodycznych, jako osób wspomagających nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych, bezpośrednie spotkania nauczycieli metodyków z kadrami pedagogicznymi;
- ukierunkowane wsparcie dla nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych, jako osób, od których w największym stopniu zależy wynik egzaminów;
- zachęcanie nauczycieli do prowadzenia lekcji różnymi metodami aktywizującymi;
- analizę pracy zespołu nauczycieli języka polskiego, wypracowanie metod skutecznego przygotowania do egzaminu;
- uwzględnienie trudności związanych z obszarem wychowawczym - np. niska frekwencja uczniów obciążonych depresją, fobią szkolną itp.;
- uwzględnienie trudności związanych z wypaleniem zawodowym nauczycieli ze szczególnym uwzględnieniem nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych.

15. W ramach kontynuacji funkcji wspomagającej Lubuskiego Kuratora Oświaty na rzecz podnoszenia jakości i efektywności kształcenia uczniów w kolejnych latach zdecydowana większość dyrektorów oczekuje: upowszechniania dobrych praktyk i działań szkół w zakresie podnoszenia efektywności kształcenia (72%) i organizacji przez Lubuskiego Kuratora Oświaty konferencji tematycznych, w tym poświęconych nadzorowi

pedagogicznemu dyrektorowi szkoły (60%). Ponad połowa (54%) respondentów oczekuje wsparcia dla dyrektorów ze strony ośrodków doskonalenia nauczycieli w zakresie umiejętności planowania i realizacji nadzoru pedagogicznego przez dyrektora, a 46% wsparcia ośrodków doskonalenia zawodowego nauczycieli w wypracowaniu programu naprawczego dla szkoły na rzecz wzrostu efektywności kształcenia mierzonego wynikami egzaminu zewnętrznego. Jako inne propozycje wskazano: wsparcie dla nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego organizowane przez specjalistów z instytucji innych niż ODN, publikowanie standaryzowanych materiałów ćwiczeniowych, wizyty studyjne dyrektorów i zespołu nauczycieli w szkołach osiągających wysokie wyniki egzaminu ósmoklasisty, spotkania z dyrektorami, wymiana doświadczeń.

Wnioski na podstawie analizy ankiety ewaluacyjnej za rok szkolny 2021/2022

- ✓ Szkoły, które opracowały szkolny plan działań naprawczych w roku szkolnym 2021/2022 w większości zrealizowały go w pełni, istotne jest, że dyrektorzy adekwatnie do potrzeb szkoły reagowali i modyfikowali plany. 18% dyrektorów zrealizowało program częściowo.
- ✓ Czynnikiem utrudniającym rzetelne i systematyczne realizowanie szkolnych planów działań naprawczych była w szczególności absencja nauczycieli (zwolnienia lekarskie, urlopy dla poratowania zdrowia), w związku z tym trudności w obsadzie kadrowej szkoły oraz edukacja zdalna.
- ✓ Powszechnie dyrektorzy podejmowali działania w ramach programu LKO w zakresie wszystkich wskazanych obszarów. Najmniej wskazań (80%) dotyczy obszaru: rozwijanie kompetencji dyrektora oraz wicedyrektora szkoły.
- ✓ Udział szkoły w programie LKO wzmocnił wewnętrzny nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły w obszarze planowania, organizacji i realizacji procesu edukacyjno-wychowawczego ukierunkowany na poprawę w szkole wyników egzaminu ósmoklasisty, w szczególności w zakresie obserwacji lekcji, monitorowania realizacji podstawy programowej i wspomagania nauczycieli poprzez świadome i celowe planowanie doskonalenia zawodowego wewnętrznego i zewnętrznego zgodnie z potrzebami szkoły i nauczycieli.
- ✓ Większość ankietowanych dyrektorów (54%) ocenia, że prowadzone działania w ramach Programu LKO w roku szkolnym 2021/2022 okazały się w pełni efektywne.
- ✓ Wyniki ankiety ewaluacyjnej w grupie szkół z wyższymi wynikami egzaminu wskazują, że z każdego przedmiotu egzaminacyjnego liczba szkół, w których wyniki wzrosły jest mniejsza od sumy szkół z wynikami, które pozostały na tym samym poziomie lub uległy obniżeniu, przy czym szkół z obniżonymi wynikami jest więcej niż szkół, których wyniki nie uległy zmianie, co wskazuje na potrzebę prowadzenia planowych i systematycznych działań w każdej szkole.
- ✓ Stosunkowo duża liczba szkół sukces egzaminacyjny upatruje w organizacji dla uczniów klas VIII zajęć dodatkowych z przedmiotów egzaminacyjnych w ramach godzin wspomagających i różnych projektów edukacyjnych na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych uczniów i utrwalających podstawę programową.

Wnioski na podstawie analizy ankiety ewaluacyjnej w odniesieniu do realizacji przez szkoły działań w ramach programu LKO w latach 2018/2022

Analizowane dane, nie obejmują wszystkich szkół podstawowych realizujących programem LKO, a jedynie 166/313. Spośród 166 szkół, które odpowiedziały na badanie ankietowe 103 to szkoły, które w roku szkolnym 2021/2022 realizowały planem szkolnych działań

naprawczych, dlatego należy zebrane opinie i dane traktować, jako pewną grupę reprezentatywną lubuskich szkół podstawowych.

- Spośród 124 szkół zakwalifikowanych do realizacji planu szkolnych działań naprawczych w roku szkolnym 2021/2022 w badaniu ankietowym prowadzonym przez zespół LKO ds. programu nie uczestniczyły 22 szkoły (ok. 18 %), co należy postrzegać jako brak zaangażowania w podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości pracy szkoły, w tym w ramach współpracy z organem zewnętrznego nadzoru pedagogicznego.
- Zdecydowana większość dyrektorów uczestniczących w badaniu pozytywnie ocenia wpływ programu na pracę szkoły, twierdząc, że działania prowadzone w ramach Programu LKO w latach 2018-2022 w pełni lub częściowo przyczyniły się do wzrostu jakości i efektywności pracy szkoły; udział szkoły w czteroletnim Programie LKO:
  - był czynnikiem mobilizującym nauczycieli do aktywności oraz świadomego planowania i realizowania działań doskonalących proces edukacyjny;
  - mobilizował nauczycieli do pracy zespołowej oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego;
  - wpłynął na wzrost jakości podejmowanych działań przez dyrektorów w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego.
- Zdecydowana większość dyrektorów(94%) nie widzi potrzeby wprowadzania zmian do kolejnej edycji, gdyby taka miała mieć miejsce, Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty w zakresie poprawy jakości i efektywności kształcenia. Natomiast niewielki grupa postuluje w kolejnej edycji:
  - włączenie do udziału w programie ośrodków doskonalenia nauczycieli (ODN i inne);
  - zwiększenie roli doradców metodycznych, jako osób wspomagających nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych, bezpośrednie spotkania nauczycieli metodyków z kadrami pedagogicznymi w szkole;
  - ukierunkowane wsparcie dla nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych, jako osób, od których w największym stopniu zależy wynik egzaminów.
- W ramach kontynuacji funkcji wspomagającej Lubuskiego Kuratora Oświaty na rzecz podnoszenia jakości i efektywności kształcenia uczniów w kolejnych latach dyrektorzy rekomendują:
  - upowszechnianie dobrych praktyk i działań szkół, które osiągają wysokie efekty kształcenia;
  - organizację przez Lubuskiego Kuratora Oświaty konferencji tematycznych, w tym poświęconych nadzorowi pedagogicznemu dyrektora szkoły;
  - wsparcie dla dyrektorów ze strony ośrodków doskonalenia nauczycieli w zakresie umiejętności planowania i realizacji nadzoru pedagogicznego;
  - wsparcia ośrodków doskonalenia zawodowego nauczycieli w wypracowaniu programu naprawczego dla szkoły na rzecz wzrostu efektywności kształcenia mierzonego wynikami egzaminu zewnętrznego.

Rekomendacje

- W szkołach, które po raz kolejny osiągnęły niezadawalające wyniki edukacyjne, mierzone wynikami egzaminu zewnętrznego, wskazana jest pogłębiona diagnoza potrzeb i możliwości kadry pedagogicznej oraz analiza kontekstowa wyników egzaminacyjnych celem optymalizacji działań naprawczych ukierunkowanych na konkretną szkołę, w tym z udziałem placówek doskonalenia nauczycieli.

- W drodze do sukcesu edukacyjnego ucznia nie można koncentrować się na przygotowywaniu uczniów do egzaminu zewnętrznego i wyrównywaniu szans edukacyjnych tylko w klasie VIII (dodatkowe zajęcia). Działania naprawcze planowane przez szkoły powinny dotyczyć nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych uczących we wszystkich klasach i oddziałach II etapu edukacyjnego.
- Mając na celu dobre wyniki uczniów kończących szkołę podstawową należy prowadzić diagnozę kompetencji uczniów na wejście w drugi etap edukacyjny (klasa IV), określać ich indywidualne potrzeby i możliwości oraz planować wyrównywanie szans edukacyjnych i rozwijanie talentów, zapewnić adekwatną pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla każdego ucznia klas IV-VIII, który jej potrzebuje.
- Oferta wojewódzkich placówek doskonalenia nauczycieli powinna uwzględniać wspomaganie szkół w wypracowaniu programu naprawczego na rzecz wzrostu efektywności kształcenia mierzonego wynikami egzaminu zewnętrznego oraz w zakresie umiejętności planowania i realizacji skutecznego nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły.
- Należy wzmocnić funkcję doradztwa metodycznego w placówkach doskonalenia nauczycieli. Podjąć realną współpracę doradców metodycznych z dyrektorami szkół na rzecz wzmocnienia kompetencji nauczycieli celem organizacji procesów edukacyjnych sprzyjających uczeniu się.
- Niezbędne jest tworzenie warunków do upowszechniania w różnych formach dobrych praktyk szkolnych w zakresie efektywności kształcenia skutkujących wzrostem wyników egzaminacyjnych uczniów (dzielenie się dobrymi praktykami, wizyty studyjne, publikowanie dobrych praktyk, spotkania z dyrektorami szkół osiągającymi wysokie wyniki edukacyjne).
- Zdecydowana większość dyrektorów szkół uczestniczących w programie, potwierdza wspomagającą funkcję programu LKO dla szkół podstawowych w wielu obszarach (wzmocnienie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, podnoszenie kompetencji i umiejętności kadry pedagogicznej, praca zespołowa nauczycieli, organizacja procesów edukacyjnych sprzyjających uczeniu się), co wskazuje na potrzebę prowadzenia działań przez zewnętrzny nadzór pedagogiczny w obszarze wspomagania, na wzór Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty dla szkół podstawowych.
- Dyrektor szkoły w procesie zarządzania, na podstawie wniosków wynikających z nadzoru pedagogicznego, jest zobowiązany do podejmowania działań służących podnoszeniu jakości pracy i rozwojowi szkoły, w tym podejmowania skutecznych działań zapewniających szkole wspomaganie zewnętrzne odpowiednie do jej potrzeb.

4. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

4.1 Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty

Działania prowadzone w ramach Programu LKO „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*” miały na celu przede wszystkim poprawę efektywności kształcenia w szkołach podstawowych województwa lubuskiego mierzoną wynikami egzaminu ósmoklasisty. Toteż analiza wyników egzaminu stanowiła podstawowy element ewaluacji prowadzonych działań.

Analiza wyników egzaminów ósmoklasisty dokonywana przez zespół LKO ds. program, prezentowana w raportach z roku 2018/2019 i 2019/2020 obejmowała: 1) informacje ogólne o wynikach egzaminu w województwie lubuskim przekazane przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu oraz Centralną Komisję Egzaminacyjną, w tym informacje i analizę średnich wyników procentowych uzyskanych na egzaminie ósmoklasisty w określonym roku szkolnym w województwie, okręgu i kraju; 2) średnie wyniki procentowe uzyskane przez szkoły z terenu każdego powiatu i gminy; 3) prezentowane w tabelach wyniki

poszczególnych szkół (średni wynik procentowy szkoły z każdego egzaminu i stanin) z terenu każdej gminy w powiatach północnej i południowej części województwa lubuskiego wraz ze szczegółową analizą wyniku szkoły w odniesieniu do wyniku gminy, powiatu, województwa i okręgu ze wskazaniem szkół z najlepszymi i najslabszymi wynikami. W raporcie z roku szkolnego 2020/2021 oraz w niniejszym raporcie, z uwagi na zmianę założeń programu, który został ukierunkowany na szkoły osiągające na egzaminie ósmoklasisty wyniki plasujące je w staninach niskich, odstąpiono od prezentacji i analizy wyników poszczególnych szkół. Raport z roku 2020/2021 prezentuje wykresy dla każdego przedmiotu egzaminacyjnego wskazujące wyniki egzaminu w trzech latach trwania programu w województwie lubuskim i w zestawieniu z wynikami w kraju. Każdy raport zawiera wnioski i rekomendacje zespołu LKO ds. programu w badanym obszarze.

4.2 Egzamin ósmoklasisty w roku 2022

4.2.1 Informacje ogólne o egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2021/2022

W roku szkolnym 2021/2022 egzamin ósmoklasisty przeprowadzano w kraju po raz czwarty. Informacje ogólne:

- do egzaminu przystąpili uczniowie klas VIII, w tym uczniowie – obywatele Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa;
- egzamin przeprowadzono w formie pisemnej z trzech przedmiotów obowiązkowych: języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego (w województwie lubuskim wybierano język angielski lub język niemiecki);
- egzamin ósmoklasisty został przeprowadzony w terminie od 24 do 26 maja 2022 r. Uczniowie, którzy z przyczyn losowych lub zdrowotnych nie przystąpili do niego w podanym terminie, pisali egzamin 13, 14 i 15 czerwca br.;

W terminie głównym (maj 2022 r.) w województwie lubuskim do egzaminu przystąpiło 13740 uczniów (spośród 13855 uczniów klas VIII), którzy rozwiązywali zadania w arkuszach w wersji standardowej oraz w arkuszach dostosowanych do potrzeb uczniów, w tym 159 uczniów obywateli Ukrainy. Egzamin zdawało:

- z języka polskiego: w wersji standardowej – 13075 uczniów, w wersji dostosowanej- 665, razem 13740 uczniów;
- z matematyki: w wersji standardowej – 13075 uczniów, w wersji dostosowanej- 664, razem 13739 uczniów;
- z języków obcych nowożytnych: w wersji standardowej – 13248 uczniów, w wersji dostosowanej- 483, razem 13731 uczniów.

Liczba uczniów klas VIII szkół podstawowych z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego, z podziałem na powiaty północnej części województwa i południowej, przystępujących do egzaminu ósmoklasisty (arkusz w wersji standardowej) w terminie głównym, została wykazana w tabeli nr 6. Wykazana liczba dotyczy uczniów korzystających z arkusza standardowego.

Tabela 6. Liczba uczniów klas VIII szkół podstawowych z terenu powiatów województwa lubuskiego, zdających egzamin ósmoklasisty w maju 2022 r. w wersji standardowej.

Powiat - nazwa	Przedmiot egzaminacyjny – liczba zdających			
	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język niemiecki
<i>Powiaty północnej części województwa (7):</i>				
Gorzowski	910	910	854	65
Międzyrzecki	716	717	610	112
Słubicki	671	670	556	131
Sulęciński	443	441	334	111
Świebodziński	745	745	705	56
Strzelecko-drezdenecki	667	668	508	160
Miasto Gorzów Wielkopolski	1571	1572	1587	37
Razem	5723	5723	5154	672
<i>Powiaty południowej części województwa (7):</i>				
Krośniński	682	682	538	147
Nowosolski	1131	1130	1070	64
Wschowski	527	527	474	53
Zielonogórski	988	988	899	93
Żagański	1021	1021	939	86
Żarski*	1242	1242	986	264
Miasto Zielona Góra	1761	1762	1618	189
Razem	7352	7352	6524	896
Razem WL	13075	13075	11678	1568

*W powiecie żarskim 2 uczniów zdawało egzamin z języka francuskiego

Z danych liczbowych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że:

- w południowej części województwa lubuskiego do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło o 1629 uczniów więcej niż w północnej części;
- w województwie lubuskim językiem obcym nowożytnym zdawanym na egzaminie jest głównie język angielski (88% uczniów klas VIII) i w drugiej kolejności – język niemiecki, przy czym przedmiot ten wybiera znacznie mniej uczniów kończących szkołę podstawową (12%);
- powiaty, w których do egzaminu z języka niemieckiego przystąpiła największa liczba uczniów kończących szkołę podstawową wyrażona w procentach, to: powiat sulęciński (25%), strzelecko-drezdenecki (24%), żarski (21%), krośniński (21%), słubicki (19%).

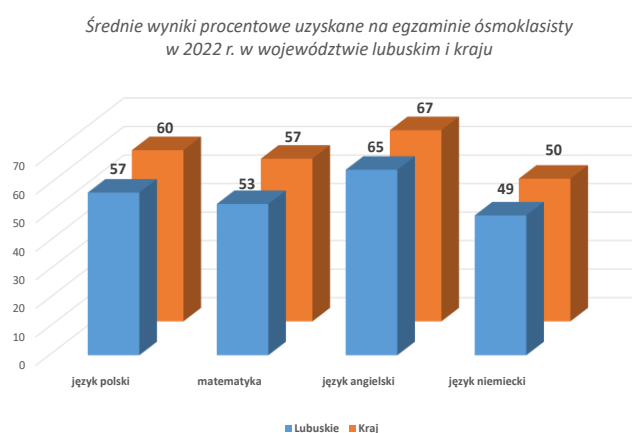
4.2.2 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie lubuskim w roku szkolnym 2021/2022 w układzie wojewódzkim

Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego, w zestawieniu z wynikami okręgu i kraju, uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych w roku szkolnym 2021/2022, obrazują tabela nr 7 oraz wykres nr 1.

Tabela 7. Średnie wyniki procentowe uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w roku 2022 w województwie lubuskim, okręgu i kraju.

Przedmiot egzaminacyjny	Średni wynik procentowy (%)		
	Województwo lubuskie	Okręg	Kraj
język polski	56,71	56,23	60
matematyka	52,58	53,53	57
język angielski	65,04	64,68	67
język niemiecki	49,48	50,16	50

Wykres 1. Średnie wyniki procentowe uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2021/2022 w województwie lubuskim i w kraju.

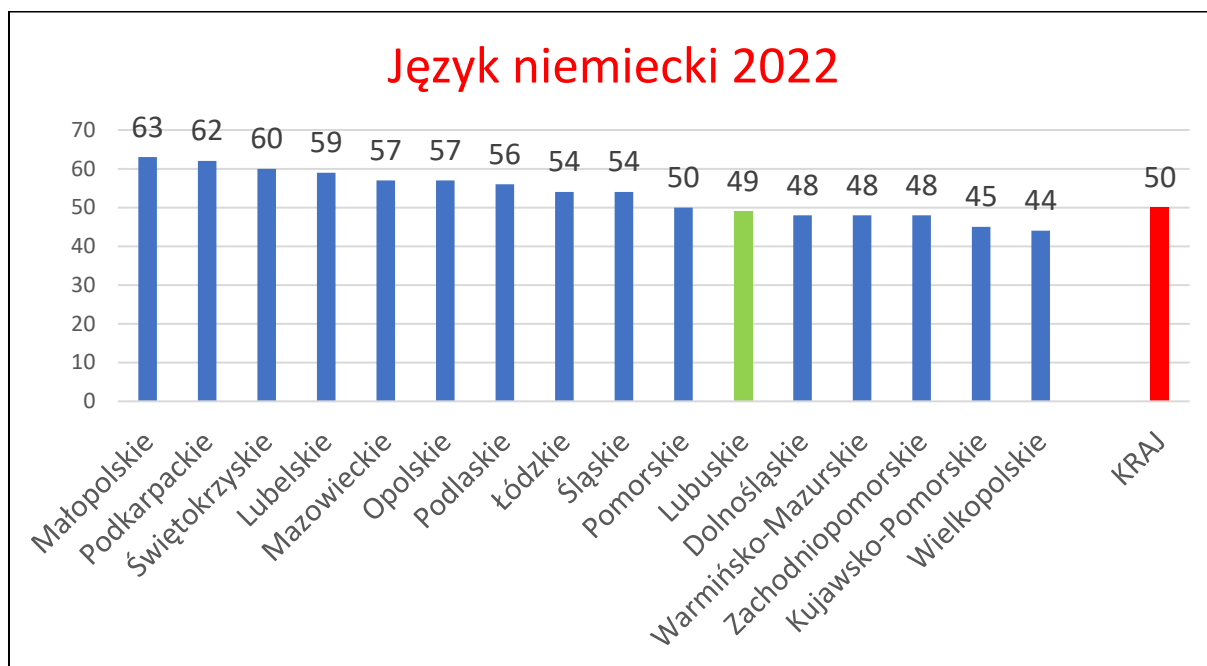

- Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego (WL) uzyskane z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych na egzaminie ósmoklasisty w roku 2022 r. z każdego przedmiotu egzaminacyjnego są niższe w odniesieniu do średniego wyniku krajowego.
- W porównaniu z wynikami okręgu, województwo lubuskie uzyskało wyższy średni % wynik z języka angielskiego i języka polskiego, średnie procentowe wyniki z matematyki i języka niemieckiego są niższe zarówno od średniego % wyniku kraju, jak i okręgu.
- Średnie wyniki procentowe wskazują, że zarówno w województwie lubuskim, jak i kraju najlepiej uczniowie zdają egzamin uzyskując najwyższą wartość liczbowa średniego wyniku procentowego, w kolejności: z języka angielskiego, języka polskiego, matematyki, języka niemieckiego.
- Zgodnie z danymi podanymi przez Centralną Komisję Egzaminacyjną (<https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow>), **wśród 16 województw w kraju**, średnie wyniki z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych, województwo lubuskie plasują na podanych niżej miejscach:
  - język polski (56,71%) – 14 miejsce, **spadek** o jedno miejsce w odniesieniu do ubiegłego roku.
  - matematyka (53%) – 16 miejsce, **spadek** o trzy miejsca w odniesieniu do ubiegłego roku, pomimo wzrostu średniego wyniku (%),
  - język angielski (65%) – 12 miejsce, **spadek** o jedno miejsce w odniesieniu do ubiegłego roku,
  - język niemiecki (49%) – 11 miejsce, **brak poprawy** w odniesieniu do ubiegłego roku, pomimo wzrostu średniego wyniku (%).

Poniżej zamieszczono wykres, który przykładowo dla egzaminu z języka niemieckiego ilustruje pozycję województwa lubuskiego wśród innych województw w kraju, gdzie kryterium jest średni wynik województwa z danego egzaminu.

Wykres nr 2 prezentuje wojewódzkie średnie wyniki procentowe uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w roku 2022 z języka niemieckiego, w porównaniu z wynikiem krajowym. Kolorem zielonym zaznaczono województwo lubuskie.

Wykres 2. Średnie wyniki procentowe uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z języka niemieckiego w roku 2022 przez szkoły z terenu poszczególnych województw w Polsce.

4.2.3 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2021/2022w układzie powiatowym województwa lubuskiego

Tabela nr 8 prezentuje średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty dla 14 powiatów województwa lubuskiego w zestawieniu z średnim wynikiem województwa, okręgu i kraju. Wyniki podano w zaokrągleniu do liczb całkowitych. Powiaty zapisano z uwzględnieniem ich położenia w północnej lub południowej części województwa.

Ciemnozielonym kolorem – zaznaczono średni wynik egzaminu, uzyskany przez szkoły na terenie danego powiatu, który jest **wyższy** od średniego wyniku województwa lubuskiego, okręgu, równy lub wyższy od średniego wyniku kraju.

Jasnozielonym kolorem - zaznaczono średni wynik egzaminu, uzyskany przez szkoły na terenie danego powiatu, który jest **równy lub wyższy** od średniego wyniku województwa lubuskiego lub okręgu, ale niższy od średniego wyniku kraju.

Tabela 8. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty uzyskane w roku szkolnym 2021/2022przez szkoły z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego.

Przedmiot egzaminacyjny	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język niemiecki
Kraj	60	57	67	50
Okrąg	56,23	53,53	64,68	50,16
Województwo	56,71	52,58	65,04	49,48

lubuskie				
<i>Powiaty północnej części województwa (7):</i>				
gorzowski	61	55	66	42
międzyrzecki	58	49	60	50
ślubicki	54	46	64	44
sulęciński	58	51	61	46
świebodziński	60	53	62	41
strzelecko -drezdenecki	56	48	60	43
Miasto Gorzów Wielkopolski	60	56	71	53
<i>Powiaty południowej części województwa (7):</i>				
krośnieński	54	48	60	46
nowosolski	54	49	62	43
wschowski	54	52	62	41
zielonogórski	55	50	61	51
żagański	53	46	61	50
żarski	56	54	65	52
Miasto Zielona Góra	58	63	74	67

Z przedstawionych w tabeli danych liczbowych wynika, że:

- **najlepiej** egzamin ósmoklasisty napisali uczniowie szkół z terenu miasta **Zielona Góra** oraz z terenu miasta **Gorzowa Wielkopolskiego**, uzyskując z trzech egzaminów średni wynik procentowy wyższy od średniego wyniku krajowego (w tabeli kolor ciemnozielony) i z jednego przedmiotu wynik niższy od średniego krajowego ale wyższy od średniego wyniku województwa lubuskiego (w tabeli kolor jasnozielony);
- szkoły z terenu powiatu **gorzowskiego** oraz z terenu powiatu **żarskiego** uzyskały z jednego egzaminu średni wynik procentowy równy lub wyższy od średniego wyniku krajowego (w tabeli kolor ciemnozielony) i z dwóch przedmiotów egzaminacyjnych wynik niższy od średniego krajowego, ale równy lub wyższy od średniego wyniku województwa lubuskiego (w tabeli kolor jasnozielony);
- **najslabiej** egzamin ósmoklasisty napisali uczniowie szkół z terenu powiatów: **ślubickiego, strzelecko-drezdeneckiego, krośnieńskiego, nowosolskiego, wschowskiego**, uzyskując niższe średnie wyniki procentowe od średniego wyniku województwa lubuskiego, okręgu i kraju ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych;
- **egzamin z języka polskiego** - najlepiej napisali uczniowie szkół z terenu 3 powiatów: **gorzowskiego** (61%), **świebodzińskiego** (60%), **miasta Gorzów Wielkopolski** (60%), uzyskując średni wynik procentowy wyższy od średniego wyniku krajowego; powiaty: **międzyrzecki, sulęciński i miasto Zielona Góra** uzyskały wynik wyższy od średniego wyniku województwa, ale niższy od średniego wyniku krajowego;
- **egzamin z matematyki** - najlepiej napisali uczniowie szkół z terenu powiatu: **miasto Zielona Góra** (63%), uzyskując średni wynik procentowy wyższy od średniego wyniku krajowego; powiaty: **miasto Gorzów Wielkopolski, gorzowski, świebodziński i żarski** uzyskały wynik wyższy od średniego wyniku województwa, ale niższy od średniego wyniku krajowego;
- **egzamin z języka angielskiego** - najlepiej napisali uczniowie szkół z terenu powiatu: **miasto Zielona Góra** (74%) i **miasto Gorzów Wielkopolski** (71%), uzyskując średni wynik procentowy wyższy od średniego wyniku krajowego; powiaty: **gorzowski i żarski** uzyskały wynik wyższy od średniego wyniku województwa, ale niższy od średniego wyniku krajowego;

- **egzamin z języka niemieckiego** - najlepiej napisali uczniowie szkół z terenu powiatu: **miasto Zielona Góra** (67%), **miasto Gorzów Wielkopolski** (53%), **żarski** (52%), **zielonogórski** (51%), **międzyrzecki** (50%), **żagański** (50%), uzyskując średni wynik procentowy równy lub wyższy od średniego wyniku krajowego;
- w przypadku szkół z terenu 5 powiatów (ślubicki, strzelecko-drezdenecki, krośnieński, nowosolski, wschowski) średnie wyniki procentowe ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych były niższe od średniego wyniku w kraju i województwie.

4.3 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku 2022 w szkołach podstawowych objętych planem działań naprawczych na rok szkolny 2021/2022

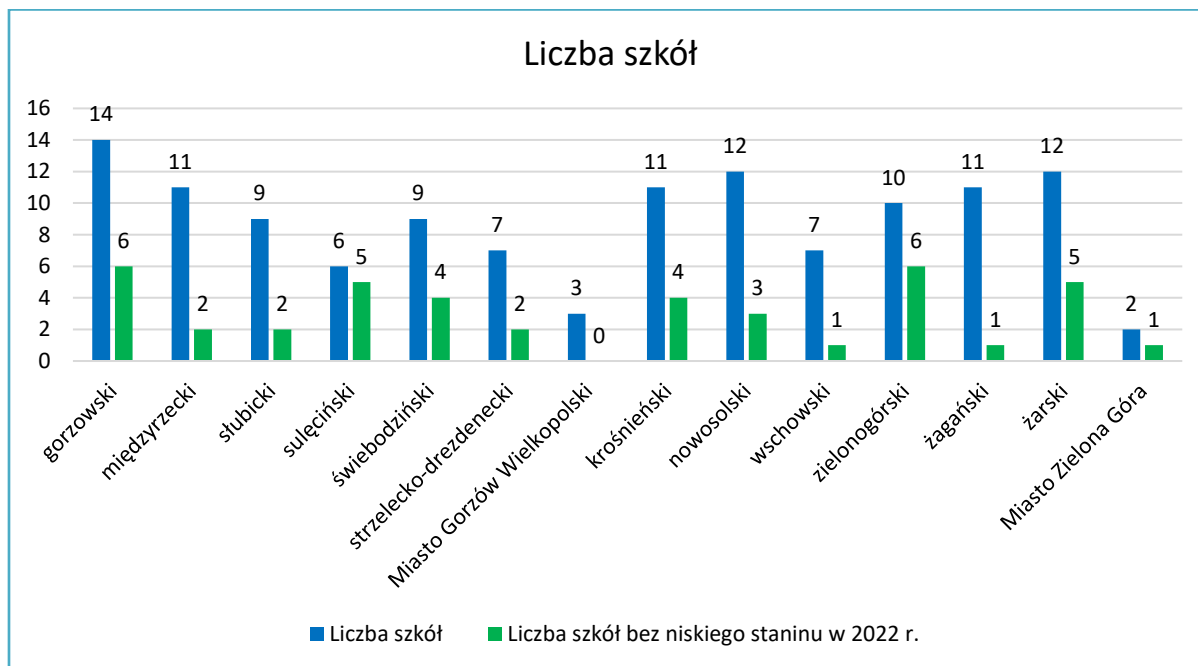
Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty uzyskanych przez szkoły podstawowe w województwie lubuskim w roku szkolnym 2020/2021 wykazała, że 124 szkoły z jednego lub kilku przedmiotów egzaminacyjnych w maju 2021 r. uzyskały wynik procentowy plasujący je w staninie niskim (tzw. grupa szkół z niskimi wynikami/staninami). Szkoły te w roku szkolnym 2021/2022 były zobowiązane do opracowania *Planu szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2021/2022* prowadzonych w ramach Program Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*”. Spodziewanym efektem realizacji zaplanowanych działań miała być poprawa wyników uczniów szkoły uzyskanych na egzaminie zewnętrznym w maju 2022 r.

Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty w **roku 2022**, dostępnych na stronie internetowej Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu, wskazuje, że **spośród 124 szkół** z niskimi wynikami egzaminu w poprzednim roku szkolnym:

- **42** szkoły „**wyszły**” z **grupy** szkół z niskimi staninami, uzyskując średnie wyniki plasujące je w wyższych staninach,
- **24** szkoły **poprawiły swój wynik** z jednego lub dwóch przedmiotów, ale pozostały w grupie szkół z niskimi staninami,
- **30** szkół **nie odnotowało zmiany** w liczbie niskich staninów (w niektórych przypadkach zmianie uległ przedmiot egzaminacyjny, z którego uzyskany przez szkołę średni wynik procentowy plasował ją w niskim staninie), pozostały w grupie szkół z niskimi wynikami,
- **28** szkół, w porównaniu z rokiem 2021, **uzyskało gorsze wyniki** egzaminu zewnętrznego, mierzone liczbą egzaminów z wynikiem plasującym szkołę w niskim staninie.

Wykres nr 3 obrazuje liczbę szkół z terenu każdego powiatu województwa lubuskiego z niskimi wynikami na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 (słupki niebieskie) oraz liczbę szkół z tej grupy, które na egzaminie ósmoklasisty w roku 2022 poprawiły swoje wyniki przechodząc do grupy szkół z wyższymi staninami. Wyniki szkół wzięto ze strony internetowej Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

Wykres 3. Liczby szkół z terenu powiatów województwa lubuskiego, które poprawiły wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku 2022, wychodząc z grupy szkół z niskimi staninami do jakiej należały po egzaminie w roku 2021.

Z wykresu wynika, że:

- **najwięcej** szkół (ponad połowa szkół z niskimi staninami po egzaminie w 2021 r. uzyskało dobre wyniki na egzaminie ósmoklasisty w roku 2022 r., bez niskiego stanu) i **wyszło z grupy** z niskimi wynikami/staninami z terenu powiatów: **sulęciński(5/6) i zielonogórski(6/10)**;
- **najmniej** szkół (lub żadna) **wyszło** z grupy z niskimi wynikami/staninami, z terenu powiatów: żagański (1/11), międzyrzecki (2/11), wschowski (1/7), ślubicki (2/9), miasto Gorzów Wielkopolski (0/3).

W tabeli nr 9 wskazano gminy w poszczególnych powiatach wraz z liczbą szkół, które w roku szkolnym 2021/2022 należały do grupy szkół z niskimi staninami (łącznie w województwie -124), z zaznaczeniem liczby szkół, które po egzaminie ósmoklasisty w roku 2022 „wyszły” z tej grupy (szkoły bez niskiego stanu) oraz **liczbę szkół**, które pozostały z niskim staninem (z jednego przedmiotu egzaminacyjnego lub kilku).

Tabela 9. **Liczba szkół** z niskimi wynikami egzaminu ósmoklasisty w roku 2021 w **gminach i powiatach**, ze wskazaniem liczby szkół, które poprawiły swoje wyniki na egzaminie ósmoklasisty w roku 2022 osiągając ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych stanin wyższy od niskiego.

Lp.	Powiat	Gmina	Liczba szkół		
			z niskim staninem w roku 2021/2022	z niskim staninem po egzaminie w 2022 r.	bez niskiego stanu po egzaminie w 2022 r.
1.	gorzowski (6 gmin)	Bogdaniec	2	2	0
		Deszczno	2	2	0
		Kłodawa	1	0	1
		Lubiszyn	5	2	3

		Santok	2	1	1
		Witnica	2	1	1
		Razem:	14	8	6
2.	międzyrzecki (5)	Bledzew	1	1	0
		Międzyrzecz	4	3	1
		Przytoczna	2	2	0
		Skwierzyna	3	2	1
		Trzciel	1	1	0
		Razem:	11	9	2
3.	ślubicki (4)	Cybinka	1	0	1
		Górzycza	2	2	0
		Ośno Lubuskie	2	2	0
		Ślubice	4	3	1
		Razem:	9	7	2
4.	sulęciński (3)	Słońsk	1	0	1
		Sulęcín	3	1	2
		Torzým	2	0	2
		Razem:	6	1	5
5.	świebodziński (6)	Lubrza	1	0	1
		Łagów	1	1	0
		Skąpe	1	1	0
		Szczaniec	2	0	2
		Świebódzin	2	2	0
		Zbąszynek	2	1	1
		Razem:	9	5	4
6.	strzelecko-drezdenecki (4)	Dobiegniew	1	1	0
		Drezdenko	2	1	1
		Stare Kurowo	1	1	0
		Strzelce Krajeńskie	3	2	1
		Razem:	7	5	2
7.	Miasto Gorzów Wielkopolski		3	3	0
		Razem:	3	3	0
<i>Gminy w powiatach północnej części województwa: 29, w tym: 14 w, 14 m-w, 1 m</i>					
8.	krośnieński (6)	Bobrowice	1	1	0
		Bytnica	1	1	0
		Dąbie	1	0	1
		Gubin	4	3	1
		Krosno Odrzańskie	2	2	0
		Maszewo	2	0	2
		Razem:	11	7	4
9.	nowosolski (6)	Kolsko	1	1	0
		Kożuchów	2	2	0
		Nowa Sól	3	3	0
		Nowa Sól Miasto	1	0	1
		Nowe Miasteczko	2	2	0
		Siedlisko	2	1	1
		Razem:	12	9	3
10.	wschowski (2)	Śława	4	4	0
		Wschowa	3	2	1

Razem:			7	6	1
11.	zielonogórski (7)	Babimost	1	1	0
		Czerwieńsk	3	1	2
		Kolsko	1	0	1
		Nowogród Bob.	2	1	1
		Sulechów	2	1	1
		Trzebiechów	1	0	1
		Zabór	1	0	1
Razem:			10	4	6
12.	żagański (8)	Brzeźnica	1	1	0
		Gozdnica	1	1	0
		Iłowa	1	1	0
		Małomice	1	1	0
		Niegosławice	1	1	0
		Szprotawa	3	3	0
		Wymiarki	1	0	1
		Żagań	2	2	0
Razem:			11	10	1
13.	żarski (7)	Jasień	1	0	1
		Lubsko	3	3	0
		Łęknica	1	0	1
		Trzebiel	1	1	0
		Tuplice	1	0	1
		Gmina Żary	3	2	1
		Miasto Żary	2	1	1
Razem:			12	7	5
14.	Miasto Zielona Góra	Zielona Góra	2	1	1
Razem:			2	1	1
Gminy w powiatach południowej części województwa:37, w tym: 17 w, 15 m-w, 5 m					
SUMA:			124		42

Z tabeli 9 wynika, że:

- do egzaminu ósmoklasisty w roku 2022, przystąpiły 124 szkoły z niskimi staninami z **66 gmin** województwa lubuskiego, w tym: 31 gmin wiejskich, 29 miejsko-wiejskich i 6 miejskich (z miastami Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra);
- **gminy (11)**, w których **1 szkoła** w roku 2021/2022 miała niskie wyniki, poprawiła swój wynik egzaminu w 2022 r. i **wyszła z grupy** z szkół z niskimi staninami, to: (Kłodawa, Cybinka, Słonk, Lubrza, Dąbie, Nowa Sól Miasto, Trzebiechów, Kolsko, Zabór, Wymiarki, Jasień, Łęknica, Tuplice)- w tabeli **kolor ciemnozielony**;
- **gminy (3)**, w których **2 szkoły** w roku 2021/2022 miały niskie wyniki, poprawiły swój wynik egzaminu w 2022 r. i **wyszły z grupy** szkół z niskimi staninami, to: Szczaniec (2/2), Maszewo (2/2), Torzym (2/2) - w tabeli **kolor zielony**;
- **gminy (2)**, w których **więcej niż 2 szkoły** w roku 2021/2022 miały niskie wyniki, a na egzaminie ósmoklasisty w roku 2022 r. **ponad połowa szkół** uzyskała dobre wyniki (bez niskiego staninu) i **wyszła z grupy** z niskimi wynikami/staninami, to: Lubiszyn (3/5) i Czerwieńsk (2/3) (w tabeli **kolor jasnozielony**);
- **gminy (4)**, gdzie w szkołach z niskimi staninami **najslabiej** zdawano egzamin, **nie uległa zmianie** liczba szkół z niskimi staninami w gminach: **Sława** (0/4 – oznacza, że żadna z 4 szkół będąca w grupie szkół z niskimi staninami, po egzaminie w 2022 r. nie wyszła z tej grupy), **Szprotawa**(0/3), **Lubsko** (0/3), **Gorzów Wielkopolski** (0/3) – w tabeli **kolor ceglasty**;

- w **10 gminach**, w których 2 szkoły były w grupie szkół z niskimi staninami, po egzaminie w 2022 r., szkoły te **pozostały** nadal w tej grupie, są to gminy: Bogdaniec (0/2), Deszczno, Przytoczna, Górzycza, Ośno Lubuskie, Świebodzin, Krosno Odrzańskie, Kozuchów, Nowe Miasteczko, Żagań;
- w **16 gminach**, w których 1 szkoła była w grupie szkół z niskimi staninami, po egzaminie w 2022 r., szkoły te **pozostały** nadal w tej grupie.

Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty w województwie lubuskim w 2022 r., prowadzona przez zespół LKO, wykazała, że w **przypadku szkół**, które **pozostały (82)** na rok szkolny 2022/2023 w **grupie szkół z niskimi wynikami**: a) nie w każdym przypadku zdecydował o tym wynik egzaminu z tego samego przedmiotu, b) część szkół poprawiła wyniki egzaminu uzyskując mniejszą liczbę niskich staninów w porównaniu z rokiem 2021, c) część szkół uzyskało gorszy wynik mierzony liczbą niskich staninów, część uzyskało niski stanin z tego samego przedmiotu co w roku 2021.

Wnioski:

- ✓ Ponad połowa (53%) z grupy szkół w niskimi staninami na egzaminie ósmoklasisty w roku 2022 poprawiło swój wynik egzaminu z roku 2021. Jednak wzrost liczby szkół pozostających w grupie szkół z niskimi staninami po egzaminie w 2022 r., świadczy o słabszej pracy szkół, w szczególności tych, które znalazły się w grupie z jednym staninem i pozostały w tej grupie na kolejny rok szkolny.

Szkoły z niskimi staninami w roku szkolnym 2022/2023

Poniższa tabela nr 10 obrazuje, dla szkół podstawowych z terenu każdego powiatu, liczbę szkół z niskimi wynikami/staninami egzaminu ósmoklasisty w roku 2022 ze wskazaniem liczby szkół pozostających w tej grupie na kolejny rok szkolny oraz liczby szkół, które po egzaminie w roku 2022 dołączyły do grupy szkół z niskimi wynikami/staninami (rok wcześniej nie były wykazane).

Tabela 10. *Liczba szkół z niskimi wynikami/staninami w roku 2022/2023 po egzaminie ósmoklasisty w roku 2022 w układzie powiatowym*

Powiat	Liczba szkół z niskimi wynikami egzaminu			
	pozostało w grupie	doszło (nowe szkoły)	razem w roku 2022/2023	z terenu do 5 tys. m
gorzowski	8/14	2	10	9
międzyrzecki	9/11	1	10	5
słubicki	7/9	4	11	7
sulęciński	1/6	2	3	3
świebodziński	5/9	4	9	7
strzelecko-drezdenecki	5/7	5	10	6
Miasto Gorzów Wielkopolski	3/3	0	3	0
krośniński	7/11	3	10	7
nowosolski	9/12	4	13	6
wschowski	6/7	2	8	7
zielonogórski	4/10	5	9	7
żagański	10/11	6	16	10
żarski	7/12	4	11	7
Miasto Zielona Góra	1/2	4	5	0
Razem:	82	46	128	81

W roku szkolnym 2022/2023, po egzaminie ósmoklasisty w maju 2022 r. w województwie lubuskim liczba szkół podstawowych z niskimi wynikami (jeden lub więcej niskich staninów) wynosi **128**. W liczbie tej znajdują się: **82 szkoły**, które były w grupie szkół z niskimi wynikami w roku 2021/2022 i pozostały w niej w roku szkolnym 2022/2023 oraz **46** - nowe szkoły, których wyniki z jednego lub kilku przedmiotów egzaminacyjnych obniżyły się, przez co szkoła w roku szkolnym 2022/2023 „spadła” do tzw. grupy szkół z niskimi wynikami.

Wśród 128 szkół podstawowych, które na egzaminie ósmoklasisty w 2022 r. uzyskały co najmniej jeden niski stanin znajduje się 81 szkół (63%) ze wsi lub małych miasteczek o liczbie mieszkańców do 5 tysięcy.

4.4 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie lubuskim w latach 2019-2022

W niniejszym rozdziale, w kolejnych podrozdziałach, zaprezentowano średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych uzyskane przez szkoły województwa lubuskiego w czterech kolejnych latach od roku 2019 (rok szkolny 2018/2019) do 2022 (rok szkolny 2021/2022).

Wyniki z każdego przedmiotu egzaminacyjnego przedstawiono: 1) na poziomie wojewódzkim - na wykresach zaprezentowano wynik województwa lubuskiego uzyskany w danym roku w zestawieniu z wynikiem kraju; 2) na poziomie powiatowym - w tabelach przedstawiono średnie wyniki procentowe uzyskane przez szkoły z terenu każdego powiatu w czterech kolejnych latach, w zestawieniu z wynikiem województwa, okręgu i kraju.

Na wykresach (4,5,6,7) słupki zielone prezentują zaokrąglone do liczb całkowitych średnie wyniki procentowe uzyskane w kolejnych czterech latach na egzaminie z danego przedmiotu przez szkoły w województwie lubuskim; słupki niebieskie prezentują wynik kraju w danym roku szkolnym. Pod słupkami wskazano rok, w którym odbył się egzamin ósmoklasisty oraz miejsce (liczba w nawiasie), jakie zajęło województwo lubuskie wśród 16 województw w kraju ze względu na średni wynik (%) województwa (na podstawie danych CKE: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>).

W tabelach (11, 12, 13, 14) dla każdego powiatu podano liczbowy średni wynik procentowy egzaminu uzyskany przez szkoły z terenu danego powiatu w czterech kolejnych latach, w zestawieniu z wynikiem województwa, okręgu i kraju. W każdej tabeli:

kolorem ciemnozielonym - zaznaczono średnie wyniki procentowe dla powiatu równe lub wyższe od średniego wyniku województwa i kraju,

kolorem jasnozielonym - zaznaczono wyniki równe lub wyższe od średniego wyniku województwa lubuskiego, ale niższe od średniego wyniku procentowego kraju,

kolorem różowym - zaznaczono wyniki zbliżone (nie mniej niż o 1 punkt procentowy) do wyniku województwa lubuskiego, czyli dość dobre.

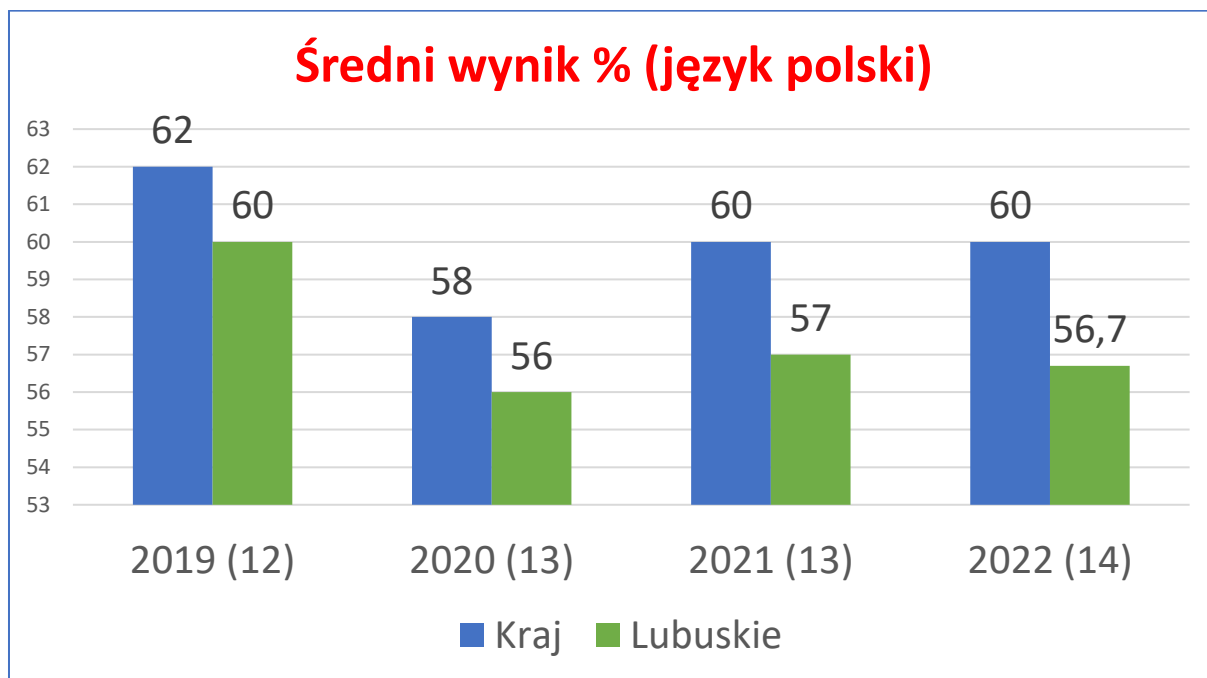
Pod każdym wykresem (porównanie wyników województwa) i tabelą (porównanie wyników powiatów) zamieszczono uwagi interpretacyjne.

4.4.1 Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego na poziomie wojewódzkim i powiatowym w latach 2019-2022

1. Wyniki egzaminu z języka polskiego na poziomie wojewódzkim

Wykres nr 4 prezentuje średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego uzyskane w kolejnych czterech latach w województwie lubuskim i kraju. Pod słupkami podano rok, w którym uczniowie zdawali egzamin oraz miejsce zajmowane przez województwo lubuskie wśród 16 województw w kraju, ze względu na średni wynik procentowy województwa z języka polskiego, uzyskany w danym roku.

Wykres 4. Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego w latach 2019-2022 w zestawieniu z wynikiem krajowym.

- Najlepsze wyniki zarówno w kraju, jak i województwie lubuskim uzyskali uczniowie na egzaminie ósmoklasisty w roku 2019. Wynik województwa (60%) plasował województwo na 12 miejscu wśród 16 województw w kraju. W kolejnych dwóch latach wyniki obniżyły się, z równoczesnym spadkiem pozycji WL z 12 na 13 miejsce (w roku 2021) i z 13 na 14 (w roku 2022).

2. Wyniki egzaminu z języka polskiego na poziomie powiatowym

Poniższa tabela nr 11 prezentuje średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego uzyskane w kolejnych czterech latach (od 2019 do 2022 r.) przez szkoły podstawowe z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego. Kolorem zaznaczono najlepsze średnie wyniki (%) powiatów.

Tabela 11. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty uzyskane z języka polskiego w latach 2019-2022 przez szkoły z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego.

Przedmiot egzaminacyjny	2019	2020	2021	2022
Kraj	63	59,00	60	60
Okrag	60,50	56,40	56,91	56,23
Województwo lubuskie	60,76	56,44	57,37	56,71
gorzowski	63,37	58,65	59	61
międzyrzecki	58,25	51,89	54	58
ślubicki	58,55	50,88	54	54
sulęciński	60,89	54,88	55	58
świebodziński	58,10	55,54	56	60
strzelecko -dreźniecki	56,97	54,96	55	56
Miasto Gorzów Wielkopolski	65,57	62,93	61	60
krośnieński	58,31	54,15	57	54
nowosolski	60,24	54,24	56	54
wschowski	54,87	50,95	55	54
zielonogórski	58,02	55,16	56	55
żagański	59,63	54,34	57	53

żarski	62,08	56,22	57	56
Miasto Zielona Góra	63,20	60,94	60	58

Wyniki w tabeli nr 11 wskazują, że:

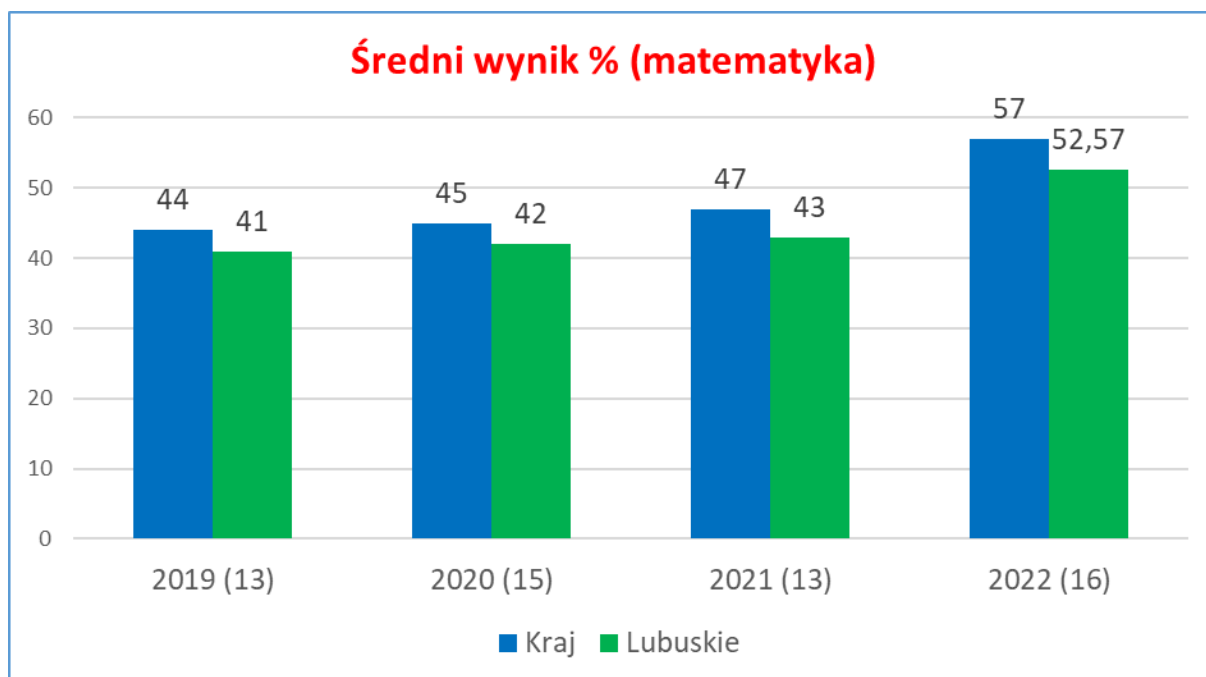
- **Najlepszy**, bardzo dobry wynik w **każdym roku szkolnym** z języka polskiego, wyższy od średniego wyniku procentowego kraju, uzyskało **miasto Gorzów Wielkopolski**.
- **Bardzo dobre** wyniki, wyższe od średniego wyniku procentowego kraju uzyskało **Miasto Zielona Góra** w trzech kolejnych latach 2019-2021, w roku 2022 szkoły z terenu Zielonej Góry uzyskały średni wynik z języka polskiego (58%) wyższy od średniego wyniku (%) województwa i okręgu, ale niższy od średniego wyniku (%) kraju.
- Bardzo dobre wyniki, w dwóch latach (2019 i 2022) wyższe od średniego wyniku kraju i w dwóch latach (2020 i 2021) niższe od wyniku kraju, ale wyższe od średniego wyniku (%) województwa i okręgu, uzyskały szkoły z terenu **powiatu gorzowskiego**.
- **Najslabiej** egzamin z języka polskiego w każdym roku zdawali uczniowie szkół z terenu powiatów: **wschowskiego, ślubickiego i zielonogórskiego**.

4.4.2 Wyniki egzaminu ósmoklasisty z matematyki na poziomie wojewódzkim i powiatowym w latach 2019-2022

1. Wyniki egzaminu z matematyki na poziomie wojewódzkim

Zamieszczony niżej wykres nr 5 prezentuje średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty z matematyki uzyskane w kolejnych czterech latach w województwie lubuskim i kraju. Pod słupkami podano rok, w którym uczniowie zdawali egzamin oraz miejsce zajmowane przez województwo lubuskie wśród 16 województw w kraju, ze względu na średni wynik procentowy województwa z matematyki, uzyskany w danym roku.

Wykres 5. Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z **matematyki** w latach 2019-2022 w zestawieniu z wynikiem krajowym.

- W kolejnych czterech latach średni wynik procentowy zarówno kraju, jak i województwa lubuskiego stopniowo rósł przyjmując najniższą wartość w roku 2019 i najwyższą w 2022 r.
- W każdym roku średni wynik procentowy województwa lubuskiego był niższy od średniego wyniku procentowego kraju, plasując województwo wśród 16 województw w kraju na niskich pozycjach: od 13 w roku 2019 i 2021 do 15 w roku 2020 i najsłabszej – 16 w roku 2022, pomimo wzrostu średniego wyniku procentowego województwa.

2. Wyniki egzaminu z matematyki na poziomie powiatowym

Poniższa tabela nr 12 prezentuje średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty z matematyki uzyskane w kolejnych czterech latach (od 2019 do 2022 r.) przez szkoły podstawowe z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego. Kolorem zaznaczono najlepsze średnie wyniki (%) powiatów.

Tabela 12. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty uzyskane z **matematyki** w latach 2019-2022 przez szkoły z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego.

Rok	2019	2020	2021	2022
Kraj	45	46,00	47	57
Okrąg	42,07	43,34	43,5	53,53
Województwo lubuskie	41,69	41,91	43	52,58
gorzowski	44,67	43,36	43	55
międzyrzecki	36,86	37,16	38	49
słubicki	37,57	36,25	37	46
sulęciński	37,41	39,00	42	51
świebodziński	38,30	38,79	42	53
strzelecko -drezdenecki	35,08	36,48	41	48
Miasto Gorzów Wielkopolski	47,09	45,59	47	56
krośnieński	39,85	39,42	40	48
nowosolski	39,32	40,40	41	49
wschowski	39,27	39,57	42	52
zielonogórski	37,27	39,21	39	50
żagański	37,14	38,91	38	46
żarski	41,07	43,77	43	54
Miasto Zielona Góra	49,45	51,09	52	63

Wyniki w tabeli nr 12 wskazują, że:

- **Najlepszy** wynik w **każdym roku szkolnym** z matematyki, wyższy od średniego wyniku procentowego kraju, uzyskało **miasto Zielona Góra**.
- **Bardzo dobry** wynik, w kolejnych czterech latach uzyskało **Miasto Gorzów Wielkopolski**, w tym dwukrotnie (w roku 2019 i 2021) wynik wyższy od średniego wyniku procentowego kraju i dwukrotnie (w roku 2020 i 2022) szkoły z terenu miasta uzyskały średni wynik egzaminu z matematyki wyższy od wyniku województwa i okręgu, ale niższy od średniego wyniku (%) kraju.
- Dobre średnie wyniki (%) z matematyki, równe lub wyższe od wyniku województwa, ale niższe od wyniki kraju, w każdym roku uzyskały szkoły z terenu **powiatu gorzowskiego**, w tym najlepsze wyniki, wyższe od średniego wyniku (%) okręgu, uzyskały w roku 2019 i 2022.

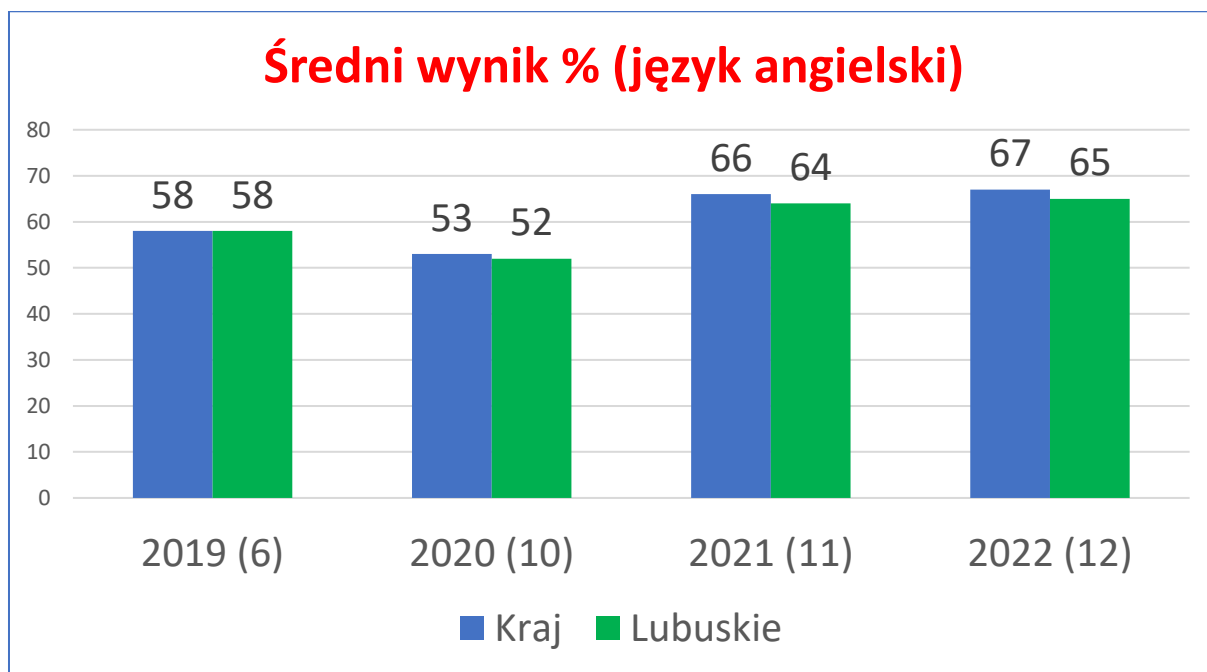
- Dobre średnie wyniki (%) z matematyki w kolejnych latach, uzyskały **szkoły z terenu powiatu żarskiego**, szczególnie w roku 2020 i 2022, gdzie średni wynik był wyższy od wyniku województwa lubuskiego i okręgu.
- **Najslabiej** egzamin z matematyki w każdym roku zdawali uczniowie szkół z terenu 7 powiatów: **międzyrzeckiego, ślubickiego, strzelecko-drezdeneckiego, krośnieńskiego, zielonogórskiego, nowosolskiego i żagańskiego**.

4.4.3 Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego na poziomie wojewódzkim i powiatowym w latach 2019-2022

1. Wyniki egzaminu z języka angielskiego na poziomie wojewódzkim

Zamieszczony niżej wykres nr 6 prezentuje średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego, uzyskane w kolejnych czterech latach w województwie lubuskim i kraju. Pod słupkami podano rok, w którym uczniowie zdawali egzamin oraz miejsce zajmowane przez województwo lubuskie wśród 16 województw w kraju, ze względu na średni wynik procentowy województwa z języka angielskiego, uzyskany w danym roku.

Wykres 6. Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z języka angielskiego w latach 2019-2022 w zestawieniu z wynikiem krajowym.

- **Najkorzystniej** uczniowie szkół lubuskich zdali pierwszy egzamin ósmoklasisty z języka angielskiego w roku 2019 uzyskując średni wynik procentowy województwa (58%) równy z wynikiem kraju oraz zajmując 6 pozycję wśród 16 województwa w Polsce.
- Najniższy wartość średniego wyniku procentowego egzaminu z języka angielskiego zarówno w kraju (53%), jak i województwie lubuskim (52%) odnotowano w roku 2020. Uzyskany wynik województwa lubuskiego, spowodował spadek pozycji zajmowanej wśród województw ze względu na wynik wojewódzki, z 6 na 10 miejsce w kraju.
- W kolejnych dwóch latach (2021 i 2022) średni wynik procentowy egzaminu z języka angielskiego zarówno kraju, jak i województwa lubuskiego wzrósł. Jednak wzrost liczbowy średniego wyniku procentowego województwa nie przełożył się na wzrost

pozycji województwa lubuskiego wśród innych województw, wręcz odwrotnie – nastąpił spadek do 11 miejsca w 2021 r. i 12 w 2022 r.

2. Wyniki egzaminu z języka angielskiego na poziomie powiatowym

Poniższa tabela nr 13 prezentuje średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego uzyskane w kolejnych czterech latach (od 2019 do 2022 r.) przez szkoły podstawowe z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego. Kolorem zielonym zaznaczono najlepsze średnie wyniki (%) powiatów, kolorem różowym – wynik zbliżony do średniego wyniku województwa.

Tabela 13. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty uzyskane z języka angielskiego w latach 2019-2022 przez szkoły z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego.

Rok	2019	2020	2021	2022
Kraj	58	53	66	67
Okręg	56,68	51,86	63,5	64,68
Województwo lubuskie	58,40	52,56	64	65
gorzowski	59,37	51,82	63	66
międzyrzecki	54,67	48,49	59	60
słubicki	54,90	50,16	60	64
sulęciński	49	49,72	61	61
świebodziński	54,65	50,10	61	62
strzelecko -drezdenecki	53,29	44,86	60	60
Miasto Gorzów Wielkopolski	62,33	58,46	70	71
krośnieński	51,96	46,21	59	60
nowosolski	58,15	51,30	63	62
wschowski	47,81	46,20	56	62
zielonogórski	52,58	49,50	61	61
żagański	54,46	47,57	58	61
żarski	59,33	52,94	67	65
Miasto Zielona Góra	66,38	60,68	71	74

Wyniki w tabeli nr 13 wskazują, że:

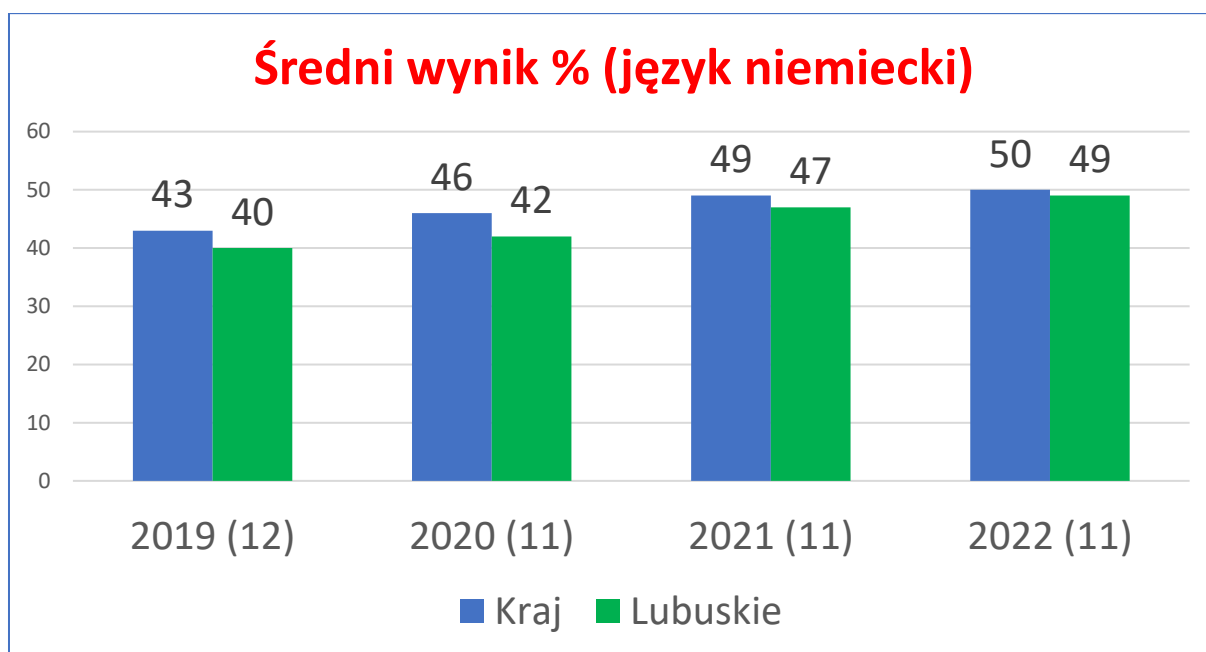
- **Najlepszy** wynik w każdym roku szkolnym z języka angielskiego, wyższy od średniego wyniku procentowego kraju, uzyskało **Miasto Zielona Góra** oraz **Miasto Gorzów Wielkopolski**.
- **Bardzo dobry** średni wynik, w kolejnych czterech latach uzyskały szkoły z terenu **powiatu żarskiego**, w tym dwukrotnie (w roku 2019 i 2021) wynik wyższy od średniego wyniku procentowego kraju i dwukrotnie (w roku 2020 i 2022) wynik równy lub wyższy od wyniku województwa i okręgu, ale niższy od średniego wyniku (%) kraju.
- **Dobre** średnie wyniki procentowe na poziomie województwa, w kolejnych czterech latach, uzyskały szkoły z terenu **powiatu gorzowskiego**;
- **Słabe średnie wyniki (%)** egzaminu, niższe od wyniku kraju, okręgu i województwa w kolejnych czterech latach uzyskały szkoły z terenu **8 powiatów: międzyrzeckiego, sulęcińskiego, strzelecko-drezdeneckiego, świebodzińskiego, krośnieńskiego, zielonogórskiego, wschowskiego i żagańskiego**.

4.4.4 Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka niemieckiego na poziomie wojewódzkim i powiatowym w latach 2019-2022

1. Wyniki egzaminu z języka niemieckiego na poziomie wojewódzkim

Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty z języka niemieckiego, uzyskane w kolejnych czterech latach w województwie lubuskim i kraju prezentuje wykres nr 7. Na wykresie pod słupkami podano rok, w którym uczniowie zdawali egzamin oraz miejsce zajmowane przez województwo lubuskie wśród 16 województw w kraju, ze względu na średni wynik procentowy województwa z języka niemieckiego, uzyskany w danym roku.

Wykres 7. Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z języka niemieckiego w latach 2019-2022 w zestawieniu z wynikiem krajowym.

- Średnie wyniki procentowe egzaminu z języka niemieckiego zarówno kraju, jak i województwa lubuskie, uzyskiwane w latach 2019-2022 w każdym roku są ogólnie niskie (poniżej lub w granicach 50%) jednak z widoczną tendencją wzrostową: w kraju od 43% w roku 2019 do 50% w roku 2022 i w województwie lubuskim od 40% w roku 2019 do 49% w roku 2022.
- Średnie wyniki województwa w każdym roku są niższe od wyniku kraju, co wpływa na pozycję województwa lubuskiego wśród 16 województw: w roku 2019 ze względu na wynik wojewódzki nasze województwo zajmowało 12 miejsce, wzrost wyniku procentowego w kolejnym roku 2020 przyczynił się do wzrostu pozycji o jedno miejsce (z 12 na 11), jednak wzrost średniego wyniku (%) w roku 2021 i 2022 nie miał wpływu na zmianę pozycji wśród innych województw, gdyż województwo lubuskiego pozostało na pozycji 11.

2. Wyniki egzaminu z języka niemieckiego na poziomie powiatowym

Poniższa tabela nr 14 prezentuje średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka niemieckiego uzyskane w kolejnych czterech latach (od 2019 do 2022 r.) przez szkoły podstawowe z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego. Kolorem zielonym zaznaczono najlepsze średnie wyniki (%) powiatów, kolorem różowym – wynik zbliżony do średniego wyniku województwa.

Tabela 14. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty uzyskane z języka niemieckiego w latach 2019-2022 przez szkoły z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego.

Rok	2019	2020	2021	2022
Kraj	43	46	49	50
Okręg	39,49	41,64	46	50
Województwo lubuskie	40,40	42,86	47	49
gorzowski	37,97	40,38	47	42
międzyrzecki	40,37	40,64	40	50
ślubicki	42,94	40,54	52	44
sulęciński	39,06	44,62	43	46
świebodziński	37,31	45,07	48	41
strzelecko -dreźniecki	38,71	41,82	44	43
Miasto Gorzów Wielkopolski	44,19	47,84	49	53
krośniński	40,71	46,14	48	46
nowosolski	37,51	39,27	34	43
wschowski	34,20	35,40	51	41
zielonogórski	35,28	38,48	46	51
żagański	39,15	36,75	51	50
żarski	39,9	41,07	43	52
Miasto Zielona Góra	53,01	59,11	72	67

Wyniki w tabeli nr 14 wskazują, że:

- **Najlepszy wynik w każdym roku szkolnym z języka niemieckiego, wyższy od średniego wyniku procentowego województwa okręgu i kraju, uzyskało Miasto Zielona Góra oraz Miasto Gorzów Wielkopolski.**
- **Bardzo dobry średni wynik, wyższy od średniego wyniku procentowego województwa okręgu i kraju w trzech latach (2019, 2021, 2022) uzyskały szkoły z terenu powiatu żagańskiego.**
- **Dobre wyniki przez trzy lata uzyskiwały szkoły powiatu krośnińskiego, a przez dwa lata dość dobry wynik uzyskały szkoły powiatu ślubickiego i świebodzińskiego, jednak ze spadkiem wyniku w tych trzech powiatach w roku 2022.**
- **Tendencję wzrostową średniego wyniku (%) powiatu z uzyskaniem wysokiego wyniku w 2022 r. wykazują wyniki powiatów żarskiego, zielonogórskiego i międzyrzeckiego.**
- **Słabe średnie wyniki (%) egzaminu, niższe od wyniku kraju, okręgu i województwa, w kolejnych czterech latach uzyskały szkoły z terenu powiatu nowosolskiego.**

4.4.5 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2019-2022, podsumowanie

W tabeli nr 15 zebrano średnie wyniki (%) uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego, matematyki, języka angielskiego i języka niemieckiego w kolejnych czterech latach (od 2019 do 2022) w województwie lubuskim (WL) oraz w kraju (K). Liczba pod wynikiem WL informuje o miejscu, jakie zajęło województwo lubuskie wśród 16 województw w kraju, ze względu na średni wynik procentowy województwa.

Tabela 15. Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego w zestawieniu z wynikami kraju uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w latach 2019-2022

Rok egzaminu	2019		2020		2021		2022	
Średni wynik %	K	WL	K	WL	K	WL	K	WL
Język polski	63	60,76 (12)	59	56,44 (13)	60	57,37 (13)	60	56,71 (14)
Matematyka	45	41,69 (13)	46	41,91 (15)	47	43 (13)	57	52,58 (16)
Język angielski	58	58,40 (6)	53	52,56 (10)	66	64 (11)	67	65 (12)
Język niemiecki	43	40,40 (12)	46	42,86 (11)	49	47 (11)	50	49 (11)

- Wyniki wszystkich egzaminów uzyskane przez szkoły województwa lubuskiego w czterech kolejnych latach są niższe od średniej krajowej, oprócz wyniku z języka angielskiego w roku 2019 (zaznaczono w tabeli kolorem zielonym). Wyniki poniżej średniej krajowej, wśród 16 województw w kraju plasują województwo lubuskie na miejscach od 10-16, z wyjątkiem w 2019 r. (miejsce 6 z języka angielskiego).
- Najwyższe wartości liczbowe średniego wyniku procentowego zarówno w kraju, jak i w województwie lubuskim w kolejnych czterech latach, stanowią wyniki egzaminu **z języka angielskiego** (ze spadkiem w 2020 r.) i tendencją wzrostową w kolejnych latach w odniesieniu do pierwszego wyniku w roku 2019, co jednak **nie ma przełożenia na pozycję województwa** wśród pozostałych województw, gdzie widoczny jest **stopniowy spadek** miejsca od 6 w 2019 r. do 12 w 2022 r.
- Wysokie, wyższe od 50 %, wartości średniego wyniku procentowego zarówno w kraju, jak i w województwie lubuskim w kolejnych czterech latach, stanowią wyniki egzaminu **z języka polskiego**, jednak **z tendencją spadkową** w odniesieniu do pierwszego egzaminu. W województwie lubuskim tendencja spadkowa została zachowana również w pozycji województwa lubuskiego zajmowanej wśród innych województw ze względu na średni wynik (%) województwa (12 miejsce w 2019 r, 13 w 2020 i 2021, 14 miejsce w 2022 r.).
- **Niskie** wartości liczbowe średniego wyniku procentowego zarówno w kraju, jak i w województwie lubuskim w kolejnych czterech latach, stanowią wyniki egzaminu **z matematyki** i **z języka niemieckiego**. W przypadku obu tych egzaminów zarówno wynik krajowy, jaki wojewódzki wykazuje **tendencję wzrostową**. Wyniki uzyskiwane przez szkoły województwa lubuskiego plasują województwo na 11 pozycji z języka niemieckiego oraz na końcowych pozycjach z matematyki.

Wnioski

- **Oceniając pracę szkół** na podstawie uzyskiwanych wyników i pozycji województwa lubuskiego zajmowanej w kolejnych latach wśród innych województw ze względu na wynik wojewódzki egzaminu, należy stwierdzić, iż w odniesieniu do wyników pierwszego egzaminu w roku 2019:
  - ✓ **z języka niemieckiego** nastąpiła poprawa – wzrost pozycji województwa o jedno miejsce z 12 w 2019 r. na 11 w kolejnych trzech latach; pomimo wzrostu aktywności szkół przejawiającej się wzrostem w każdym roku wyników powiatów (tabela 13) i średniego wyniku (%) województwa lubuskiego, w skali kraju wiedza i umiejętności uczniów naszych szkół od trzech lat są prezentowane na podobnym poziomie, niższym w porównaniu z 10 innymi województwami;

- ✓ **z języka angielskiego** – brak postępu w odniesieniu do roku 2019, **regres** objawiający się spadkiem pozycji województwa w 2020 r. (z 6 w 2019 na 10) oraz w 2021 r. (z 10 na 11) i 2022 (z 11 na 12); należy zauważyć biorąc pod uwagę wyniki powiatów (tabela 12), że w trzech kolejnych latach szkoły z terenu 11-10 powiatów województwa lubuskiego uzyskiwały średni wynik powiatu niższy od średniego wyniku (%) województwa, co oznacza, że na wynik województwa pracują głównie szkoły dużych miast (Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski) oraz powiatu żarskiego i gorzowskiego;
  - ✓ **z języka polskiego** – brak postępu w odniesieniu do roku 2019, **regres**; najlepszy średni wynik (60,76%) województwo uzyskało w 2019 r., jednak w porównaniu z innymi województwami raczej słaby, gdyż plasował województwo lubuskie wśród innych województw na 12 miejscu, w kolejnych 2 latach uzyskiwane średnie wyniki (%) WL były niższe, a pozycja województwa wśród innych województwa w kraju spadła do 13 miejsca w latach 2020 i 2021; w roku 2022 pomimo aktywności szkół w kilku powiatach (średni wynik powiatu równy lub wyższy od średniego wyniku województwa i kraju - tabela 10), uzyskany średni wynik województwa oraz jego pozycja w kraju są niższe w porównaniu z rokiem 2021, do czego przyczyniły się niskie wyniki szkół z terenu kilku innych powiatów;
  - ✓ **z matematyki** - brak postępu w odniesieniu do roku 2019, **regres**; w roku 2019 uzyskany średni wynik (%) WL plasował województwo na 13 pozycji wśród 16 województw, w 2020 r. nastąpił spadek województwa lubuskiego na niższą pozycję (15), w kolejnym roku szkoły na terenie poszczególnych powiatów wykazały dużą aktywność wypracowując wyższe średnie wyniki powiatu i wyższy wynik województwa oraz powrót do 13 miejsca w kraju, co oznaczało powrót do pozycji z roku 2019; wzrost wartości liczbowej średniego wyniku województwa egzaminu z matematyki świadczy o postępach w kształceniu, jednak niezbyt dużych w porównaniu z innymi województwami skoro nie miał on wpływu na progres pozycji województwa lubuskiego wśród innych województw w kraju. Należy stwierdzić, iż ostatnie miejsce w roku 2022 województwa lubuskiego jest porażką świadczącą na zupełny brak postępów w edukacji matematycznej w znacznej większości szkół województwa lubuskiego.
- Niskie średnie wyniki procentowe województwa, w odniesieniu do średniego wyniku kraju i innych województwa, na egzaminie ósmoklasisty w kolejnych latach z czterech przedmiotów egzaminacyjnych, wypracowane przez szkoły z terenu 14 powiatów wskazują na dużą liczbę szkół w województwie lubuskim o niskim poziomie nauczania oraz braku w środowisku szkolnym zaangażowania na rzecz poprawy jakości pracy szkoły i efektów kształcenia.
  - Na wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego, matematyki i języka polskiego pracują głównie szkoły dużych miast (Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski) oraz powiatów gorzowskiego i żarskiego.
  - W celu poprawy średniego wyniku województwa z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych konieczne jest w odniesieniu do każdej szkoły, zaangażowanie, determinacja i współpraca nauczycieli, dyrektora, rodziców oraz organu prowadzącego szkołę w podejmowaniu działań na rzecz podniesienia efektów kształcenia mierzonych wynikami egzaminu ósmoklasisty, w tym w zależności od obecnej pozycji szkoły uzyskania średniego wyniku (%) egzaminu wyższego od średniego wyniku (%) gminy, powiatu, województwa lub kraju, a także wyjątkowe zaangażowanie doradców metodycznych i wojewódzkich placówek doskonalenia nauczycieli.

4.5 Wyniki szkół z niskimi staninami w latach 2019 - 2022

W raporcie z realizacji programu LKO dla szkół podstawowych w roku 2018/2019 nie wykazano liczby szkół z niskimi staninami. Wskazano szkoły i ich liczbę w każdej gminie i powiecie, które ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych zdawanych przez uczniów szkoły, uzyskały średnie wyniki procentowe niższe od średniego wyniku procentowego gminy, powiatu i województwa lubuskiego. Uznano, że są to szkoły z najsłabszymi wynikami na terenie danego powiatu i gminy (nie zawsze województwa). Po egzaminie ósmoklasisty w 2020 r. w raporcie przedstawiono wyniki szkół, ze wskazaniem szkół z niskimi staninami oraz ich liczbą. Po egzaminie w roku 2021 oraz w roku 2022 odstępiono od wskazywania szkół, poprzestając na ich liczbie w gminach i powiatach.

Analiza wyników uzyskanych przez szkoły, które na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020, 2021 i 2022 uzyskały wyniki plasujące je w niskim stanie z jednego, dwóch lub trzech przedmiotów egzaminacyjnych, wskazuje:

- Liczba szkół z niskimi staninami w kolejnych latach wynosiła:
  - po egzaminie w 2020 r. – 132 szkoły, w tym szkół z 3 niskimi staninami -28 (21,2%),
  - po egzaminie w 2021 r. – 124 szkoły, w tym szkół z 3 niskimi staninami - 23 (18,5%),
  - po egzaminie w 2022 r. – 128 szkół, w tym szkół z 3 niskimi staninami - 21 (16,4%).
- Po egzaminie w roku 2021 oraz w roku 2022 suma liczby szkół, które „wyszły” z grupy lub w niej pozostały, ale poprawiły swoje wyniki w stosunku do ubiegłego roku – jest wyższa od sumy liczby szkół, które nie zmieniły wyników lub je pogorszyły, co obrazuje tabela nr 16.

Tabela 16. Wyniki szkół z niskimi staninami określone liczbą szkół

Lp.	Rok egzaminu	2021	2022	2023
1.	Liczba szkół przystępujących do egzaminu	132	124	128
			70 p. 54 n.	82 p. 46 n.
2.	Liczba szkół bez niskiego staninu	62 (47%)	42 (34%)	-
3.	Liczba szkół, które poprawiły wynik	28 (21%)	24 (19%)	-
4.	Razem 2 i 3	90 (68%)	64 (53%)	
5.	Liczba szkół, które nie zmieniły wyników lub je pogorszyły	42 (32%)	58 (47%)	-

- Liczba szkół z niskimi staninami w okresie 3 lat (po egzaminie w 2020 roku, 2021 i 2022) **jest zmienna**, jednak w każdym roku stanowi nieco ponad 1/3 szkół podstawowych w województwie lubuskim: po egzaminie w 2021 r. z liczby 132 szkół przystępujących do egzaminu, w grupie szkół z niskimi Staninami **pozostało 70 szkół**, natomiast **dodały 54 nowe** szkoły, które rok wcześniej z żadnego przedmiotu egzaminacyjnego nie plasowały się w niskim stanie; po egzaminie w 2022 r. z liczby 124 szkół przystępujących do egzaminu, w grupie szkół z niskimi Staninami **pozostały 82 szkoły**, a **doszło 46 nowych** szkół.
- Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku 2020, 2021, 2022 wskazują, że wśród szkół osiągających słabe wyniki plasujące je w niskich staninach, występują:

- a) **szkoły, które przez 3 lata, po każdym egzaminie, miały niski stanin z jednego lub kilku przedmiotów - 59 szkół:** w grupie tej znajdują się szkoły z różną liczbą niskich staninów w danym roku, również szkoły, które poprawiły swój wynik, uzyskując wyższy stanin z danego przedmiotu, jednak nie opuściły grupy szkół z niskimi staninami;
- b) **szkoły, które przez 3 lata miały dwa lub trzy niskie staniny - 16 szkół;** są to szkoły z terenu powiatów: gorzowskiego (4), krośnieńskiego (2), międzyrzeckiego (3), słubickiego (1), świebodzińskiego (1), zielonogórskiego (1), Zielonej Góry (1), żarskiego (3); szkoły te mieszczą się w grupie (a) 59 szkół;
- c) **szkoły, które od 2 lat (po egzaminie w 2021 r. i 2022 r.) mają dwa lub trzy niskie Staniny - 9 szkół;** szkoły te nie występują w grupie (a) i (b);
- d) szkoły, których średni wynik egzaminu, mierzony liczbą niskich staninów, uległ pogorszeniu w roku **2022 i po raz pierwszy uzyskały dwa lub trzy niskie staniny – 38 szkół.**

Wnioski

- ✓ Liczba szkół z niskimi staninami zmniejszyła się w kolejnych latach w odniesieniu do liczby szkół, które po egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 uzyskały wyniki plasujące je w niskich staninach z jednego, dwóch lub trzech przedmiotów egzaminacyjnych, przy czym widoczna jest tendencja malejąca liczby szkół z trzema lub większą liczbą niskich staninów, co pozytywnie świadczy o pracy szkół uzyskujących lepsze efekty kształcenia.
- ✓ W dwóch kolejnych latach ponad 50% szkół poprawiło swoje wyniki uzyskując wyższe staniny z przedmiotów egzaminacyjnych, co w kontekście realizacji Planu szkolnych działań naprawczych w ramach programu LKO, wskazuje na podejmowania przez szkołę właściwych działań, w tym korzystanie z zewnętrznego wspomaganie proponowanego przez program LKO.
- ✓ Wśród szkół z niskimi staninami znajdują się szkoły, których średnie wyniki procentowe w każdym roku z 3 lub 2 egzaminów zdawanych przez uczniów plasują szkołę w niskim staninie. Szkoły te wymagają szczególnego nadzoru oraz wspomaganie zewnętrznego.

5. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Niniejszy raport w poszczególnych rozdziałach i podrozdziałach tematycznych zawiera wnioski oraz rekomendacje dotyczące opisywanego działania. Poniżej zaproponowano wnioski ogólne dotyczące wyników uzyskanych przez uczniów szkół województwa lubuskiego na egzaminie ósmoklasisty w latach 2019-2022, w tym szkół uczestniczących programie Lubuskiego Kuratora Oświaty *„Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia”* oraz rekomendacje skierowane do dyrektorów szkół podstawowych województwa lubuskiego, placówek doskonalenia nauczycieli, organów prowadzących szkoły podstawowe oraz zewnętrznego nadzoru pedagogicznego.

Wnioski ogólne

- Wartości liczbowe średnich wyników procentowych zarówno kraju, jak i województwa lubuskiego (WL) ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych egzaminu ósmoklasisty rosły stopniowo w kolejnych latach (od roku 2019 do 2022), przy czym wyniki WL w każdym roku są niższe od średniego wyniku (%) kraju i wyższe od wyniku (%) okręgu w przypadku języka polskiego, języka angielskiego i języka niemieckiego (w latach 2019 - 2021).

- Średni wynik procentowy województwa, uzyskiwany w kolejnych latach z poszczególnych egzaminów plasuje województwo lubuskie wśród innych województw w kraju na pozycjach od 10-16 (z wyjątkiem egzaminu z języka angielskiego w 2019 r. – miejsce 6), przy czym w przypadku języka angielskiego, matematyki i języka polskiego obserwuje się stopniowy spadek miejsca zajmowanego przez województwo lubuskie, a w przypadku języka niemieckiego od trzech lat województwo lubuskie pozostaje na tej samej pozycji (11 miejsce).
- Brak poprawy pozycji województwa lubuskiego, pomimo rosnących wartości liczbowych średniego wyniku procentowego WL z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych, wskazuje na dużo słabsze przygotowanie uczniów szkół lubuskich do egzaminu ósmoklasisty w porównaniu z uczniami szkół województw posiadających wyższe średnie wyniki procentowe egzaminu.
- Niskie średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych, w odniesieniu do średniego wyniku kraju i innych województw wskazują na niski poziom nauczania w większości szkół naszego województwa, świadczący o małym zaangażowaniu w szczególności dyrektorów szkół i nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych, a także placówek doskonalenia nauczycieli, w tym doradców metodycznych oraz organów prowadzących szkoły na rzecz poprawy jakości pracy szkoły, w tym jej efektów kształcenia.
- Analiza wyników uzyskiwanych przez województwo lubuskie, powiaty, gminy i poszczególne szkoły, prowadzona w ramach programu LKO dla szkół podstawowych, wskazuje w odniesieniu do większości szkół województwa lubuskiego na niestabilną pracę szkół w kolejnych latach, a w wielu przypadkach brak determinacji do uzyskiwania lepszych efektów edukacyjnych, co ogólnie wpływa na brak znaczącej poprawy średnich wyników powiatów i tym samym średniego wyniku województwa lubuskiego.
- Wynik wojewódzkiego egzaminu ósmoklasisty w każdym roku jest wypracowywany przez część dobrze pracujących szkół województwa lubuskiego, osiągających wysokie wyniki egzaminu, w szczególności szkół z terenu dużych miast (Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski) oraz powiatu żarskiego i gorzowskiego, a także z tych powiatów, w których średni wynik powiatu w danym roku był wysoki, jednakże wyniki tych szkół nie wystarczają do poprawy wyniku wojewódzkiego na tyle, by województwo lubuskie uzyskało wynik plasujący je choćby w pierwszej dziesiątce województw w kraju.
- Zmiana założeń programu LKO po dwóch latach jego realizacji, zwalniając szkoły podstawowe osiągające średnie i dobre wyniki egzaminu ósmoklasisty z przekazywania do kuratorium oświaty planu szkolnych działań realizowanych w ramach programu LKO, a wynikająca z zaufania do dyrektorów tych szkół, skutkowałą obniżaniem się w każdym kolejnym roku liczby szkół uczestniczących w programie z jednoczesnym brakiem determinacji w wielu szkołach do pracy na rzecz ponoszenia efektywności kształcenia, na co wskazuje spadkowa tendencja średnich wyników (%) większości powiatów oraz brak stabilności w pracy szkół o średnich wynikach przejawiający się w każdym roku spadkiem dużej liczby tych szkół do grupy szkół z niskimi wynikami/Staninami, co w efekcie wpływało na obniżenie średniego wyniku procentowego egzaminu gminy, powiatu oraz województwa lubuskiego.
- Większość szkół (ponad 50%), które po egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 i 2021 uzyskały z jednego lub większej liczby przedmiotów egzaminacyjnych wynik plasujący szkołę w niskim staninie (weszły do grupy szkół z niskimi staninami i w dwóch ostatnich latach były głównym beneficjentem programu LKO), w kolejnym roku

szkolnym podwyższyło wyniki egzaminu, uzyskując wynik szkoły bez staninu niskiego lub z mniejszą liczbą słabo zdanych egzaminów, co pozytywnie świadczy o pracy tych szkół, w tym zespołu nauczycieli realizujących w ramach programu LKO plan szkolnych działań naprawczych.

- Realizacja programu LKO dla szkół podstawowych województwa lubuskiego przez ostatnie dwa lata ukierunkowanego na szkoły z niskimi staninami, przyniosła oczekiwane rezultaty w postaci poprawy wyników egzaminu większości tych szkół, co jednak nie miało wpływu na wyniki wojewódzkie egzaminu zewnętrznego, gdyż większość szkół osiągających niskie wyniki procentowe i staninowe egzaminu, to szkoły z małą liczbą uczniów, a ich sukcesy nie są na tyle znaczące, by poprawić wynik województwa.
- Pomimo, iż większość dyrektorów szkół uczestniczących w programie LKO dla szkół podstawowych, w tym szkół osiągających wyższe wyniki egzaminu, potwierdza wspomagającą rolę programu w wielu obszarach pracy szkoły oraz jego pozytywny wpływ na wyniki egzaminu zewnętrznego, to jednak liczba szkół konsekwentnie realizujących plan działań szkoły w ramach programu i podnosząca efekty kształcenia, okazała się niewystarczająca, by spowodować wzrost wojewódzkiego średniego wyniku procentowego egzaminu zewnętrznego, dlatego należy poszukiwać nowych działań i rozwiązań w ramach funkcji wspomagającej zewnętrznego nadzoru pedagogicznego.
- Wyniki egzaminu ósmoklasisty z trzech ostatnich lat wskazują, że wśród szkół z niskimi staninami znajdują się szkoły, których średnie wyniki procentowe w każdym roku z trzech lub dwóch egzaminów zdawanych przez uczniów plasują szkołę w niskim stanie, co oznacza, że szkoły te wymagają szczególnego zewnętrznego nadzoru pedagogicznego oraz wspomagania placówek doskonalenia nauczycieli.

Rekomendacje

- W celu poprawy średniego wyniku (%) województwa z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych oraz prestiżu szkoły w środowisku lokalnym, konieczne jest w odniesieniu do każdej szkoły, zaangażowanie, determinacja i współpraca nauczycieli, dyrektora, rodziców oraz organu prowadzącego szkołę w podejmowaniu działań na rzecz podniesienia efektów kształcenia, w tym w zależności od obecnej pozycji szkoły uzyskania średniego wyniku (%) egzaminu wyższego od średniego wyniku (%) gminy, powiatu, województwa lub kraju.
- Dyrektor szkoły, jako osoba zarządzająca szkołą i sprawująca wewnętrzny nadzór pedagogiczny w obszarze organizacji i planowania procesów edukacyjnych, powinien wziąć pełną odpowiedzialność za wyniki edukacyjne każdego ucznia i szkoły w kontekście wyników egzaminu zewnętrznego, w tym zadbać o rozwój uczniów wszystkich klas II etapu edukacyjnego oraz rozwój kompetencji nauczycieli i kadry kierowniczej w ramach doskonalenia zawodowego w celu podejmowania przemyślanych, zgodnych z prawem i efektywnych działań na rzecz podnoszenia jakości pracy szkoły i wyników egzaminu zewnętrznego.
- Mając na celu dobre wyniki uczniów kończących szkołę podstawową nie wystarczy wzmożona praca z uczniami klas VIII (dodatkowe zajęcia, rozwiązywanie testów, organizowanie egzaminów próbnych), należy w szczególności: 1) prowadzić diagnozę kompetencji uczniów na wejście w drugi etap edukacyjny (klasa IV), określać ich indywidualne potrzeby i możliwości oraz planować wyrównywanie szans edukacyjnych i rozwijanie talentów, zapewniając adekwatną pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla każdego ucznia klas IV-VIII, który jej potrzebuje, 2) zapewnić uczniom klas IV-VIII stałą kadrę pedagogiczną, która planowo i metodycznie będzie

realizować podstawę programową przedmiotu w sposób sprzyjający uczeniu się, a każdy nauczyciel przedmiotu egzaminacyjnego weźmie odpowiedzialność za wyniki odpowiedniego egzaminu zewnętrznego, 3) systemowo sprawować wewnętrzny nadzór pedagogiczny z wykorzystaniem wniosków z nadzoru do doskonalenia procesu edukacyjnego.

- Szkoły pozytywnie oceniające rolę programu Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*” realizowanego w latach 2018-2022, mogą i powinny w kolejnych latach pod nadzorem dyrektora szkoły kontynuować zespołowe planowanie i realizowanie szkolnych działań wspierających i rozwijających proces edukacyjny oraz korzystać z przydatnych im narzędzi udostępnionych w ramach programu LKO, w czym powinni ich nadal wspierać wizytatorzy rejonowi oraz placówki doskonalenia nauczycieli.
- Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie lubuskim wskazują na konieczność większego zaangażowania placówek doskonalenia nauczycieli na rzecz planowania i realizowania transparentnej oraz adekwatnej do potrzeby nauczycieli i dyrektorów szkół oferty, uwzględniającej rozwijanie kompetencji nauczycieli w planowaniu i realizowaniu efektywnego procesu edukacyjnego oraz kompetencji dyrektorów szkół w sprawowaniu skutecznego nadzoru pedagogicznego, w szczególności dyrektorów rozpoczynających pracę na tym stanowisku, a także uwzględniającej wspomaganie szkół w wypracowaniu programu naprawczego na rzecz wzrostu efektywności kształcenia mierzonego wynikami egzaminu zewnętrznego.
- Mając na uwadze rozwijanie kompetencji metodycznych nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych, rekomenduje się wzmocnienie w województwie roli doradców metodycznych zatrudnianych przez kuratorium oświaty, a funkcjonujących przy wojewódzkich ośrodkach doskonalenia nauczycieli.
- Zgodnie z potrzebami dyrektorów szkół z niskimi wynikami egzaminu ósmoklasisty, niezbędne jest tworzenie warunków do upowszechniania w różnych formach dobrych praktyk szkolnych w obszarze działań na rzecz efektywności kształcenia skutkujących wzrostem wyników egzaminacyjnych uczniów, takich jak np. dzielenie się wiedzą i doświadczeniem, wizyty studyjne, spotkania z dyrektorami szkół osiągającymi wysokie wyniki edukacyjne, publikowanie dobrych praktyk.
- Podejmując działania wspomagające w ramach zewnętrznego nadzoru pedagogicznego z myślą o podniesieniu średniego wyniku wojewódzkiego z danego przedmiotu egzaminacyjnego nie należy zawężać grupy beneficjentów programu do najsłabszych szkół w województwie. Działania powinny być skierowane również do szkół osiągających średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty, gdyż duża liczba tych decyduje o średnim wyniku (%) egzaminu zarówno powiatu, jak i województwa.

Wykaz załączników:

- Załącznik nr 1 – Program Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*” – rok szkolny 2021/2022